

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS 2005 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO ĮVYKDYMO APYSKAITOS

2006 m. rugsėjo 29 d. Nr. S-(60-1.9)-1621

Vilnius

Valstybės kontrolė atliko Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (toliau – Apyskaitos) ir 85 valstybės institucijų finansinės atskaitomybės duomenų, taip pat valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams vertinimus.

Pagal Konstituciją ir Biudžeto sandaros įstatymą už Apyskaitos pateikimą Seimui yra atsakinga Vyriausybė, už Apyskaitos parengimą – Finansų ministerija, už valstybės biudžeto asignavimų naudojimo teisėtumą, valstybės biudžeto asignavimų naudojimą programose nustatytiems tikslams, kad asignavimai būtų naudojami galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, taip pat už programose nustatytų tikslų pasiekimą atsakingi asignavimų valdytojai. Valstybės biudžeto vykdymą organizuoja Vyriausybė, valstybės biudžeto kasos operacijų vykdymą – Finansų ministerija. Valstybės kontrolės pareiga, remiantis atliktais valstybiniais auditais, pateikti Seimui išvadą dėl Apyskaitos (toliau – Išvada).

Valstybės kontrolė valstybinius auditus atliko pagal Valstybės kontrolės įstatymo ir Valstybinio audito reikalavimus. Valstybinius auditus suplanavome ir atlikome taip, kad gautume pagrindą tvirtinti, jog Apyskaitoje nėra reikšmingų duomenų iškraipymų, lyginant Apyskaitos duomenis su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis sąmatų įvykdymo ataskaitomis ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, išskyrus tai, kad buvo atlikti ne visų, o tik 82,3 proc. asignavimų panaudojusių valstybės institucijų/įstaigų finansiniai auditai. Taip pat vertinome asignavimų, paskirtų valstybinio audito programose išvardytiems audituojamiems subjektams, naudojimą programose nustatytiems tikslams, jų naudojimą galimu ekonomiškiausiu ir efektyviausiu būdu, programose nustatytų tikslų pasiekimą. Valstybės kontrolė nevertino Apyskaitos dalies, susijusios su savivaldybių biudžetais (išskyrus valstybės

biudžeto lėšas, skiriamas savivaldybių biudžetams), kurių auditas pagal įstatymus pavestas savivaldybių kontrolierių tarnyboms ir audito įmonėms.

Dėl finansinių ataskaitų pareikšta 60 besąlyginių, 24 sąlyginės nuomonės, o dėl 1 atsisakyta pareikšti nuomonę. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo pareikšta 41 besąlyginė, 43 sąlyginės, o dėl 1 atsisakyta pareikšti nuomonę. Taip pat atlikti dviejų valstybės institucijų/įstaigų ribotos apimties finansiniai (teisėtumo) auditai. Audituotų institucijų panaudoti asignavimai 12 204,8 mln. Lt (arba 82,3 proc. visų panaudotų asignavimų).

Mūsų nuomone, 2005 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta ir pateikta Seimui pagal Biudžeto sandaros įstatymo, 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo, kitų teisės aktų reikalavimus, nustatytus Apyskaitos sudarymui, joje nėra reikšmingų iškraipymų lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis sąmatų įvykdymo ataskaitomis ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta.

Apibendrinti pastebėjimai ir siūlymai dėl Apyskaitos sudarymo, valstybės biudžeto vykdymo, teisės aktų pažeidimų, valstybinio audito rezultatai apie skirtų valstybės biudžeto asignavimų panaudojimą asignavimų valdytojų programose nustatytiems tikslams, jų naudojimą galimu efektyviausiu būdu, pateikiami Ataskaitoje dėl valstybinių auditų, atliktų vertinant Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto apyskaitą ir valstybės biudžeto vykdymą, rezultatų.

Valstybės kontrolierė

Rasa Budbergytė

**ATASKAITA DĖL VALSTYBINIŲ AUDITŲ, ATLIKTŲ VERTINANT LIETUVOS
RESPUBLIKOS 2005 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO APYSKAITĄ IR VALSTYBĖS
BIUDŽETO VYKDYMĄ, REZULTATŲ**

TURINYS

SANTRAUKA.....	1
1 DALIS. APYSKAITOS SUDARYMO VERTINIMAS. VIEŠOJO SEKTORIAUS BUHALTERINĖ IR BIUDŽETO APSKAITA BEI ATSKAITOMYBĖ.....	7
1. APYSKAITOS PARENGIMAS PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMUS, JOS DUOMENŲ VERTINIMAS.....	7
2. VIEŠOJO SEKTORIAUS BUHALTERINĖ IR BIUDŽETO APSKAITA BEI ATSKAITOMYBĖ.....	8
2 DALIS. VALSTYBĖS BIUDŽETO BENDRAS VERTINIMAS.....	10
1. VALSTYBĖS BIUDŽETO APIMTIS.....	10
2. VALSTYBĖS BIUDŽETO PAJAMOS.....	10
3. VALSTYBĖS BIUDŽETO IŠLAIDOS.....	12
3 DALIS. VALSTYBĖS PAJAMŲ DALIES VALSTYBINIS AUDITAS.....	16
4 DALIS. FINANSŲ VALDYMAS IR VIDAUS KONTROLĖ.....	18
5 DALIS. IŠLAIDŲ DALIES VALSTYBINIS AUDITAS	21
1. APLINKOS MINISTERIJA.....	23
2. FINANSŲ MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	25
3. KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA.....	26
4. KULTŪROS MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	27
5. SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA.....	31
6. SUSISIEKIMO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	31
7. SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	33
8. ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA.....	36
9. TEISINGUMO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	39
10. ŪKIO MINISTERIJA.....	40
11. UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA.....	42
12. VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	42
13. ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS.....	46
14. APSKRIČIŲ VIRŠININKŲ ADMINISTRACIJOS.....	48
15. VYRIAUSYBĖS ĮSTAIGOS IR KITOS VALSTYBĖS INSTITUCIJOS IR ĮSTAIGOS.....	51
16. MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOS.....	52
17. TEISĖSAUGOS INSTITUCIJOS.....	56
18. KITOS ĮSTAIGOS BEI ORGANIZACIJOS.....	60
6 DALIS. VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRIAMŲ SAVIVALDYBĖMS, VALSTYBINIS AUDITAS.....	63
7 DALIS. EUROPOS SĄJUNGOS FINANSINĖS PARAMOS AUDITAS.....	67
8 DALIS. INFORMACINIŲ SISTEMŲ VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS.....	72
9 DALIS. BENDRA VALSTYBINIO SEKTORIAUS PAGRINDINIŲ FINANSŲ VALDYMO SRIČIŲ PAŽANGA.....	76
PRIEDAS AUDITUOTŲ INSTITUCIJŲ/ĮSTAIGŲ IR VEIKLOS AUDITŲ SĄRAŠAS.....	78

ATASKAITA DĖL VALSTYBINIŲ AUDITŲ, ATLIKTŲ VERTINANT LIETUVOS RESPUBLIKOS 2005 METŲ VALSTYBĖS BIUDŽETO APYSKAITĄ IR VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMĄ, REZULTATŲ

SANTRAUKA

Valstybės biudžeto bendrosios tendencijos

Apyskaitos duomenimis valstybės biudžeto pajamų užduotis įvykdyta 102,1 proc. ir į valstybės biudžetą gauta pajamų 293,4 mln. Lt daugiau negu patvirtinta. Valstybės biudžeto pajamų iš kai kurių mokesčių ir kitų įmokų surinkimo užduoties viršijimą lėmė ne tik pagerėjęs mokesčių administravimas, bet ir tai, kad 2005 m. valstybės biudžeto pajamos buvo planuojamos daugiau atsargiai negu optimaliai.

Apyskaitos duomenimis panaudota 94,6 proc. patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų, arba 847,8 mln. Lt mažiau. Apyskaitos aiškinamojo rašto duomenimis, pagrindinės valstybės biudžeto asignavimų nepanaudojimo priežastys: įstatymų, kurie keičia asignavimų poreikį priėmimas arba jų keitimas biudžetiniais metais; ilgas viešųjų pirkimų procedūrų procesas; nepakankamai aiški ir pagrįsta asignavimų poreikio apskaičiavimo tvarka ir metodika. Auditų metu Valstybės kontrolė nustatė, kad nepakankamai dėmesio skiriama projektų planavimo ir įgyvendinimo priežiūrai, jų administravimui.

Biudžeto sandaros įstatymu nustatyta, kad valstybės institucijos ir įstaigos ankstesniais metais specialiosioms programoms nepanaudotus asignavimus turi teisę naudoti einamaisiais metais viršijant Seimo patvirtintas asignavimų sumas. Dalis Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų vykdomų programų lėšų, iš viso 3,2 mln. Lt, buvo nepanaudotos, o biudžetinių metų pabaigoje, Vyriausybės nutarimu¹, programos buvo įrašytos kaip specialiosios, taip sudarant sąlygas nepanaudotus asignavimus panaudoti 2006 biudžetiniais metais.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad valstybės institucijos ir įstaigos, patikslinusios išlaidų sąmatas, nustatyta tvarka ekonomiją asignavimų išlaidoms (per 100 mln. Lt, iš jų 46 mln. Lt darbo užmokesčiui), nukreipė turtui įsigyti. Ekonomija asignavimų išlaidoms, nukreipta turtui įsigyti, sudaro beveik 1 proc. nuo patvirtintos asignavimų išlaidoms sumos. Tai rodo, kad lėšų poreikis (asignavimų išlaidoms) ne visada skaičiuojamas optimaliai.

Seimas 2005 metams patvirtino 1 809,6 mln. Lt valstybės biudžeto deficitą (skirtumą tarp valstybės biudžeto pajamų ir asignavimų), faktiškai valstybės biudžeto deficitas sudarė 668,4 mln.

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-12-22 nutarimo Nr. 1396 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-01-24 nutarimo Nr. 64 „Dėl 2005 metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto patvirtintų asignavimų paskirstymo pagal programas“ pakeitimo.

Lt (gauta daugiau pajamų ir įmokų 293,4 mln. Lt ir nepanaudota Seimo patvirtintų asignavimų 847,8 mln. Lt). Valstybės biudžeto deficitas buvo finansuojamas iš skolintų lėšų (493,4 mln. Lt) ir specialiosioms programoms finansuoti laikinai laisvų lėšų (*detaliau Ataskaitos 2 dalyje, psl. 10-14*).

Vyriausybės rezervo fondo naudojimas

Biudžeto sandaros įstatymas nustato, kad Vyriausybės rezervo lėšos naudojamos ekstremalių situacijų padariniams likviduoti, įsipareigojimams, susijusiems su dalyvavimu tarptautinėse operacijose, kitoms reikmėms pagal Vyriausybės nustatytus prioritetus. Atkreipiame dėmesį, kad Seimo patvirtintas Rezervo lėšas Vyriausybė savo nutarimais skiria įvairioms priemonėms (programoms) finansuoti, nors dalį valstybės biudžeto asignavimų galima buvo numatyti valstybės biudžete. Vyriausybė turėtų nustatyti prioritetus ne visoms priemonėms ir reikmėms, o tik tom, kurių negalima numatyti tvirtinant metų biudžetą (*detaliau Ataskaitos 2 dalyje, psl. 14*).

Valstybės biudžeto lėšų likutis metų pabaigoje

Vyriausybė² suteikė Finansų ministerijai teisę laikinai laisvas Europos Sąjungos (toliau – ES) finansinės paramos lėšas grąžintinai naudoti valstybės biudžeto reikmėms, susijusioms su įmokomis į ES biudžetą ir ES programų finansavimu, ir biudžeto lėšų stokai dengti, užtikrinant, kad ES finansinės paramos specialiosios programos iš valstybės biudžeto būtų finansuojamos laiku. Be to, teisės aktai leidžia biudžetinėmis metais nepanaudotas biudžetinių įstaigų gautas pajamas už suteiktas paslaugas naudoti kitais metais specialiosioms programoms finansuoti, viršijant Seimo patvirtintus asignavimus. Pažymėtina, kad Apyskaitos duomenimis nepanaudotų lėšų likučiai specialiosioms programoms finansuoti 2005 m. gruodžio 31 d. buvo 1 330 mln. Lt (iš jų 910 mln. Lt gautos ES paramos lėšos specialiosioms programoms finansuoti), o pasibaigus 2005 biudžetiniams metams lėšų likutis valstybės išdo sąskaitoje buvo 383,5 mln. Lt.

Mūsų nuomone, tvirtinant Valstybės biudžetą būtina atsižvelgti į tai, kad likę nepanaudoti ir perkelti asignavimai specialiosioms programoms finansuoti gali daryti įtakos reikalingų valstybės piniginių išteklių poreikiui kitais biudžetinėmis metais (ypač ES paramos lėšomis finansuojamoms programoms). Apie tai jau pasisakėme teikdami išvadas dėl 2005–2006 m. valstybės biudžeto projekto (*detaliau Ataskaitos 2 dalyje, psl. 14-15*).

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-12-24 nutarimo Nr. 1636 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą“ 1.3 p.

Valstybės biudžeto pajamų auditas

Lietuvai tapus ES nare, įsigaliojo Europos Tarybos Reglamentas³, nustatantis ES valstybių narių mokesčius administruojančių institucijų bendradarbiavimo ir keitimosi informacija netiesioginių mokesčių (akcizų ir PVM) srityje tarpusavyje ir su Europos Komisija, sąlygas. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos aktyviai dalyvavo tarptautiniuose informacijos mainuose PVM srityje (gerokai padidėjo siunčiamų ir gaunamų paklausimų skaičius, operatyviai keičiamasi informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu) ir iš esmės laikėsi Europos Tarybos Reglamentu nustatytų atsakymų į paklausimus pateikimo terminų. Atlikę auditą Valstybinėje mokesčių inspekcijoje prie Finansų ministerijos mes pasiūlėme daugiau dėmesio skirti iš užsienio mokesčių administratorių gautos naudingos informacijos sklaidai tarp visų teritorinių valstybinių mokesčių inspekcijų ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos padalinių, gautos informacijos vertinimui ir jos panaudojimo efektyvumo analizei, stiprinti vidaus kontrolę (*detaliau Ataskaitos 3 dalyje, psl. 16-17*).

Audituojamų subjektų finansinės atskaitomybės duomenų vertinimas

Valstybės kontrolė atliko 85 valstybės institucijų/įstaigų finansinių ataskaitų duomenų ir valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams vertinimą, o 2-jose įstaigose – ribotos apimties finansinį auditą⁴ (sąrašas pateiktas priede). Minėtos institucijos panaudojo 12 204,8 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, arba 82,3 proc. visų panaudotų asignavimų. Dėl finansinių ataskaitų pareikšta 60 besąlyginių, 24 sąlyginės nuomonės ir 1 atveju atsisakyta pareikšti nuomonę. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo pareikšta 41 besąlyginė, 43 sąlyginės ir dėl 1 atsisakyta pareikšti nuomonę. Finansinių (teisėtumo) auditų metu daugiausiai pastabų auditoriai pateikė dėl Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos nesilaikymo (*detaliau Ataskaitos 5 dalyje, psl. 21-62*).

³ Europos Tarybos 2003 m. spalio 7 d. Reglamentas Nr. 1798/2003/EB „Dėl administracinio bendradarbiavimo pridėtinės vertės mokesčių srityje“

⁴ Valstybinėje ligonių kasoje Valstybės kontrolė atliko vidaus kontrolės vertinimą. Remdamiesi Seimo 2006-04-06 nutarimu Nr. X-552 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti valstybinį auditą“ atlikome Seimo kanceliarijos lėšų ir turto valdymo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams 2005 metais vertinimą.

Valstybės biudžeto asignavimų naudojimo vertinimas teisėtumo, ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo aspektais

Finansų valdymas ir vidaus kontrolė

Finansų ministerija 2005 m. ėmėsi priemonių sustiprinti finansų kontrolę, patvirtindama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklės, kuriose nustatė biudžetinių įstaigų vadovų ir apskaitos tvarkytojų pareigas, teises ir atsakomybę organizuojant išankstinę finansų kontrolę. Tačiau finansų kontrolė, kaip vidaus kontrolės dalis, dar ne visada užtikrina institucijų/įstaigų patikimo finansų valdymo principų – ekonomiškumo, efektyvumo, rezultatyvumo bei skaidrumo – laikymąsi; kad ūkinės operacijos būtų teisėtos, dokumentai, susiję su ūkinės operacijos atlikimu, būtų tinkamai parengti. Valstybinių auditų metu vidaus kontrolės srityje nustatyta daugiausiai trūkumų ir tuo pačiu metu įgyvendinta daugiausiai rekomendacijų (*detalesnė Ataskaitos 4 dalyje, psl. 18-20*).

Strateginis planavimas ir biudžeto programos

Valstybės kontrolė teikdama išvadas dėl Apyskaitos ir valstybės biudžeto projekto atkreipia dėmesį į pažangą rengiant biudžeto programas. Valstybinių auditų rezultatai rodo, kad dar esama strateginio planavimo, biudžeto formavimo ir rezultatų vertinimo trūkumų, kurie lemia netinkamą, neefektyvą ir į veiklą, o ne į rezultatus orientuotą valdymą. Valstybės kontrolė atlieka Programinio biudžeto sistemos vertinimą (*detalesnė Ataskaitos 5 dalyje, psl. 22*).

Valstybės biudžeto asignavimų naudojimas

Atlikdami finansinius (teisėtumo) auditus, nustatėme šiuos biudžetinėse įstaigose dažniausiai pasitaikiusius ir kasmet pasikartojančius teisės aktų pažeidimus:

- Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimus sudarant sutartis su darbu ir paslaugas teikiančiais asmenimis, pervedant lėšas biudžetinių įstaigų įsteigtoms viešosioms įstaigoms;
- Buhalterinės apskaitos įstatymo pažeidimus, kai biudžetinės įstaigos nurašydavo į faktines išlaidas lėšas, pervestas viešosioms įstaigoms pavedimams vykdyti, nors nebuvo gavusios iš viešųjų įstaigų ataskaitų apie lėšų panaudojimą;
- Biudžeto sandaros įstatymo pažeidimus, kai biudžeto asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos prisiėmė skolinius įsipareigojimus, sudarydamos finansinės nuomos (lizingo) sutartis įsigyjant automobilius.

Apyskaitos duomenimis, 2005 m. liko nepanaudota 160,1 mln. Lt ES paramos lėšų. Nepanaudotos ES lėšos iki 2006 m. sudarė 910,3 mln. Lt. Valstybės kontrolės atliktų auditų metu nustatyta, kad pagrindinės ES ir bendrojo finansavimo lėšų nepanaudojimo priežastys buvo tos, kad nepasirašytos sutartys su projektų vykdytojais, lėšų įsisavinimo tempai 2005 m. buvo lėtesni, negu tikėtasi (*detalesnė Ataskaitos 2 dalyje, psl. 12-13 ir 5 dalyje*).

Valstybės biudžeto dotacijos savivaldybių biudžetams

Atlikus auditus savivaldybėse, reikšmingų teigiamų valstybės biudžeto lėšų, skiriamų savivaldybių biudžetams, valdymo poslinkių nenustatyta. Savivaldybės tikslines dotacijas, gautas iš valstybės biudžeto, valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti, ir toliau naudoja kitoms savivaldybės reikmėms. Valstybės kontrolė kasmet, teikdama išvadas dėl valstybės biudžeto projekto, pasisakydavo, kad netikslinga suteikti teisę savivaldybėms naudoti specialiąsias tikslines dotacijas kitoms savivaldybių biudžetų reikmėms. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nepakankamai aiški ir pagrįsta Valstybės biudžeto dotacijų savivaldybių biudžetams ir lėšų poreikio valstybinėms funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui finansuoti apskaičiavimo tvarka ir metodika. Dėl to nepagrįstai padidinamas planuojamų lėšų poreikis valstybinėms funkcijoms atlikti. Be to, savivaldybės neatsiskaito Seimui ar valstybės institucijoms, kuruojančioms atitinkamas valstybines funkcijas, už valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų vykdymą. Tai sudaro prielaidas savivaldybėms lėšas, skiriamas iš valstybės biudžeto, naudoti ne rezultatams siekti, o proceso finansavimui (*detalesiau Ataskaitos 6 dalyje, psl. 63-66*).

Buhalterinė apskaita ir atskaitomybė

Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės trūkumai buvo minimi ankstesnėse Valstybės kontrolės išvadose dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitų. Vyriausybė patikslino Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimo priemonių planą, kuriame numatyta, atsižvelgiant į Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimus ir finansinės atskaitomybės struktūrą, 2007 m. parengti pavyzdinį buhalterinės apskaitos vadovą Valstybės išdui. Tačiau, mūsų nuomone, turi būti skiriamas dėmesys atskaitingumui gerinti ir pereinamuoju reformos laikotarpiu. (*detalesiau Ataskaitos 1 dalyje, psl. 8-9*).

ES finansinės paramos valstybinio audito rezultatai

Valstybės kontrolei pavesta atlikti ES finansinės paramos baigiamuosius ir patvirtinamuosius auditus, numatytus tarptautinėse sutartyse ir Europos Komisijos reglamentuose. Valstybės kontrolė vertina šalyje sukurtų ES finansinės paramos valdymo ir kontrolės sistemų veiksmingumą. Privalomieji ES finansinės paramos valstybiniai auditai atliekami pagal atitinkamų tarptautinių sutarčių ir reglamentų nuostatas, nacionalinius teisės aktus, įskaitant valstybinį auditą reglamentuojančius aktus, Valstybės kontrolės, Europos Komisijos parengtą audito metodiką ir gerą audito praktiką. Lietuvoje sukurtos ES finansinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos iš esmės atitinka joms keliamus reikalavimus, tačiau būtina jas tobulinti ir šalinti nustatytus trūkumus. (*detalesiau Ataskaitos 7 dalyje, psl. 67-71*).

SIŪLYMAI

Atkreipiame Vyriausybės dėmesį ir siūlome:

- *Rengiant valstybės biudžetą įvertinti piniginių išteklių poreikį valstybės išdo sąskaitoje, reikalingą atsiskaitant su specialiuųjų programų vykdytojais;*
- *Nustatyti Vyriausybės rezervo lėšų naudojimo prioritetus tik toms priemonėms ir reikmėms, kurių negalima numatyti tvirtinant metų valstybės biudžetą;*
- *Teisės aktus, kurie keistų asignavimų poreikį, priimti iki valstybės biudžeto patvirtinimo ateinantiems metams;*
- *Siekiant, kad būtų geriau panaudojami valstybės biudžeto asignavimai, pavesti atitinkamoms valstybės institucijoms tobulinti viešųjų pirkimų procesą ir asignavimų poreikio apskaičiavimą reglamentuojančius teisės aktus;*
- *Pavesti atitinkamoms ministerijoms parengti teisės aktus, kurie nustatytų mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo užmokesčio, mokamo ne iš darbo užmokesčiui skirtų asignavimų, tvarką;*
- *Nustatyti, kad savivaldybės teiktų ne tik finansines ataskaitas Finansų ministerijai apie išlaidas valstybinėms funkcijoms vykdyti, bet ir atsiskaitytų valstybės institucijoms, kuriojančioms atitinkamas valstybines funkcijas, už valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų vykdymą;*
- *Stiprinti institucijų ir įstaigų vadovų atsakomybę už finansų kontrolę valdant valstybės turtą ir naudojant valstybės lėšas.*

1 DALIS

APYSKAITOS SUDARYMO VERTINIMAS. VIEŠOJO SEKTORIAUS BUHALTERINĖ IR BIUDŽETO APSKAITA BEI ATSKAITOMYBĖ

1. Apyskaitos parengimas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, jos duomenų vertinimas

Apyskaitos parengimas pagal teisės aktų reikalavimus

Biudžeto sandaros įstatymas numato, kad Apyskaita turi būti parengta atsižvelgiant į atitinkamų metų valstybės biudžeto įstatymo rodiklius, panaudotas Vyriausybės rezervo lėšas bei perkeltas viršplanines ir nepanaudotas įmokų į biudžetą, skirtų specialiosioms programoms finansuoti, sumas. Šis įstatymas numato, kad Apyskaitos sudarymo taisykles nustato Finansų ministerija.

Biudžeto įvykdymo apyskaitos sudarymo tvarka patvirtinta⁵ finansų ministro įsakymu. Valstybės kontrolės išvadoje dėl 2004 metų biudžeto vykdymo apyskaitos atkreipėme dėmesį į tai, kad tvarkoje nenustatytos duomenų pateikimo, jų patikimumo vertinimo procedūros, joje neatsispindi atskaitomybės formų pakeitimai.

Pagal Biudžeto įvykdymo apyskaitos sudarymo tvarką Apyskaitoje pateikiama informacija turi būti suprantama jos vartotojams, kad jie galėtų priimti tinkamus ekonominius sprendimus, svarbi, reikšminga, patikima, neutrali ir palyginama. Aiškinamajame rašte turi būti pateikta Apyskaitos piniginių lėšų, pajamų ir išlaidų straipsnius papildomai paaiškinanti informacija, Apyskaitoje neatskleista, bet reikšminga informacija, taikyti duomenų surinkimo, grupavimo ir apskaitos metodai, Apyskaitos straipsnių pasikeitimai ir nurodomi šiems pasikeitimams turėję įtakos veiksniai.

Apyskaitoje (aiškinamajame rašte):

- trūksta informacijos, papildomai paaiškinančios Apyskaitos pajamų ir išlaidų straipsnius. Pavyzdžiui, Valstybės biudžeto išlaikomų įstaigų bei valstybinių mokslo ir studijų institucijų pajamų įmokų į valstybės biudžetą ataskaitoje⁶ Ūkio ministerijos įmokų planinė užduotis nurodyta 2,3 mln. Lt, o faktiškai gauta – 30,4 mln. Lt. Aiškinamajame rašte neatskleista, kad vadovaujantis Vyriausybės 2005-09-05 nutarimu Nr. 974 leista naudoti PHARE negrąžintiną paramą, skirtą privačioms mažoms ir vidutinėms įmonėms finansuoti pagal 1992 ir 1994 metų finansinius memorandumus, ir pasiūlyta Lietuvos bankui lėšas pervesti į Valstybės izdo bendrąją sąskaitą kaip

⁵ 2003-08-21 finansų ministro įsakymas Nr. 1K-217 „Dėl valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų įvykdymo apyskaitos sudarymo tvarkos patvirtinimo“

⁶ Apyskaitos forma Nr.3

Ūkio ministerijos specialiosios programos pajamų įmokas. Valstybės išdo duomenimis, 2005 m. į bendrąją sąskaitą gauta 28,1 mln. Lt, kurie įskaityti į Ūkio ministerijos pajamų įmokas.

- neatskleista, kokios anksčiau patirtos valstybės biudžeto išlaidos (tiesioginės išmokos) yra kompensuotos ES paramos dalimi, – 99,4 mln. Lt.

Apyskaitos duomenų įvertinimas

Biudžeto sandaros įstatymo 35 str. 2 d. nustatyta, kad Finansų ministerija Apyskaitą rengia remdamasi valstybės biudžeto buhalterinės apskaitos duomenimis – į valstybės biudžetą gautų pajamų ir valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto programų sąmatų įvykdymo ataskaitomis. Finansų ministerija Apyskaitai parengti naudoja išorės duomenis: valstybės institucijų ir įstaigų finansines ataskaitas (išlaidų sąmatų įvykdymo ataskaitas), Valstybinės mokesčių inspekcijos ir Muitinės departamento duomenis apie pajamas ir įplaukas į valstybės biudžetą.

Audito metu įvertinus duomenų įrašymą į Apyskaitą reikšmingų iškraipymų, lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis sąmatų įvykdymo ataskaitomis, kurias Valstybės kontrolė auditavo, ir kitais Finansų ministerijos tvarkomais duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta, nenustatyta.

Pastebima Finansų ministerijos pažanga tobulinant Apyskaitos sudarymo procedūras:

- Finansų ministerijos valstybės sekretoriaus potvarkiu patvirtintas darbų grafikas atskiriems ministerijos padaliniais ir atsiskaitymo Valstybės išdo departamentui terminai;
- Valstybės išdo departamentas patobulino Apyskaitos sudarymo vidaus kontrolės procedūras.

2. Viešojo sektoriaus buhalterinė ir biudžeto apskaita bei atskaitomybė

Vyriausybė 2005 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 718 „Dėl viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos koncepcijos ir koordinavimo ir priežiūros komisijos sudarymo“, siekdama reformuoti viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemą, pritarė Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos koncepcijai. Reformos tikslas – sudaryti teisingas, administracines, finansines sąlygas visame viešajame sektoriuje pereiti prie apskaitos tvarkymo kaupimo principu, kurio taikymas pagerintų valstybės išteklių valdymą ir naudojimą, teiktų išsamesnę ir objektyvesnę informaciją jos vartotojams, sudarytų sąlygas efektyviau įgyvendinti finansų kontrolę visais valdymo lygiais.

Reformos įgyvendinimo priemonės vykdomos etapais. 2005 m. buvo parengti septynių viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartų projektai (iki 2008 m. turėtų būti parengta 24-30 standartų) ir bendras standartinis buhalterinės apskaitos sąskaitų planas.

Pagal Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos įgyvendinimo priemonių planą⁷ Finansų ministerija 2007 m. turi parengti pavyzdinį buhalterinės apskaitos vadovą Valstybės išdui, kuriame numatoma pateikti apskaitos politikos ir atskirų finansinių ataskaitų elementų apskaitos principus, ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių registravimo buhalterinėse sąskaitose rekomendacijas, finansinės atskaitomybės ataskaitų rinkinį. Be to, numatyta parengti finansinės atskaitomybės formų pildymo rekomendacijas.

Ir šiuo pereinamuoju reformos laikotarpiu turi būti skiriamas dėmesys atskaitingumui gerinti. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės trūkumai buvo minėti Valstybės kontrolės išvadoje dėl 2003 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos.

⁷ Pritarta Vyriausybės 2005-06-29 nutarimu Nr.718 „Dėl viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos reformos koncepcijos ir koordinavimo ir priežiūros komisijos sudarymo“ (Vyriausybės 2006-08-04 nutarimo Nr.774 redakcija)

2 DALIS

VALSTYBĖS BIUDŽETO BENDRAS VERTINIMAS

1. Valstybės biudžeto apimtis

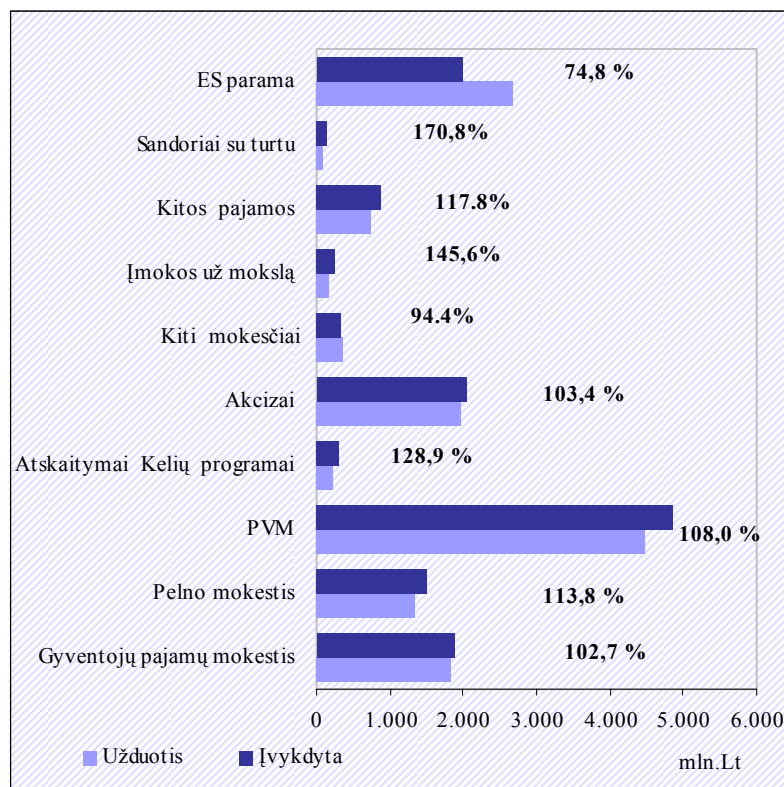
2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu (toliau – 2005 m. valstybės biudžeto įstatymu) 2005 m. patvirtinta 13 859,7 mln. Lt valstybės biudžeto pajamų, 15 669,3 mln. Lt asignavimų išlaidoms ir nefinansiniam turtui įsigyti (asignavimai viršija pajamas 1 809,6 mln. Lt)⁸. Vyriausybės pateiktoje Apyskaitoje pajamų planas ir asignavimai nurodyti tiek, kiek patvirtinta 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu.

2. Valstybės biudžeto pajamos

2005 m. valstybės biudžeto įstatymu⁹ buvo patvirtinta 13 850,3 mln. Lt pajamų. Seimas 2005 m. valstybės biudžeto pajamas tikslino 2005-06-30 įstatymu Nr. X-289 ir patvirtino 13 859,7 mln. Lt. pajamų (pajamos padidintos 9,3 mln. Lt, iš jų 8,4 mln. Lt – iš mokesčių ir kitų

įmokų, 0,9 mln. Lt – iš Europos Sąjungos paramos). Padidintos gyventojų pajamų mokesčio (306,5 mln. Lt), pelno mokesčio (327,7 mln. Lt), pajamų iš baudų ir konfiskacijos (9,0 mln. Lt) surinkimo užduotys, sumažintos pridėtinės vertės mokesčio (634,2 mln. Lt), pajamų už atsitiktines paslaugas (biudžetinių įstaigų teikiamas paslaugas, 0,6 mln. Lt).

Apyskaitos duomenimis, į valstybės biudžetą gauta 14 153,1 mln. Lt pajamų, arba 293,4 mln. Lt daugiau, negu nustatyta įstatymu (užduotis įvykdyta

1 pav. 2005 m. valstybės biudžeto pajamų vykdymas

102,1 proc.). Valstybės biudžeto pajamų planinės užduoties ir įvykdymo rodikliai pateikiami 1 pav.

⁸ 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (2005-06-30 redakcija)

⁹ 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas

Europos Sąjungos paramos gauta 674,7 mln. Lt mažiau, negu patvirtinta įstatymu, pajamų iš mokesčių ir kitų įmokų gauta 968,2 mln. Lt daugiau, negu patvirtinta įstatymu. Palyginus su 2004 m., 2005 m. pajamų iš mokesčių ir kitų įmokų gauta 1 746,3 mln. Lt arba 16,8 proc. daugiau.

PVM surinkimo prognozė nepasitvirtina nuo 2000 metų. Valstybės kontrolė, teikdama išvadas dėl kiekvienų metų valstybės biudžeto projektų, pasisakė dėl pernelyg optimistinių PVM pajamų prognozių. Tokia pat nuomonė buvo pateikta ir išvadoje dėl 2005 m. valstybės biudžeto projekto. Ši Valstybės kontrolės nuomonė būtų pasitvirtinusi, jeigu PVM surinkimo užduotis metų viduryje nebūtų sumažinta 634 mln. Lt.

Valstybės biudžeto pajamų iš kai kurių mokesčių ir kitų įmokų surinkimo užduoties viršijimą lėmė ne tik pagerėjęs mokesčių administravimas, bet ir tai, kad 2005 m. valstybės biudžeto pajamos buvo planuojamos daugiau atsargiai, o ne optimaliai. Planuojant valstybės biudžeto pajamas nepakankamai buvo įvertinta kai kurių veiksnių įtaka valstybės biudžeto pajamų dydžiui.

Daugumos mokesčių ir kitų įmokų surinkimo užduoties žymus viršijimas leidžia daryti prielaidą, kad prognozuojant 2005 m. valstybės biudžeto pajamas nepakankamai buvo įvertinti 2004 m. valstybės biudžeto pajamų prognozių įvykdymą lėmę veiksniai, realiai šalyje vykstantys ekonominiai procesai, dėl to kai kurios 2005 m. valstybės biudžeto pajamų rodiklių prognozės buvo pernelyg atsargios:

Pelno mokesčio 2005 m. planinė užduotis padidinta 13 proc., palyginus su 2004 m. įvykdymu, tačiau 2005 m. planinė užduotis įvykdyta 113, 8 proc.;

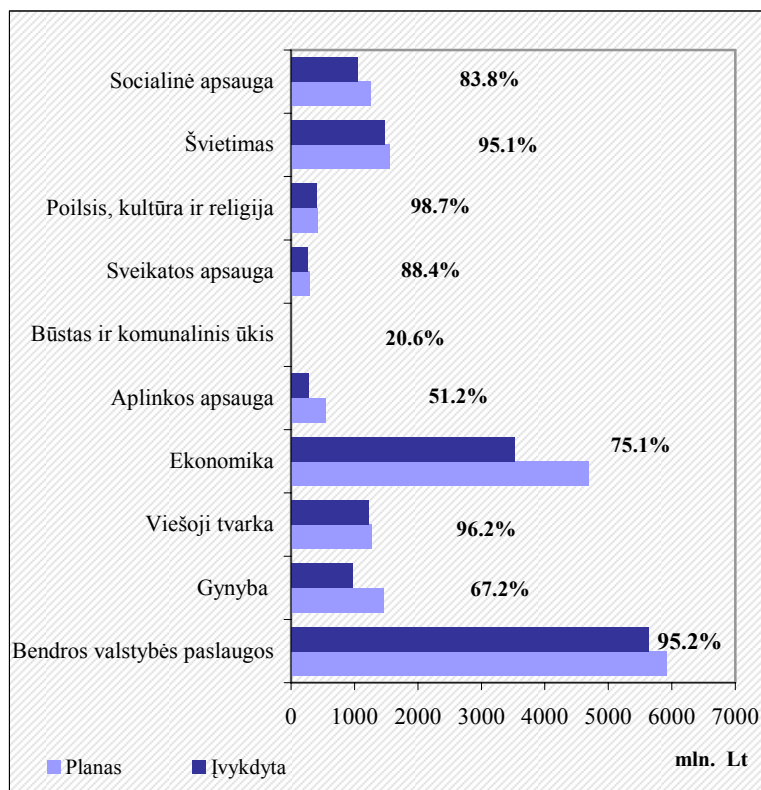
Atskaitymų nuo pajamų pagal LR miškų įstatymą 2005 m. prognozuota gauti tiek pat, kaip ir 2004 m., nors 2004 m. užduotis įvykdyta 106 proc., 2005 m. pajamų užduotis įvykdyta 127 proc.

Pasitvirtino Valstybės kontrolės nuomonė ir dėl pernelyg optimistinės *konsulinio mokesčio* pajamų prognozės (2005 m. gauta 34,4 mln. Lt konsulinio mokesčio, užduoties vykdymas 68,9 proc., negauta 15,6 mln. Lt).

Realiau prognozuojant šalyje vykstančius ekonominius procesus, darančius įtakos viešųjų finansų srautų pokyčiams, būtų sudarytos geresnės prielaidos teisingiems ekonominiams sprendimams priimti.

3. Valstybės biudžeto išlaidos

Seimas patvirtino 15 669,3 mln. litų asignavimų, panaudota asignavimų (kasinės išlaidos) – 14 821,5 mln. litų, tai yra 847,8 mln. litų mažiau. Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimas

2 pav. Valstybės biudžeto panaudoti asignavimai, lyginant su planuotais, 2005 metais, mln. Lt

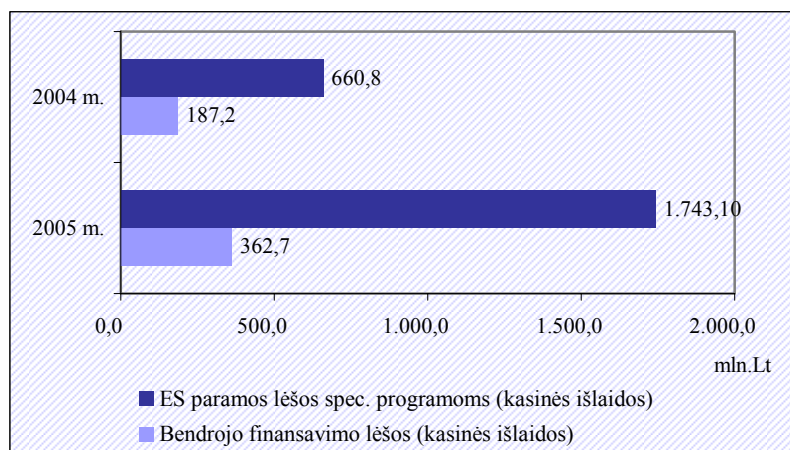
pagal valstybės funkcijas pateikiamas 2 pav. Vadovaudamosi teisės aktais, valstybės institucijos ir įstaigos, kaip ir ankstesniais metais, specialiosioms programoms nepanaudotus asignavimus turi teisę naudoti einamaisiais metais viršijant Seimo patvirtintas asignavimų sumas. Apskaitos duomenimis, asignavimų planas su leistiniais patikslinimais viršijant Seimo patvirtintas asignavimų sumas 2005 m. buvo 17 386 mln. Lt, arba 1 717 mln. Lt didesnis, negu Seimo patvirtintas. Taigi nepanaudoti asignavimai sudarė 2 564,5 mln. Lt (17 386–14 821,5).

Apskaitos aiškinamojo rašto duomenimis pagrindinės valstybės biudžeto asignavimų nepanaudojimo priežastys: įstatymų, kurie keičia asignavimų poreikį priėmimas arba jų keitimas biudžetinais metais; ilgas viešųjų pirkimų procedūrų procesas; nepakankamai aiški ir pagrįsta asignavimų poreikio apskaičiavimo tvarka ir metodika.

Biudžeto sandaros įstatymo 6 str. nustatyta, kad asignavimų valdytojai turi teisę keisti programoms numatytų biudžetų asignavimų išlaidoms pagal ekonominę klasifikaciją paskirti, nevirsydami patvirtintų tam tikrai programai bendrųjų asignavimų išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, sumų. Asignavimų sumos išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, yra maksimalios ir jų ekonomija gali būti naudojama turtui įsigyti. Vadovaudamosi šia nuostata, valstybės institucijos ir įstaigos asignavimų išlaidoms ekonomiją per 100 mln. Lt (iš jų 46 mln. Lt darbo užmokesčiui), patikslinusios išlaidų sąmatas, nukreipė turtui įsigyti.

Apskaitos duomenimis, Europos Sąjungos paramos lėšų gauta 2 002,6 mln. Lt (įskaitant 99,4 mln. Lt bendroms biudžeto reikmėms), iš jų ES paramos lėšomis specialiosioms programoms finansuoti – 1 903,2 mln. Lt. Faktiškai iš ES paramos lėšų specialiosioms programoms finansuoti

panaudota 1 743,1 mln. Lt (3 pav.), liko nepanaudota 160,1 mln. Lt. Atsižvelgiant į tai, kad 2004 m. buvo likę nepanaudota 750,2 mln. Lt, 2006 m. *910,3 mln. Lt* gali būti naudojami ES paramos lėšomis finansuojamoms specialiosioms programoms finansuoti *viršijant Seimo patvirtintus asignavimus*.

3 pav. Europos Sąjungos paramos ir bendrojo finansavimo lėšų panaudojimas specialiosioms programoms 2004–2005 metais, mln. Lt ¹⁰

Išlaidos Specialiosioms programoms vykdyti

Pagal Biudžeto sandaros įstatymo 2 str. 12 p. *specialioji programa* – veiklos, skirtos institucijos, biudžetinės įstaigos misijai įgyvendinti, plano dalis, kuri finansuojama iš įmokėtų į biudžetą biudžetinių įstaigų pajamų, Europos Sąjungos finansinės paramos ir valstybės lėšų, skirtų programos bendrajam finansavimui, taip pat kitų įstatymais, Vyriausybės nutarimais ir savivaldybių tarybų sprendimais patvirtintų konkrečiam tikslui numatytų lėšų.

Vyriausybė 2005-01-24 nutarimu Nr. 64 Seimo patvirtintus valstybės biudžeto asignavimus paskirstė pagal institucijas ir programas. Aplinkos ministerijai buvo paskirti asignavimai Daugiabučių namų modernizavimo programai, o Žemės ūkio ministerijai – Biodegalų gamybos plėtros paramos programai. Šios programos atskirais teisės aktais nebuvo patvirtintos specialiosiomis ir per metus buvo finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų. Vyriausybė metų pabaigoje (2005-12-22 nutarimu Nr. 1396, kuris įsigaliojo 2005-12-30) patikslino asignavimų paskirstymą pagal programas ir minėtas Aplinkos ministerijos Daugiabučių namų modernizavimo ir Žemės ūkio ministerijos Biodegalų gamybos plėtros paramos programas nurodė kaip specialiąsias programas. Taip buvo sudaryta galimybė Aplinkos ministerijos nepanaudotą valstybės biudžeto asignavimų likutį 2,7 mln. Lt (planas 3,0 mln. Lt, panaudota 0,3 mln. Lt) ir Žemės ūkio ministerijos nepanaudotą likutį 0,5 mln. Lt (planas 7,8 mln. Lt įvykdyta 7,3 mln. Lt) (kaip nepanaudotus

¹⁰ Šaltinis: Finansų ministerijos parengtos ES ir valstybės biudžeto asignavimų, skirtų specialiosioms programoms finansuoti, 2004 ir 2005 m. ataskaitos (forma Nr. 19)

asignavimus specialiosioms programoms vykdyti) perkelti į 2006 metus. Mūsų nuomone, metų pabaigoje keičiant nepanaudotų asignavimų biudžetinėms programoms vykdyti paskirtį į asignavimus specialiosioms programoms finansuoti, suteikiama teisė asignavimų valdytojams juos naudoti ateinančiais/kitais biudžetiniais metais.

Vyriausybės rezervo naudojimas

2005 m. Seimas patvirtino 32,0 mln. Lt Vyriausybės rezervo lėšų (toliau – Rezervo lėšos). Vyriausybės nutarimais paskirstyta 32,0 mln. Lt, panaudota 31,4 mln. Lt. Iš šios sumos turtui įsigyti valstybės institucijoms ir įstaigoms, kurioms Biudžeto įstatymu buvo patvirtinti asignavimai, skirta 6,3 mln. Lt. Biudžeto sandaros įstatymu nustatyta, kad Rezervo lėšos naudojamos ekstremalių situacijų padariniams likviduoti, išpareigojimams, susijusiems su dalyvavimu tarptautinėse operacijose ir kitoms reikmėms pagal Vyriausybės nustatytus prioritetus.¹¹ 2005 m. vien savivaldybėms buvo paskirstyta 5,0 mln. Lt, arba 15,5 proc. Rezervo lėšų. Tuo tarpu Savivaldybės 2005 m. vykdė biudžetus ir gavo 200 mln. Lt viršplaninių pajamų.

Pažymėtina, kad Vyriausybės rezervo lėšos buvo skiriamos įvairioms priemonėms (programoms) finansuoti, nors dalį asignavimų buvo galima numatyti tvirtinant valstybės biudžetą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad iš Rezervo skiriamos lėšos turtui įsigyti ir investiciniams projektams, nors tokie asignavimai turėtų būti planuojami valstybės kapitalo investicijų programose.

Mūsų nuomone, Vyriausybė turėtų nustatyti prioritetus tik toms priemonėms ir reikmėms, kurių negalima numatyti tvirtinant metų valstybės biudžetą.

Valstybės biudžeto lėšų likutis metų pabaigoje

Vyriausybė¹² suteikė Finansų ministerijai teisę ES finansinės paramos laikinai laisvas lėšas gražintinai naudoti valstybės biudžeto reikmėms, susijusioms su įmokomis į ES biudžetą ir ES programų finansavimu, ir *biudžeto lėšų stokai dengti, užtikrinant, kad ES finansinės paramos specialiosios programos iš valstybės biudžeto būtų finansuojamos laiku.*

Pasibaigus 2005 m. biudžetiniams metams, lėšų likutis valstybės išdo sąskaitoje buvo 383,5 mln. Lt (iš jų asignavimų valdytojų sąskaitose 18 mln. Lt).

Atsižvelgiant į tai, kad gautos ES paramos nepanaudotas lėšų likutis – 910 mln. Lt (įskaitant 2004 m. nepanaudotą likutį) ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų specialiųjų programų praėjusiais metais nepanaudoti asignavimai per 420 mln. Lt gali būti naudojami einamaisiais

¹¹ Vyriausybės 2002-01-14 nutarimu Nr. 38 (2005-01-13 nutarimo Nr. 22 redakcija) nustatyti Vyriausybės rezervo lėšų naudojimo prioritetai

¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-12-24 nutarimo Nr. 1636 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą“ 1.3 p.

biudžetinais metais, viršijant Seimo patvirtintus asignavimus, yra rizika, kad likę nepanaudoti asignavimai specialiosioms programoms finansuoti gali turėti įtakos reikalingų valstybės piniginių išteklių poreikiui kitais biudžetinais metais (ypač ES paramos lėšomis finansuojamoms programoms).

3 DALIS

VALSTYBĖS PAJAMŲ DALIES VALSTYBINIS AUDITAS

Valstybiniai auditoriai, atlikę Žemės ūkio ministerijos (toliau – Ministerija) metinės finansinės atskaitomybės valstybinį auditą, nustatė, kad biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į biudžetą ataskaitoje nepagrįstai 278,2 tūkst. Lt padidintos faktinės įmokos į valstybės biudžetą, nes Ministerija neteikė paslaugų ir negavo pajamų, tačiau kas mėnesį iš biudžetinių lėšų sąskaitos į specialių lėšų sąskaitą pervestas lėšas užskaitydavo kaip pajamas. Be to, iš 2004 m. Kaimo rėmimo programos į biudžetinių lėšų sąskaitą 2005 m. grąžintas lėšas (1,3 mln. Lt) Ministerija pervedė į administruojamų pajamų sąskaitą, nors turėjo grąžinti į valstybės biudžetą kaip nepanaudotas lėšas. Valstybiniams auditoriams pasiūlius, audito metu Ministerija į valstybės biudžetą pervedė 0,7 mln. Lt, o kitas lėšas (0,5 mln. Lt) apskaitė biudžetinių įstaigų pajamų įmokų į biudžetą ataskaitoje – specialiajai Ministerijos pajamomis finansuojamai Kaimo rėmimo programos išlaidų programai finansuoti.

Valstybiniai auditoriai, atlikę Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos bendradarbiavimo su Europos Sąjungos šalių narių mokesčių administratoriais pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) srityje vertinimą, pažymėjo, kad, Lietuvai tapus ES nare ir įsigaliojus Europos Tarybos Reglamentui dėl administracinio bendradarbiavimo PVM srityje (toliau – Reglamentas)¹³, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – VMI) aktyviai dalyvavo tarptautinės informacijos PVM srityje mainuose (žymiai padidėjo siunčiamų ir gaunamų paklausimų skaičius, operatyviai keičiamasi informacija, susijusia su įtariamu PVM sukčiavimu). VMI iš esmės laikėsi Reglamentu nustatytų atsakymų į paklausimus pateikimo terminų. Pasirašyti dvišaliai susitarimai tarp Lietuvos ir Latvijos, Estijos, Vengrijos mokesčių administratorių dėl abipusės pagalbos gerinimo, o tai sudaro galimybes iš užsienio mokesčių administratorių operatyviai gauti daugiau naudingos informacijos.

Valstybinio audito rezultatai parodė, kad VMI turėtų daugiau dėmesio skirti informacijos, gautos tarptautinių mainų metu, panaudojimo rezultatų apibendrinimui, analizei ir vertinimui. Turėtų būti detaliau reglamentuota, kokia informacija yra reikšminga ir kada turi būti suvedama į duomenų bazines, turi būti stiprinamos vidaus kontrolės procedūros tarptautinių informacijos mainų PVM srityje ir teritorinių mokesčių inspekcijų kontrolė.

VMI turėtų užtikrinti iš užsienio mokesčių administratorių gautos naudingos informacijos sklaidą tarp teritorinių valstybinių mokesčių inspekcijų ir VMI padalinių. Atliekant kompleksinius

¹³ Europos Tarybos 2003 m. spalio 7 d. Reglamentas Nr. 1798/2003/EB „Dėl administracinio bendradarbiavimo pridėtinės vertės mokesčių srityje“

apskričių valstybinių mokesčių inspekcijų veiklos patikrinimus turėtų būti vertinamos vidaus kontrolės procedūros tarptautinių informacijos mainų PVM srityje.

VMI informavo, kad ėmėsi ar planuoja imtis priemonių ir kad į Valstybės kontrolės pastabas bus atsižvelgta. Šią informaciją Valstybės kontrolė vertins stebėdama rekomendacijų įgyvendinimą. Valstybės kontrolės atliktas auditas 2006 m. rugsėjo mėn. pristatytas Tarptautinės Europos šalių aukščiausiųjų audito institucijų (EUROSAI) PVM darbo grupės metiniame susitikime, kuriame šalys dalyvės pasidalijo patirtimi pajamų audito srityje.

4 DALIS

FINANSŲ VALDYMAS IR VIDAUS KONTROLĖ

Pagal Valstybinio audito reikalavimus auditoriai, atlikdami finansinį (teisėtumo) auditą, turi iširti audituojamo subjekto veiklą, apskaitos sistemą ir vidaus kontrolę. Vidaus kontrolė vertinama dviem etapais: susipažįstama su vidaus kontrolės aplinka ir kontrolės procedūromis ir nustatoma, ar kontrolės procedūros yra veiksmingos ir veikia nuosekliai per visą audituojamą laikotarpį. Vidaus kontrolės vertinimas apima ir finansų valdymo kontrolės vertinimą. Finansų valdymas yra audituojamo subjekto lėšų kaupimo, paskirstymo ir panaudojimo sistemos valdymas. Kad audituojamas subjektas užtikrintų tinkamą finansų valdymą, turi sukurti tinkamas vidaus kontrolės procedūras.

Vidaus kontrolė yra sritis, kurioje valstybinio audito metu nustatyta daug trūkumų ir tuo pačiu metu įgyvendinta daugiausiai rekomendacijų. Daugiausiai pažeidimų finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatyta biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos srityje (1 lentelė).

Teisės aktas	Nustatyta teisės akto pažeidimų	Pašalinta nustatytų teisės akto pažeidimų ¹⁴
Biudžeto sandaros įstatymas	24	11
2005 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas	18	15
Biudžetinių įstaigų įstatymas	5	2
Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas	16	7
Buhalterinės apskaitos įstatymas	36	17
Kiti įstatymai	62	29
Vyriausybės 2000-02-17 nutarimu Nr. 179 patvirtintos kasos darbo organizavimo ir kasos atlikimo taisyklės	6	5
Vyriausybės nutarimu 1999-06-03 Nr. 719 patvirtintos inventorizacijos taisyklės	13	9
Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 patvirtintos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės	17	7
Kiti Vyriausybės nutarimai	63	42
Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklės	94	57
Kiti teisės ir vidaus administraciniai aktai	43	32
Iš viso	397	233

1 lentelė. Valstybės kontrolės finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatyti teisės aktų pažeidimai ir trūkumų šalinimas

Atkreipiame dėmesį į tai, kad audituotų institucijų/įstaigų finansų kontrolė, kaip vidaus kontrolės dalis, ne visada užtikrina institucijų/įstaigų finansų patikimo valdymo principų – ekonomiškumo, efektyvumo, rezultatyvumo ir skaidrumo – laikymąsi.

¹⁴ 2006 m. liepos 1 d. duomenys

Institucijų/įstaigų vadovai ne visada tinkamai prižiūrėjo finansų kontrolės veikimą. Vyriausieji buhalteriai arba apskaitos tarnybų vadovai vykdydami išankstinę finansų kontrolę ne visada užtikrindavo, kad ūkinės operacijos būtų teisėtos, dokumentai, susiję su ūkinės operacijos atlikimu, būtų tinkamai parengti.

Išnagrinėjus pastarųjų metų finansinių auditų rezultatus, pastebėti dalykai, kurie būdingi daugeliui asignavimų valdytojų:

- *Dažnai pasitaikančios klaidos apskaitoje dėl vidaus kontrolės procedūrų neefektyvumo*

Dėl vidaus kontrolės neefektyvumo tvarkant buhalterinę apskaitą ir sudarant finansinę atskaitomybę atsiranda klaidų apskaitant patikėjimo teise valdomą turtą. Ypač daug klaidų daroma apskaičiuojant darbo užmokestį, apskaitant pavedimų lėšas, turtą, gautas pajamas.

Darbo užmokestis skaičiuojamas pažeidžiant teisės aktus

Nustatant priedus prie atlyginimų nenurodomi konkretūs mokėjimo terminai ir už ką jie mokami, ar nurodomas priedų mokėjimas už darbus, kurie nėra numatyti teisės aktuose, nenurodomas priedo dydis; atlyginimo koeficientas viršija nustatytas atlyginimo koeficientų ribas; darbo laiko žiniaraščiai neteisingai užpildyti arba darbo užmokestis neatitinka duomenų nurodytų žiniaraščiuose;

- *Neteisingai apskaitomas turtas*

Daugelyje audituotų institucijų turtas apskaitos registruose neteisingai apskaitomas ir nurodomas finansinėje atskaitomybėje, žemės sklypai neinventorizuoti;

- *Netaikomos viešųjų pirkimų procedūros perkant paslaugas*

Kai kurių valstybinių auditų metu nustatyta, kad perkant prekes ir paslaugas nebuvo taikomi Viešųjų pirkimų įstatyme numatyti pirkimo būdai. Atkreiptinas dėmesys, kad dauguma autoriinių sutarčių sudarytos su darbuotojais, dirbančiais pagal darbo sutartis.

- *Finansų kontrolės trūkumai, naudojant valstybės biudžeto specialiąsias tikslines dotacijas savivaldybėse*

Daugumoje savivaldybių įvairiais valdymo lygiais nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, nepajėgiančios užtikrinti išlaidų valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti panaudojimo teisėtumo kontrolės.

Finansų ministerija 2005 m. ėmėsi priemonių sustiprinti finansų kontrolę, finansų ministro įsakymu patvirtindama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklės, kuriose nustatytos biudžetinių įstaigų vadovų ir apskaitos tvarkytojų pareigos, teisės ir atsakomybė organizuojant išankstinę finansų kontrolę.

Atlikdama finansinius (teisėtumo) auditus Valstybės kontrolė stebi ir vertina, kaip keičiasi vidaus kontrolės sistemos būklė viešajame sektoriuje, o vidaus kontrolės būklės vertinimo rezultatus Valstybės kontrolė planuoja apibendrinti 2007 m.

Valstybinių auditų metu teikėme audituojamoms institucijoms/ įstaigoms siūlymus ir rekomendacijas dėl finansų valdymo ir vidaus kontrolės pagerinimo, dėl apskaitoje rastų klaidų, netikslumų ištaisymo, siekiant, kad finansinėse ataskaitose būtų kuo mažiau klaidų ir, kad laiku būtų užkirstas kelias teisės aktų pažeidimams. Iš viso buvo pateikta per 1090 siūlymų ir rekomendacijų. Valstybinių auditų metu arba jiems pasibaigus (iki 2006-07-01) audituotos institucijos per 630 siūlymų įgyvendino arba iš dalies įgyvendino, per 380 siūlymų įgyvendinimo terminas nepasibaigęs.

IŠLAIDŲ DALIES VALSTYBINIS AUDITAS

Šioje dalyje pateikiamos valstybinio audito išvadose pareikštos nuomonės dėl biudžetinių įstaigų finansinių ir kitų ataskaitų duomenų, valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams, nurodytos priežastys, dėl kurių nebuvo pareikšta besąlyginė nuomonė ir veiklos auditų, susijusių su biudžeto programomis ir valstybės biudžeto lėšų naudojimu, apžvalgos. Finansinio audito metu pareikštos nuomonės pateikiamos lentelėse, kurios sudarytos pagal ministerijas ir jų valdymo sritis, institucijas, įstaigas, išvardytas Apyskaitos išlaidų dalyje. Šioje dalyje pateikiame tik svarbiausių rekomendacijų ir siūlymų, kurios nurodytos valstybinio audito ataskaitose, įgyvendinimą.

Įsigaliojus Valstybės kontrolės įstatymo pataisoms¹⁵, nuo 2006 m. atliekant finansinį (teisėtumo) auditą, pareiškiami nuomonė tiek dėl audituoto subjekto finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų, tiek ir dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams.

Besąlyginė nuomonė pareiškiami, kai auditoriai neturi reikšmingų pastabų dėl finansinės atskaitomybės ir (ar) kitų ataskaitų, apskaitos sistemos ir teisės aktų pažeidimų, kurie keistų auditorių nuomonę.

Sąlyginė nuomonė pareiškiami, kai auditoriai nustato klaidas ir teisės aktų pažeidimus ir (ar) be tam tikrų pastabų negali pareikšti besąlyginės nuomonės.

Neigiama nuomonė pareiškiami, kai auditoriai nustato reikšmingas klaidas ir reikšmingus teisės aktų pažeidimus.

Auditoriai *atsisako pareikšti nuomonę*, kai audito metu negali gauti pakankamų, patikimų ir tinkamų įrodymų, tai pat, kai yra reikšmingų auditorių darbo apribojimų.

Biudžetinių įstaigų valstybinio audito rezultatai

Valstybės kontrolė atliko 85 valstybės institucijų/įstaigų finansinių ataskaitų duomenų ir valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams vertinimą. Dėl finansinių ataskaitų pareikšta 60 besąlyginių, 24 sąlyginių nuomonės ir 1 atveju atsisakyta pareikšti nuomonę. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo pareikšta 41 besąlyginė, 43 sąlyginės ir dėl 1 atsisakyta pareikšti nuomonę.

¹⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468)

Bendros problemos ir pastebėjimai:

- ***Dėl strateginio planavimo ir programoms skiriamų lėšų panaudojimo***

Valstybės kontrolė teikdama išvadas dėl Apyskaitos ir valstybės biudžeto projekto pasisakė, kad valstybės institucijos ir įstaigos skiria dėmesį ir nemažai išteklių strateginiam planavimui ir nurodo pažangą rengiant biudžeto programas. Programinio biudžeto rengimas ir įgyvendinimas derinamas su strateginiu planavimu, todėl svarbiausią strateginio planavimo naudą suprantame kaip didesnę orientavimąsi ne į institucijai skiriamus valstybės biudžeto asignavimus, bet į šios institucijos/įstaigos veiklos rezultatus, jų poveikį visuomenei.

Atlikusi apskričių viršininkų administracijų socialinių programų „Vaikų ir suaugusiųjų globa ir mokymas“ ir „Vaikų ir suaugusiųjų socialinė globa“ vertinimus, Valstybės kontrolė atkreipė dėmesį, kad šalies mastu nėra rekomendacijų socialinėms programoms rengti, kuriose būtų numatyti pagrindiniai uždaviniai, uždavinių įgyvendinimo kiekybiniai, kokybiniai ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijai. Atskirų Apskričių viršininkų administracijų valstybės biudžeto programos skirtingos, nors įstaigų, vykdančių socialines programas, funkcijos tokios pačios.

Valstybės kontrolė pasiūlė svarstyti galimybę dėl apskričių viršininkų administracijų vienodų socialinių programų sudarymo; parengti rekomendacijas vykdomoms socialinėms programoms, kuriose būtų numatyti pagrindiniai uždaviniai, uždavinių įgyvendinimo kiekybiniai, kokybiniai ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijai; nustatyti lėšų ugdymui (moksleivio krepšeliui finansuoti) iš valstybės biudžeto skyrimo tvarką.

- ***Dėl darbo užmokesčio atskirose srityse reglamentavimo***

Atsižvelgiant į tai, kad audituojamu laikotarpiu nebuvo teisėjų atlyginimų dydžio aiškaus reglamentavimo, valstybinio audito metu Valstybės kontrolė pareiškė sąlygines nuomones dėl išlaidų teisėjų darbo užmokesčiui 2005 m. teisėtumo. Šį teisinio reglamentavimo trūkumą Valstybės kontrolė nurodė ir pasisakydama apie 2004 m. išlaidas teisėjų darbo užmokesčiui.

Pažymėtina, kad teismuose, esant neužimtiems etatams, susidaro didelė darbo užmokesčiui skirtų asignavimų ekonomija, kuri dažniausiai naudojama skatinamosioms išmokoms ir turtui įsigyti. Skatinamosioms išmokoms 2005 m. audituotuose teismuose panaudota apie 0,4 mln. Lt.

Valstybės kontrolė dar 2003 m. ir 2004 m. informavo Seimo Pirmininką ir atitinkamas institucijas apie teisėjų darbo užmokesčio teisinio reglamentavimo problemas. Valstybės kontrolė siūlė inicijuoti įstatymą dėl teisėjų darbo apmokėjimo, kaip tai numato Teismų įstatymas. Teisėjų darbo užmokesčio reglamentavimo klausimas iki šiol neišspręstas. Finansų ministerija Valstybės kontrolę informavo, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2006 m. birželio 9 d. pavedimą Nr. 27-3954, parengė ir pateikė Vyriausybei

svarstyti Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 3, 5 straipsnių ir priedėlio II skirsnio pakeitimo įstatymo projektą.

Iki šiol nėra išspręsti viešojo sektoriaus darbo apmokėjimo reglamentavimo klausimai, dėl kurių Valstybės kontrolė pasisakė Išvadoje dėl 2004 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (nenustatyta aukštųjų mokyklų ir institutų darbuotojų darbo užmokesčio, mokamo ne iš darbo užmokesčio fondo, nustatymo tvarka; nenustatyta viešųjų įstaigų, kurių dalininkės yra ministerijos ar kitos valstybės institucijos ir didžiąją dalį lėšų sudaro valstybės biudžeto, valstybės institucijų ar kitų pinigų fondų pervestos lėšos, šių lėšų naudojimo darbo apmokėjimui tvarka).

1. APLINKOS MINISTERIJA

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Aplinkos ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	104676,5

1.1. Aplinkos ministerija

Kai kurios Aplinkos ministerijai pavaldžios įstaigos ilgalaikio turto ir jo nusidėvėjimo apskaitą tvarkė nesivadovaudamos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklėmis ir padarė klaidų apskaitydamos ilgalaikį turtą, jo nusidėvėjimą, išsinuomotą turtą, todėl finansinėje atskaitomybėje buvo neteisingai nurodyti ilgalaikio turto likučiai.

Klaipėdos regiono Aplinkos apsaugos departamentas, pažeisdamas Viešųjų pirkimų įstatymo (galiojusio 2005 m.) nuostatas, pasirinko netinkamą papildomų pastato rekonstravimo darbų pirkimo būdą ir, sudarydamas papildomą sutartį, viršijo tuo metu galiojusio Viešųjų pirkimų įstatymo 65 straipsnio 9 dalies 1 punktu leistiną 15 procentų pradinės pirkimo sutarties kainos dydį. Be to, įsigydamas telekomunikacinę sistemą, netaikė nė vieno Viešųjų pirkimų įstatymo numatyto pirkimo būdo.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės valstybinio audito metu pateiktas rekomendacijas, Ministerijai pavaldžiose įstaigose sustiprintos vidaus kontrolės procedūros darbo užmokesčio apskaitos, kasos darbo organizavimo, nereikalingo arba netinkamo naudoti turto nurašymo, priedų už tarnybos stažą nustatymo ir skaičiavimo srityse.

Ministerija ėmėsi priemonių, kad audito metu nustatytos klaidos pavaldžių įstaigų ilgalaikio turto, jo nusidėvėjimo, išsinuomoto turto apskaitoje būtų ištaisytos 2006 m. ketvirtinėje finansinėje atskaitomybėje, taip pat parengė metodinius nurodymus, susijusius su turto apskaita, pavaldžių įstaigų vadovai įpareigoti sudaryti sąlygas apskaitos darbuotojų kvalifikacijai kelti.

Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas nustatė papildomas vidaus kontrolės priemones, direktoriaus įsakymais patvirtinti viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentas ir prekių, paslaugų ir darbų pirkimo taikant įprastą komercinę praktiką taisyklės.

Ministerijos Vidaus audito tarnybai pavesta didesnę dėmesį skirti tikrinant ir vertinant viešųjų pirkimų procedūras pavaldžiose įstaigose.

1.2. Komunalinių atliekų tvarkymas (veiklos auditas)

Išnagrinėjus, ar efektyviai kuriama komunalinių atliekų tvarkymo sistema, nustatyta, kad ne visi regioniniai atliekų tvarkymo projektai gali būti įgyvendinti iki Europos Komisijos nustatyto termino (2009 m. liepos mėn.). Utenos ir Tauragės regionų atliekų tvarkymo projektus numatoma baigti iki 2009 m. pabaigos, o Panevėžio regiono – tik 2010 m. Vėluojama atlikti projektavimo darbus Utenoje, Tauragėje, Telšiuose, Kaune ir Marijampolėje, regioninio sąvartyno statybą Vilniuje. Kai kurių projektų vykdymas vėluoja dėl ilgai užtrunkančių sprendimų priėmimo procedūrų, nekokybiškai parengtų projektų ir konkursinės dokumentacijos. Projektų įgyvendinimui ir numatytų lėšų įsisavinimui trukdo nepakankamai aiškus funkcijų pasiskirstymas ir konstruktyvaus bendradarbiavimo stoka tarp regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrime dalyvaujančių institucijų: Aplinkos ministerijos, Aplinkos projektų valdymo agentūros, apskričių viršininkų administracijų, projektų priežiūros komitetų, savivaldybių ir regioninių atliekų tvarkymo centrų.

Savivaldybės dažnai turi skirtingas nuomones dėl Regioninius atliekų tvarkymo centrų veiklos ir funkcijų, jų finansavimo ir valdymo, todėl centrų veiklai būtini sprendimai ne visada operatyviai priimami. Aplinkos ministerija ir atliekų tvarkymą koordinuojančios apskričių viršininkų administracijos turi ribotas teises ir administracines galimybes daryti įtaką savivaldybių, įkūrusių regioninius aplinkos tvarkymo centrus, veiksmams.

Iki 2005 m. pabaigos projektų vykdymui pasirašytų sutarčių suma pasiekė 39,6 mln. EUR, t. y. 31,1 proc. visų projektams numatytų lėšų, o darbams apmokėti panaudota 11,5 mln. EUR, t. y. 9 proc. lėšų.

Valstybės kontrolė pateikė siūlymus Vyriausybei numatyti priemones, kurios paspartintų projektų įgyvendinimą, aiškiau nustatytų apskričių ir savivaldybių kompetenciją, funkcijas ir atsakomybę įgyvendinant minėtus projektus. Aplinkos ministerijai rekomenduota nustatyti aiškias regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrime dalyvaujančių subjektų ir galutinių naudos gavėjų

funkcijas ir atsakomybę, jų tarpusavio sąveikos principus, sumažinti regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrimo ir jų veiklos problemų atsiradimo *riziką*. Apskričių viršininkų administracijoms rekomenduota inicijuoti savivaldybių susitarimų dėl centrų veiklai būtinų sprendimų priėmimo. Aplinkos ministerija, Apskričių viršininkų administracijos apie rekomendacijų įgyvendinimą turi informuoti Valstybės kontrolę iki 2006-10-31.

Valstybinio audito ataskaita pateikta Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kuri pavedė Aplinkos ministerijai, apskričių viršininkų ir savivaldybių merams įvertinti Valstybės kontrolės pateiktas rekomendacijas, numatyti ir įgyvendinti priemones regioninių atliekų tvarkymo sistemų projektų vykdymui paspartinti.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

2. FINANSŲ MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Finansų ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	3865594,1
<i>Finansų ministerijos valdymo sritis</i>					
Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	154973,7
Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	201376,2

Finansų ministerija

Finansų ministerijoje sukurta vidaus kontrolės sistema atitinka vidaus kontrolę, įskaitant finansų kontrolę ir vidaus auditą, reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

Vienas iš trūkumų, nurodytų ir ankstesnių finansinių auditų metu, – iki šiol neregamentuota valstybės pinigų fondų ir kitų Finansų ministerijos apskaitomų fondų buhalterinės apskaitos ir atskaitomybės rengimo tvarka.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

3. KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Lietuvos kariuomenės pertvarkymas (veiklos auditas)

Įvertinus valstybės kapitalo investicijų, skirtų Lietuvos kariuomenės Karo medicinos tarnybos pertvarkai, rezultatyvumą, nustatyta, kad Krašto apsaugos ministerija atliko didelį ir sudėtingą darbą pertvarkydama Lietuvos kariuomenę pagal NATO reikalavimus, tačiau buvo ir veiklos trūkumų, dėl kurių dalis valstybės kapitalo investicijų panaudota nerezultatyviai.

Investicijų projektas „Kauno medicinos universiteto katastrofų medicinos centro įrengimas“ pradėtas įgyvendinti nesukūrus teisinių ir organizacinių prielaidų Jungtinio mokslinio krizių medicinos centro veiklai, tai sudarė prielaidas nerezultatyviai panaudoti valstybės kapitalo investicijoms skirtas lėšas. Nepasiektas šio investicijų projekto tikslas – neįkurtas Jungtinis mokslinis krizių medicinos centras, o už investicijų projektui skirtas lėšas įsigyta įranga Vyriausybės ir Lietuvos kariuomenės vado sprendimais panaudos pagrindais perduota VŠĮ Kauno medicinos universiteto klinikoms šios įstaigos įstatuose numatyta sveikatos priežiūros įstaigos veiklai vykdyti.

Dėl Ministerijos programų planavimo trūkumų nepakankamai skatinamas į rezultatus orientuotas veiklos valdymas, rezultatyvus biudžeto lėšų panaudojimas. Audito išvadų pagrindu pateiktos rekomendacijos Vyriausybei ir Krašto apsaugos ministerijai.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Ministerija informavo, kad vykdant Vyriausybės pavedimą bendru krašto apsaugos ir sveikatos apsaugos ministrų įsakymu buvo patvirtintas tolesnio investicijų projekto „Kauno medicinos universiteto katastrofų medicinos centro įrengimas“ įgyvendinimo priemonių planas. Numatoma sukurti teisinės ir organizacines prielaidas Jungtinio mokslinio krizių medicinos centro, kaip VŠĮ „Kauno medicinos universiteto klinikos“ padalinio, veiklai ir patikslinti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto, įsigyto už krašto apsaugos sistemai skirtas lėšas, panaudojimo sąlygas. Viena iš plano priemonių yra parengti ir patvirtinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų organizavimo, valdymo ir teikimo krizių židinyje koncepciją ir procedūras. Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės rekomendacijas buvo patobulinta Krašto apsaugos ministerijos vykdomų programų vertinimo kriterijų sistema, patikslinta krašto apsaugos sistemos investicijų planavimo metodika.

4. KULTŪROS MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Kultūros ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	159694,5
<i>Kultūros ministerijos valdymo sritis</i>					
Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	27498,3
Valstybinė kalbos inspekcija	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	418,0
Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	14339,5
Lietuvos dailės muziejus	Besąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	15331,1
Nacionalinis m. K. Čiurlionio dailės muziejus	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	4792,3
Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	21014,0

4.1. Kultūros ministerija (toliau – Ministerija)

Valstybinio audito metu nustatyta, kad Ministerija leido viešajai įstaigai neatlygintinai naudotis valstybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, nors tai prieštarauja Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatomis; nesivadovavo Biudžeto sandaros įstatymu ir 2005 m. skirtus asignavimus (62,6 tūkst. Lt) panaudojo 2006 metų išlaidoms finansuoti. Ministerija, netaikydama Viešųjų pirkimų įstatyme numatytų pirkimo būdų, pasirinko viešąsias įstaigas ir UAB „Lietuvos kinas“ programoms vykdyti ir joms pervedė valstybės biudžeto lėšas (2 981,5 tūkst. Lt), kurias, nesivadovaudama Buhalterinės apskaitos įstatymo nuostatomis, nurašė į faktines išlaidas, negavusi iš viešųjų įstaigų ataskaitų ir apskaitos dokumentų apie pavedimų įvykdymą.

Ministerijai pavaldžiose biudžetinėse įstaigose (Valstybiniame jaunimo teatre, Lietuvos valstybiniame simfoniniame orkestre), nesilaikant teisės aktų reikalavimų, neteisingai apskaitomas ilgalaikis turtas ir finansinėje atskaitomybėje pateikti neteisingi duomenys. Valstybiniame jaunimo teatre ir Lietuvos valstybiniame simfoniniame orkestre buvo neteisingai apskaitomas turto nusidėvėjimas, Lietuvos rusų dramos teatre, Valstybiniame dainų ir šokių ansamblyje „Lietuva“ buhalterinė apskaita buvo tvarkoma nesilaikant apskaitos principų ir taisyklių, todėl valstybinio audito metu nebuvo galima patvirtinti kai kurių finansinės atskaitomybės duomenų teisingumo.

Dėl neteisingai tvarkomos apskaitos Ministerijai pavaldžioje įstaigoje Lietuvos rusų dramos teatre, audito metu negalima buvo patvirtinti 2 050,2 tūkst. Lt padarytų išlaidų ir 3 040,5 tūkst. Lt

valdomo turto duomenų teisingumo ir valstybės biudžeto asignavimų naudojimo teisės aktuose numatytiems tikslams.

Ministerijai pavaldžiose įstaigose – Valstybiniame jaunimo teatre, sudarant autorines sutartis (318,4 tūkst. Lt) netaikyti Viešųjų pirkimų įstatyme numatyti pirkimo būdai; Valstybiniame jaunimo teatre ir Lietuvos valstybiniame simfoniniame orkestre priedai prie darbo užmokesčio paskirti nesivadovaujant teisės aktais; Lietuvos rusų dramos teatre, pažeistas Biudžeto sandaros įstatymas – nustatytas lėšų skolinimosi iš fizinio asmens atvejis.

Dėl audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu¹⁶ priimtas sprendimas, kultūros ministrui nurodyti teisės aktų pažeidimai, juos padariusių asmenų atžvilgiu ministras įpareigotas taikyti drausminės (tarnybinės) atsakomybės priemones. Informacija dėl galbūt aplaidžios apskaitos vedimo Lietuvos rusų dramos teatre perduota Generalinei prokuratūrai.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Ministerijos vadovybė dėl sprendime nurodytų teisės aktų pažeidimų juos padariusiems asmenims taikė drausminės (tarnybines) atsakomybės priemones ir ėmėsi priemonių, kad valstybinių auditų metu nustatytos klaidos būtų ištaisytos ir apskaita pavaldžiose organizacijose būtų tvarkoma vadovaujantis teisės aktais, apskaitos principais ir taisyklėmis; numatė vidaus kontrolės procedūrų stiprinimo priemones, kurios padėtų užtikrinti teisingą apskaitos tvarkymą, finansinės atskaitomybės sudarymą ir pateikimą asignavimų valdytojui.

Sprendžiamas klausimas dėl viešajai įstaigai perduoto turto įteisinimo nustatyta tvarka. Parengtas Vyriausybės nutarimo projektas dėl patalpų perdavimo, valstybinėje įmonėje Registrų centre užsakyta inventorinė byla, pagal kurią bus sudaryta bendrasavininkų patalpų pasidalinimo sutartis.

4.2. Kultūros paveldo departamentas (toliau – Departamentas)

Departamentui pavaldžiame *Kultūros paveldo centre* neteisingai tvarkoma leidinių apskaita, todėl auditoriai negavo įrodymų, kad valstybės biudžeto asignavimai, skirti leidybai, buvo panaudoti būtent leidiniams leisti, ir negalėjo patvirtinti finansinėje atskaitomybėje 246,9 tūkst. Lt faktinių išlaidų.

Kultūros paveldo centras atskirų kategorijų darbuotojams nustatė neteisingus (didesnius negu maksimalūs) tarnybinių atlyginimų koeficientus, su darbuotojais sudarė terminuotas darbų,

¹⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468) 17 str. 2 d.

kurie numatyti jų pareigybių aprašymuose, sutartis ir išmokėjo 185 tūkst. Lt iš asignavimų, skirtų kitoms paslaugoms apmokėti, nors tai neatitinka Darbo kodekso ir Biudžeto sandaros įstatymo nuostatų; suteikė galimybę viešajai įstaigai neatlygintinai naudotis valstybei nuosavybės teise priklausančiu turtu, nors tai prieštarauja Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatoms. Auditoriai negalėjo nustatyti, koku teisiniu pagrindu turtas buvo perduotas galerijai „Naujieji skliautai“, nes nebuvo pateikti minėto subjekto teisinį statusą nurodantys dokumentai.

Kultūros paveldo centras, nesivadovaudamas teisės aktais, pajamuodavo ir nurašydavo trumpalaikį turtą (leidinius), gautų pajamų už parduotus leidinius neįmokėjo į valstybės biudžetą, minėtomis pajamomis leido naudotis VšĮ „Paveldas“. Be to, pirkdamas paslaugas, netaikė Viešųjų pirkimų įstatyme numatytą pirkimo būdą, neturėdamas įstaigos išlaikymo išlaidų sąmatoje pakankamai lėšų ir nesivadovaudamas Biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis, prisiėmė skolinius įsipareigojimus pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį. Už sutarties nutraukimą sumokėjo (8,0 tūkst. Lt) baudą ir tuo padarė žalą valstybės biudžetui.

Informacija dėl galimai aplaidžios apskaitos vedimo Centre, galimo piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir tarnybinių įgaliojimų viršijimo požymių perduota teisėsaugos institucijoms.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Departamentas ėmėsi priemonių, kad pavaldžiose įstaigose ilgalaikis ir trumpalaikis turtas bei medžiagos būtų apskaitomos vadovaujantis finansų ministro patvirtinta Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka, būtų sutvarkyta specialių lėšų apskaita. Galerija „Naujieji skliautai“ gražino turtą Kultūros paveldo centrui. Dėl žalos išieškojimo tęsiamas teismo procesas.

4.3. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka neužregistravo VĮ Registrų centre pastato ir jame įrengto bendrabučio, kaip numatyta Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatyme.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka patvirtino Valdymo apskaitos metodiką, įregistravo bibliotekos pastatą Nekilnojamojo turto registre.

4.4. Lietuvos dailės muziejus (toliau – Muziejus)

Muziejuje nustatyti buhalterinės apskaitos tvarkymo trūkumai, susiję su asignavimų iš biudžeto, suteiktų paslaugų apskaita ir lėšų, skirtų investicijoms, naudojimu ir apskaita, kurie turėjo reikšmingą įtaką finansinės atskaitomybės teisingumui. Muziejaus finansinėje atskaitomybėje 70 tūkst. Lt sumažintas atsiskaitymų (su kitais debitoriais ir kreditoriais) ir pajamų už suteiktas

paslaugas likutis, neteisingai nurodytos kasinės ir faktinės išlaidos. Valstybės lėšų, skirtų kapitalo investicijoms finansuoti, panaudojimo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus 2005 m. ataskaitoje neteisingai nurodytos investicinių projektų faktinės išlaidos.

Nustatyti trūkumai valdant, naudojant ir disponuojant valstybės turtu. Nesilaikydamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Muziejus valdantis turtą patikėjimo teise, pagal jungtinės veiklos sutartį suteikė juo naudotis uždarosioms akcinėms bendrovėms. Nesilaikydamas Biudžeto sandaros įstatymo, kuris nustato, kad asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos negali skolintis lėšų, prisiimti jokių skolinių įsipareigojimų, Muziejus prisiėmė skolinius įsipareigojimus pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartį ir įmokoms sumokėti panaudojo dalį biudžeto specialiosios programos lėšų.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Muziejus parengė išlaidų valdymo apskaitos metodiką, sustiprino kontrolės priežiūros procedūrų veikimą dėl lėšų, skirtų investicijoms, panaudojimo, patvirtino naują etatų sąrašą ir Muziejaus tarnybų struktūrą, padengė darbo užmokesčio kreditinį įsiskolinimą, parengė finansų kontrolės taisykles. Jungtinės veiklos sutartis nutraukta.

4.5. Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatras (toliau – Teatras)

Teatras neteisingai apskaitė spektaklio pastatymo priemones (mažesnės vertės turtą, negu nustatyta Vyriausybės), todėl finansinėje atskaitomybėje pateikti neteisingi duomenys apie ilgalaikį ir trumpalaikį turtą, jų fondus. Apskaitos registre apskaitytos faktinės išlaidos neatitinka nurodytųjų metinėje finansinėje atskaitomybėje. Nurašydamas spektaklio pastatymo priemones ir gamyboje naudojamą trumpalaikį turtą, nesilaikė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo įstatymo nuostatų.

Teatras, sudarydamas nuomos sutartį 448 tūkst. Lt su UAB SAMPO lizingu, nesivadovavo Biudžeto sandaros įstatymo nuostatomis, kad biudžeto asignavimų valdytojai ir jiems pavaldžios biudžetinės įstaigos savo vardu negali skolintis lėšų, prisiimti jokių skolinių įsipareigojimų.

Teatras neįgyvendino Valstybės kontrolės rekomendacijų dėl spektaklių pastatymo priemonių apskaitos ir nurašymo, problema atsirado nuo 2005-01-01 pasikeitus Teatro teisiniam statusui (teatras tapo biudžetine įstaiga), pereinant prie biudžetinių įstaigų apskaitos. Tai aktualu ne tik šiam Teatrui, bet ir kitiems teatrams ir koncertinėms įstaigoms, todėl šio klausimo sprendimą perėmė Kultūros ministerija.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

5. SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	698174,2

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija)

Atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendacijas, Ministerija parengė administracinio pastato investicijų projektą, kuriam vykdyti asignavimai patvirtinti 2006 m. Valstybės biudžete.

Ministerijoje nustatytos vidaus kontrolės procedūros, kad būtų užtikrintas rekomendacijų įgyvendinimas.

6. SUSISIEKIMO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Susisiekimo ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	210648,2
<i>Susisiekimo ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybinė geležinkelio inspekcija prie Susisiekimo ministerijos	Besąlyginė	Neauditauta	Besąlyginė	Sąlyginė	1783,0
Lietuvos saugios laivybos administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	11154,7
Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos	Neauditauta	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	927265,7

6.1. Susisiekimo ministerija (toliau – Ministerija)

Ministerija ėmėsi priemonių audito metu nustatytiems trūkumams pašalinti: parengė ir patvirtino akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kuriose valstybei nuosavybės teise priklauso visos ar dalis akcijų ir kurias patikėjimo teise valdo Ministerija ir Viešųjų įstaigų, kurių dalininkas ar savininkas yra Ministerija įstatinio kapitalo formavimo ir finansinio turto užregistravimo apskaitos registruose tvarkos aprašus; patvirtino tarnybinių komandiruočių rengimo,

įforminimo ir atsiskaitymo taisyklės; ilgalaikį turą, kuris pripažintas netinkamu (negalimu naudoti) ir dėl kurio (suėjus patraukimo baudžiamajon atsakomybės senaties terminui) baudžiamosios bylos buvo nutrauktos, nurašė.

6.2. Valstybinė geležinkelio inspekcija prie Susisiekimo ministerijos (toliau – Inspekcija)

Inspekcija 2005 m. gruodžio mėn. iš sutaupytų asignavimų išlaidoms darbuotojams skyrė vienkartinę skatinamąsias pinigines išmokas, nors buvo neapmokėta 19,0 tūkst. Lt įsiskolinimų. 2005 m. valstybės biudžeto įstatymas¹⁷ reglamentuoja, kad pirmiausiai iš sutaupytų asignavimų išlaidoms apmokami įsiskolinimai.

6.3. Investicijų Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste vertinimas (veiklos auditas)

Įvertinus investicijų į Klaipėdos uosto infrastruktūrą tikslingumą ir efektyvumą, uosto žemės nuomos tvarkos ir mokesčių dydžio pagrįstumą, nustatyta, kad lėšos į uosto infrastruktūrą investuojamos ne visada tikslingai ir efektyviai, nėra pakankamo uosto plėtros subalansavimo, investicijos ne visada tinkamai suderintos su krovos kompanijų suprastruktūros išvystymu.

Uosto direkcija, įgyvendindama investicijų projektus, neužtikrina investuotų lėšų gražos iš tiesioginių infrastruktūros naudotojų. Ne visos investicijos į uosto krantinių rekonstrukciją davė planuotą efektą, dėl to ilgėja įgyvendintų investicijų projektų atsipirkimo laikas, mažėja VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos išteklių naujoms investicijoms. Direkcija prisiima didžiąją dalį investicijų į uosto infrastruktūrą rizikos, nes nėra realių garantijų, kad didės rinkliavos iš uosto žemės.

Skaičiuojant žemės nuomos mokesčių, uosto žemės sklypų vertė prilyginama ne miesto teritorijoje esančių sklypų vertei, nėra įvertinamas geležinkelių išvystymo lygis, atliktų investicijų į infrastruktūrą mastai. Vidutinis uosto žemės nuomos mokesčių yra keturis kartus mažesnis už mažiausią Klaipėdos mieste aukciono būdu išnuomoto valstybinės žemės sklypo nuomos mokesčių. Žemės nuomos mokesčio pajamos nepadengia uosto infrastruktūros nusidėvėjimo ir jos eksploatacijos sąnaudų, todėl galima teigti, kad jis neatspindi į uosto infrastruktūrą įdėtų investicijų ir uosto žemės tikrosios rinkos vertės. Pajamos iš uosto žemės nuomos auga ne dėl nuomos mokesčio dydžio augimo, bet daugiausiai dėl gerėjančios infrastruktūros ir didėjančio išnuomoto ploto.

¹⁷ Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2004-11-09 Nr. IX-2550) 14 str. 2 dalis

Valstybės kontrolė pateikė siūlymus Susisiekimo ministerijai:

- Įvertinti valstybinio audito ataskaitoje nurodytus investicijų į uosto infrastruktūrą planavimo ir investicinių projektų įgyvendinimo trūkumus, spręsti klausimą dėl uosto plėtros koncepcijos ir ilgalaikės vystymo programos būtinumo, numatant aiškias uosto vystymo kryptis, perspektyvas, įgyvendinamų priemonių nuoseklumą ir apimtis;
- Numatyti priemones užtikrinti krovos kompanijų atsakomybę už pateiktą krovos prognozių, kuriomis remiantis sudaryta uosto investicijų programa, nevykdymą;
- Inicijuoti teisės aktų, nustatančių laiko apribojimus (5 metai) koreguoti uosto žemės nuomos tvarką ir mokesčių dydžius, pakeitimus siūlant šiuos apribojimus išbraukti arba juos sutrumpinti.

Pasiūlyta nustatyti ekonomiškai pagrįstą uosto žemės nuomos mokesčio apskaičiavimo tvarką ir mokesčių dydžius, kurie įvertintų uosto žemės vertę, geležinkelio kelių išvystymo lygį, investicijų į uosto infrastruktūrą apimtis ir užtikrintų investicijų grąžą iš tiesioginių naudotojų.

VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijai auditoriai pasiūlė nustatyti nuomojamų sklypų formavimo principus, užtikrinant, kad žemės nuomos mokesčio dydis priklausytų nuo sklypų vietos uosto teritorijoje ir jo dydžiui negalėtų įtakos turėti sklypų forma, nekeisti konkurso metu nustatytą žemės nuomos mokesčių dydžių, nustatyti tokią uosto kapitalo įsakymo dėl maksimalių grimzlių prie krantinių išleidimo tvarką, kuri leistų aiškiai apskaičiuoti žemės nuomos mokesčių infrastruktūros objektų rekonstrukcijos (statybos, remonto) atvejais.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

7. SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Sveikatos apsaugos ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	176902,3
<i>Sveikatos apsaugos ministerijos valdymo sritis</i>					
Valstybinė ligonių kasa	Neauditauta	Neauditauta	-	-	705406,8

7.1. Sveikatos apsaugos ministerija (toliau – Ministerija)

Ministerija patikėjimo teise valdomą ir sveikatos priežiūros viešosioms įstaigoms naudoti pagal panaudos sutartis perduotą ilgalaikį turtą įrašė į apskaitos registrus pagal viešąsias įstaigas

bendra verte, be atitinkančių Buhalterinės apskaitos įstatymo reikalavimus apskaitos dokumentų. Ministerija, nesilaikydama tuo metu galiojusios Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos reikalavimų, neapskaitė pagal panaudos sutartis valdomos žemės už 3,2 mln. Lt. Audito metu nebuvo galima įvertinti, ar atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais suma yra teisinga, nes didžioji dalis debitorių nepatvirtino skolos.

Negalėjome įvertinti ar atsiskaitymų 1,4 mln. Lt suma yra tikra ir teisinga, nes šiuo metu teismas nagrinėja Ministerijai pavaldžios įstaigos Farmacijos departamento administracinę bylą.

Ministerijos patikėjimo teise valdomas ir sveikatos priežiūros viešosioms įstaigoms naudoti pagal panaudos sutartis perduotas ilgalaikis turtas buvo nuomojamas, tačiau gautos nuomos pajamos nustatyta tvarka nebuvo pervestos į valstybės biudžetą.

Valstybės kontrolė rekomendavo užtikrinti, kad apskaita pavaldžiose įstaigose būtų tvarkoma vadovaujantis Buhalterinės apskaitos įstatymo ir Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos nuostatomis, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija; numatyti papildomas vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad pajamos už ilgalaikio materialiojo turto nuomą būtų renkamos ir pervedamos į mokesčių inspekcijos sąskaitą laikantis teisės aktų reikalavimų.

Įvykdyta rekomendacija

Ministerija 2006 m. gegužės mėn. patvirtino pareigybių sąrašus, pagal kuriuos darbuotojai priskirti prie sveikatos priežiūros specialistų, todėl bus galima įvertinti Asmens sveikatos priežiūros kokybės užtikrinimo programai panaudotus asignavimus.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

7.2. Visuomenės sveikatos priežiūros stiprinimas (veiklos auditas)

Audito metu nustatyta, kad dalis Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros strategijos įgyvendinimo 2002–2004 m. priemonių plane numatytų priemonių tinkamai nevykdytos, numatytais terminais nepasiekti audito metu vertintų priemonių laukiami rezultatai.

Visuomenės sveikatos priežiūros sistemos valdymo pertvarkymas 2003–2005 m. buvo nepakankamas: politikos formavimo ir įgyvendinimo funkcijos atskirtos tik iš dalies, nesukurta stipri visuomenės sveikatos priežiūros strategiją įgyvendinanti institucija. Neįgyvendintos Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo nuostatos dėl Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos kompetencijos, nepatvirtinti kai kurie įstatyme įvardyti norminiai dokumentai.

Vykdam laboratorijų tinklo optimizavimą, dalis jų buvo panaikinta 2000–2002 m., tačiau iki 2006 m. neišspręsti klausimai dėl dalies atlaisvintų ir nenaudojamų patalpų perdavimo ar tolesnio panaudojimo.

Teigiami pokyčiai 2006 metais:

- patvirtintas Visuomenės sveikatos priežiūros biudžetinių įstaigų restruktūrizavimo planas. Siekiant atskirti viešojo administravimo funkcijas nuo visuomenės sveikatos paslaugų, numatyta specializuotas visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas priskirti Sveikatos apsaugos ministerijos pavaldumui, o teritorines visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas – Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos pavaldumui;
- parengti teisės aktų projektai visuomenės sveikatos priežiūros strategijai įgyvendinti ir pertvarkai vykdyti (Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos projektas; Visuomenės sveikatos priežiūros, Sveikatos sistemos, Visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymų pakeitimų projektai, Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 metų strategijos įgyvendinimo priemonių 2006–2008 m. plano projektas).
- įkurtas Sveikatos apsaugos ministerijos Visuomenės sveikatos departamentas.

Valstybės kontrolė pasiūlė užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūrai aktualių priemonių, numatytų Lietuvos nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros strategijos įgyvendinimo 2002–2004 m. priemonių plane, tęstinumą ir įgyvendinimą; priimti sprendimus dėl laboratorijų atlaisvintų patalpų perdavimo ir jų tolesnio naudojimo.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

7.3. Programos „Sveikatos sistemos plėtra“ vertinimas

Sveikatos apsaugos ministerijos strateginis planavimas yra tobulintinas. Programai „Sveikatos sistemos plėtra“ (toliau – Programa) vykdyti nebuvo paskirti asmenys, atsakingi už priemonių planavimą ir įgyvendinimą, o pasikeitus lėšų, skirtų Programos priemonėms vykdyti, dydžiui (ar atsisakius jas vykdyti) strateginis planas nebuvo tikslinamas. Programos uždavinių aprašymai ir vertinimo kriterijai ne visais atvejais leidžia pasisakyti apie planuojamus pasiekti rezultatus, veiklos sąnaudas ir naudą, nepakankamai atspindi atliekamą veiklą. Kai kuriais atvejais lėšos Programai vykdyti 2005 m. buvo planuojamos neįvertinus projektų įgyvendinimo galimybių, investicijų projektų planai neatitiko Investicijų planavimo metodikos reikalavimų.

Lėšų panaudojimo pagal Programos priemones apskaita yra tobulintina. Dalis programos priemonei „Sveikatos priežiūros įstaigų finansavimo metodikos ir teisinės bazės tobulinimas“ skirtų lėšų buvo naudojamos nerezultatyviai, t.y. darbams ir paslaugoms, nesusijusiems su sveikatos priežiūros įstaigų metodikos ir teisinės bazės tobulinimu. Lėšos, skirtos priemonei „Informacinės visuomenės plėtra. Informacinių technologijų, telekomunikacijos įrangos diegimas ir kitos priemonės“ 2005 m. buvo panaudotos nerezultatyviai: nepatvirtinta „e-sveikatos“ strategija ir jos įgyvendinimo priemonių planas, neparengtas investicinio projekto „Informacinės sveikatos sistemos

plėtra“ aprašymas. Ministerijos taikomi vertinimo kriterijai neleido įvertinti šios priemonės vykdymo efektyvumo. Investicijų projektų priežiūra ir kontrolė yra nepakankama.

Atlikus auditą pateiktos rekomendacijos:

- Rengiant Ministerijos strateginį veiklos planą aiškiai apibrėžti siektinus veiklos rezultatus (vertinimo kriterijus ir uždavinių aprašymus).
- Patvirtinus Ministerijos strateginį planą, paskirti asmenis, atsakingus už vykdomų programų priemonių įgyvendinimą.
- Imtis priemonių, kad būtų vykdoma lėšų panaudojimo pagal Programos priemones apskaita ir vertinamas sąnaudų efektyvumas pasiektų rezultatų atžvilgiu.
- Užtikrinti, kad sveikatos investicijų projektai būtų rengiami vadovaujantis Valstybės kapitalo investicijų planavimo metodikos reikalavimais. Sugriežtinti vykdomų investicijų projektų priežiūrą ir kontrolę.

Rekomendacijų vykdymas bus stebimas.

8. ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Švietimo ir mokslo ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	657646,7

8.1. Švietimo ir mokslo ministerija (toliau – Ministerija)

Dėl neteisingai tvarkomos apskaitos Ministerijai pavaldžiose įstaigose, finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti ilgalaikio turto, trumpalaikio turto, pavedimų lėšų, lėšų, gautų už teikiamas paslaugas, atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais, atsiskaitymų už socialinio draudimo įmokas likučiai.

Kai kurios Ministerijai pavaldžios įstaigos neteisingai apskaitė ir finansinėje atskaitomybėje nurodė kasines ir faktines išlaidas; prisiėmė skolinius įsipareigojimus pagal finansinės nuomos (lizingo) sutartis; darbo užmokesčiui skirtus asignavimus naudojo nesilaikydamos Biudžeto sandaros įstatymo ir kitų teisės aktų; nepasinaudojo atgręžtinio reikalavimo teise išreikalauti žalos atlyginimą iš atsakingo už padarytą žalą asmens; 2005 metams skirtus asignavimus panaudojo 2006 metų išlaidoms apmokėti; valstybinės žemės sklypo dalį išnuomojo nesilaikydamos žemės įstatymo nuostatų; pastatus ir statinius apskaitė nesilaikydamos

Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos ir Lietuvos Respublikos nekilnojamo turto registro nuostatų patikėjimo teise valdomas patalpas naudojo nesilaikydamos Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Valstybės turto perduodamo valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise tvarkos.

Dėl audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu¹⁸ priimtas sprendimas, kuriuo švietimo ministrui nurodyti teisės aktų pažeidimai, juos padariusių asmenų atžvilgiu ministras įpareigotas taikyti drausminės (tarnybinės) atsakomybės priemones.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Ministerija numatė priemones Valstybės kontrolės rekomendacijoms įgyvendinti, dalį rekomendacijų įgyvendino: parengė centralizuotai įsigyjamo ir perduoto kitoms institucijoms turto įsigijimo, perdavimo, apskaitos ir kontrolės procedūrų taisyklės, numatė priemones iš centralizuotų lėšų įsigyjamo turto kontrolės ir apskaitos procedūroms sustiprinti, paskyrė asmenis, atsakingus už lėšų skyrimo kontrolę ir turto valdymą. Ministerija įvertino pavaldžių įstaigų vadovų veiksmus dėl skolinių įsipareigojimų prisiėmimo, nurodė tinkamai naudoti valstybės biudžeto asignavimus.

Valstybės kontrolė gavo informaciją, kad šiuo metu žalos kompensavimo klausimas sprendžiamas.

8.2. Specialistų rengimo programa (veiklos auditas)

Audito metu nustatyta, kad nepasiektas vienas iš svarbiausių Specialistų rengimo programos rodiklių – profesinio mokymo įstaigose buvo planuota parengti 16 205 profesinę kvalifikaciją įgijusius specialistus, o buvo parengti 13 743. Neparengti planuoti 25 profesinio rengimo standartai.

Programos lėšų poreikis buvo planuojamas nepakankamai tiksliai, o priemonėms įgyvendinti skirtos lėšos buvo naudojamos ir kitoms šios programos priemonėms įgyvendinti. Neužbaigus profesinio mokymo ir negavus įgytą kvalifikaciją patvirtinančio dokumento, baigiamųjų kursų moksleiviai buvo šaukiami atlikti privalomąją karinę prievolę, taip sukuriant prielaidas nerezultatyviai naudoti biudžeto lėšas, skirtas profesiniam rengimui.

Švietimo ir mokslo ministerija nevienodai skyrė profesinio mokymo mokinio ir bendrojo lavinimo moksleivio krepšelių lėšas profesinėms mokykloms, vykdančioms I pakopos trejų metų trukmės profesinio mokymo programas, sudarydama nevienodas sąlygas rengti specialistus šalies ūkiui bei neužtikrino, kad būtų sudaryta ir Profesinio mokymo kokybės vertinimo taryba vykdytų jai priskirtas funkcijas.

¹⁸ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468) 17 str. 2 d.

Atidėtas Profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano vykdymas, tai, auditorių nuomone, gali turėti netiesioginės neigiamos įtakos, sprendžiant šalies kvalifikuotos darbo jėgos problemas.

2005 m. profesinio mokymo kokybės užtikrinimas buvo labiausiai siejamas su profesinio mokymo programų vertinimu, t. y. nebuvo sukurta bendra profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistema, laidojanti licencijavimo sąlygų stebėseną ir kokybės tobulinimą.

Dėl šių problemų sprendimo pateiktos rekomendacijos Švietimo ir mokslo ministerijai.

Teigiami pokyčiai 2006 metais:

- paskirti savivaldybių atstovai profesinio orientavimo veiklai savivaldybių teritorijose koordinuoti, buvo vykdomi Europos socialinio fondo lėšomis finansuojami projektai: „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“; „Atviros informavimo, konsultavimo, orientavimo sistemos (AIKOS) sukūrimas ir plėtojimas“ bei Europos Sąjungos remiamas projektas „Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra“, pagal kuri planuojama parengti 100 profesinio rengimo standartų;

- parengta nauja Profesinio mokymo įstatymo redakcija.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

8.3. Užsakomieji moksliniai tyrimai (veiklos auditas)

Audito metu nustatyta, kad neatliekama išorinė ministerijų užsakomų mokslinių tyrimų stebėseną, nėra bendros ministerijų užsakomų tyrimų apskaitos, mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbai neatskiriami nuo kitų tyrimo darbų.

Dauguma ekspertų vertinimui pateiktų ministerijų ir kitų įstaigų užsakomų mokslo ir studijų institucijose tyrimų nėra moksliniai tyrimai. Nusistovėjusi tyrimų organizavimo ir jų įvertinimo moksliniais tvarka sudaro sąlygas ministerijoms kartais nevisiškai pagrįstai naudotis Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta išimtimi, kai netaikoma viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta pirkimų tvarka.

Dėl skirtingų sąvokos „moksliniai tyrimai“ interpretacijų statistiniai duomenys apie lėšų panaudojimą mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbams (šalies mastu) yra netikslūs.

Švietimo ir mokslo ministerijai buvo pasiūlyta parengti bendrą mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros koordinavimo, finansavimo bei priežiūros tvarką bei valstybės biudžeto lėšomis užsakomų tyrimų ataskaitų skelbimo Ministerijų interneto svetainėse tvarką.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Audito rezultatai ir rekomendacijos buvo apsvarstytos valstybės sekretorių pasitarime ir pagal pateiktą rekomendaciją yra parengta audito ataskaitoje rekomenduota tvarka.

9. TEISINGUMO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Teisingumo ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	67207,2
<i>Teisingumo ministerijos valdymo sritis</i>					
Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	4053,3

9.1. Teisingumo ministerija (toliau Ministerija)

Audito metu buvo nustatyta, kad Ministerijos sukurtos vidaus kontrolės procedūros ne visais atvejais pakankamos ir veiksmingos, todėl buvo rekomenduota jas tobulinti ir stiprinti jų veiksmingumą. Ministerija pateiktas rekomendacija iš dalies įgyvendino audito metu.

9.2. Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba (toliau – Taryba)

Taryba, nesivadovaudama Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos reikalavimais, neapskaitė ir nenurodė finansinėje atskaitomybėje viešajai įstaigai Europos vartotojų centrai perduoto 58,9 tūkst. Lt ir viešajai įstaigai Vartotojų švietimo centrai perduoto 90 tūkst. Lt vertės dalininko įnašo (iš viso 148,9 tūkst. Lt).

Taryba nesilaikė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatų t. y., neturėdama Vyriausybės sprendimo dėl valstybės turto investavimo, steigimo aktu įsipareigojo įnešti į steigiamos viešosios įstaigos Europos vartotojų centro sąskaitą įnašą jos veiklai vykdyti.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

2006 m. liepos mėn. finansinėje atskaitomybėje apskaityti dalininko įnašai į viešąsias įstaigas. Priimtas Vyriausybės nutarimas (2006-07-11 Nr.699) dėl valstybės turto investavimo į viešąją įstaigą Europos vartotojų centrą.

10. ŪKIO MINISTERIJA

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Ūkio ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	150105,6

10.1. Ūkio ministerija (toliau Ministerija)

Pagal 2005-12-31 būklę buvo konstatuota rizika, kad Ministerijos administruojamos ES paramos lėšos gali būti nepanaudotos.

Ministerija, atsižvelgdama į Valstybės kontrolės rekomendacijas dėl priemonių rizikai sumažinti ir valdyti, ministro įsakymu patikslino Finansinės paramos teikimo taisykles.

10.2. Nacionalinės turizmo plėtros programos vykdymo vertinimas (veiklos auditas)

Auditas atliktas Valstybiniame turizmo departamente prie Ūkio ministerijos (toliau – Departamentas), kuris yra pagrindinis šios Programos vykdytojas ir vienas iš Programos koordinatorių ir viešojoje įstaigoje Lietuvos turizmo fondas, kurios steigėjas ir dalininkas yra Departamentas.

Audito metu nustatyta, kad kai kurie pasirinkti Nacionalinės turizmo plėtros programos numatytų uždavinių kiekybiniai vertinimo kriterijai nesuteikia teisingos ir patikimos informacijos apie Programos įgyvendinimo rezultatus, o Departamentas neturi pakankamai statistinių duomenų, koks jo veiklos indėlis į šiuos rezultatus. Departamentas nepakankamai koordinavo ir kontroliavo Programos priemonių įvykdymą. Nebuvo renkama informacija apie tarpinstitucinės programos priemonių vykdymą iš kitų dalyvaujančių institucijų pagal Strateginio planavimo metodikoje nurodytus reikalavimus, taip pat nepakankamai reglamentuota institucijų atsakomybė ir atsiskaitymas už Programos priemonių vykdymą.

Departamento užsakymu parengtos regionų turizmo plėtros studijos, kurioms išleista 168,2 tūkst. Lt Programos lėšų, liko nepilnai įgyvendintos. Ne visos savivaldybės pasinaudoja parengtomis galimybių studijomis ir įgyvendina jose nurodytas priemones. Departamentas neparengė Programos priemonių plane numatytų metodinių rekomendacijų galimybių studijų įgyvendinimo vertinimo stebėsenai, todėl neužtikrino galimybių studijų efektyvios įgyvendinimo priežiūros ir Programos lėšų joms parengti rezultatyvaus panaudojimo. Departamente neparengta

savivaldybių atrankos sistema ir nenustatyti kriterijai, pagal kuriuos atrinktoms savivaldybėms būtų rengiamos turizmo plėtros galimybių studijos.

Viešosios įstaigos Lietuvos turizmo fondo veiklos tęstinumas tiesiogiai priklauso nuo Departamento vykdomos Programos, kuri finansuojama biudžeto lėšomis, o Fondas yra netiesioginis Nacionalinės turizmo plėtros programos priemonių vykdytojas. Priežiūros taryba, vykdydama Fondo veiklos priežiūrą, pagal savo kompetenciją apsiriboja tik veiklos trūkumų konstatavimu ir negali daryti tiesioginės įtakos Fondo priimamiems sprendimams. Fondo steigėjas (Departamentas) nevysiškai atsižvelgė į pateiktus Priežiūros tarybos siūlymus ir neužtikrino efektyvios Fondo veiklos kontrolės.

Teigiami pokyčiai:

- Nacionalinei turizmo plėtros programai buvo suteiktas tarpinstitucinės programos kodas ir apie tai informuotos Programos įgyvendinime dalyvaujančios institucijos;
- Ūkio ministerija patvirtino naują pretendentų atlikti taikomojo mokslinio tyrimo (studijos) darbus atrankos tvarką;
- Pradėtas derinti viešosios įstaigos Lietuvos turizmo fondo veiklos pertvarkymo veiksmų planas, kurį įgyvendinus ši viešoji įstaiga bus atsakinga už vykdomas Programos priemones;
- Departamentas nuo 2006 metų parodų organizatoriui atrinkti skelbia konkursus, kurie vykdomi Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka;
- Pradėta rengti Nacionalinė turizmo plėtros 2007–2010 metų programa ir jos įgyvendinimo priemonės, kuri bus teikiama tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Auditoriai rekomendavo Valstybiniam turizmo departamentui išanalizuoti galimybes Nacionalinės turizmo plėtros programos vykdymo rezultatams įvertinti, taikyti tokius vertinimo kriterijus, kurie suteiktų teisingą ir patikimą informaciją apie Programos įgyvendinimo rezultatus ir padėtų įvertinti, kokį poveikį Lietuvos turizmo plėtrai daro ši Programa. Parengti ir patvirtinti metodines rekomendacijas regionų ir savivaldybių turizmo plėtros galimybių studijų rengimui ir šių studijų įgyvendinimo vertinimo stebėsenai, įvertinti jau parengtų turizmo plėtros galimybių studijų įgyvendinimo lygį ir išanalizuoti jų tolesnio įgyvendinimo galimybes. Departamentui taip pat siūloma sugriežtinti Fondo veiklos priežiūrą ir parengti parodų organizavimo tvarką.

11. UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m	2005 m	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Užsienio reikalų ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	190098,8

Ministerija ėmėsi priemonių audito metu nustatytiems trūkumams pašalinti: patikslino Ministerijos struktūros schemą; paskyrė Ministerijoje vykdomos Specialiosios lėšų, gaunamų už teikiamas paslaugas, administravimo programos koordinatorių ir parengė tvarką, pagal kurią programų koordinatoriai teiktų Finansų ir Užsienio politikos ir analizės ir planavimo departamentams ataskaitas apie koordinuojamų programų vykdymą; sustiprino vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias iš atstovybių gaunamos informacijos patikimumą; sukūrė papildomas kontrolės priemones, kad būtų išvengta teisės aktų pažeidimų nuomojant patalpas; ištaisė apskaitos trūkumus; sustiprino finansų kontrolės ir vidaus kontrolės priemones, siekiant užtikrinti racionalų ir ekonomišką investiciniams projektams skirtų lėšų naudojimą; sustiprino sutarčių vykdymo kontrolės priemones, užtikrinančias sutartinių įsipareigojimų laikymąsi.

12. VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m	2005 m	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Vidaus reikalų ministerija	Sąlyginė	Neauditauta	Sąlyginė	Sąlyginė	211039,1
<i>Vidaus reikalų ministerijos valdymo sritis</i>					
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Sąlyginė	Neauditauta	Besąlyginė	Besąlyginė	147867,5
Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	Besąlyginė	Neauditauta	Besąlyginė	Besąlyginė	22778,9
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	531401,7

12.1. Vidaus reikalų ministerija (toliau – Ministerija)

Ministerijai pavaldžiose įstaigose nustatyta apskaitos klaidų ir neatitikimų, kurie turėjo įtakos finansinei atskaitomybei.

Asmens dokumentų išrašymo centras asmens dokumentų blankus apskaitė kaip trumpalaikį turtą, o ne kaip atsargas, todėl finansinėje atskaitomybėje ataskaitinio laikotarpio pabaigoje trumpalaikis turtas padidintas 18 438,1 tūkst. Lt.

Asmens dokumentų išrašymo centras ir Vidaus reikalų ministerijos Vidaus tarnybos I pulkas pagal panaudos sutartis naudojamų 1 551,0 tūkst. Lt vertės žemės sklypų neapskaitė sutartyse nurodyta verte apskaitoje ir nenurodė finansinėje atskaitomybėje.

Igyvendindamas iš Šengeno priemonės lėšų finansuojamą projektą „Lietuvos Nacionalinės Šengeno sistemos techninės ir informacinės infrastruktūros sukūrimas ir įdiegimas“, Turto valdymo ir ūkio departamentas prie Ministerijos 2005 m. gavo 1 589 tūkst. Lt vertės turtą, už kurį iki metų pabaigos tiekėjui neapmokėjo. Ataskaitinio laikotarpio pabaigoje buvęs kreditinis įsiskolinimas neapskaitytas, todėl ir finansinėje atskaitomybėje šia suma kreditinis įsiskolinimas nurodytas mažesnis.

Nesilaikydamos Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, kai kurios Ministerijai pavaldžios įstaigos 2005 metais be teisinio pagrindo naudojosi patalpomis, kurias patikėjimo teise valdo, naudoja ir jomis disponuoja Ministerija. Ministerija ir Informatikos ir ryšių departamentas prie Ministerijos be teisinio pagrindo naudojosi patalpomis, kurias patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja jomis Turto valdymo ir ūkio departamentas prie Ministerijos.

Turto valdymo ir ūkio departamentas prie Ministerijos, perduodamas įsigytą ir patikėjimo teise valdomą, naudojamą ir disponuojamą juo bei jo balanse apskaitomą ilgalaikį ir trumpalaikį turtą Ministerijai ir kai kurioms pavaldžioms įstaigoms, netaikė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatytų turto perdavimo būdų.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Ministerija ėmėsi priemonių, kad būtų sustiprinta pavaldžių įstaigų apskaitos tvarkymo priežiūra, pašalintos neatitiktys Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatoms.

12.2. Policijos departamentas (toliau – Departamentas)

Kai kurios Departamentui pavaldžios įstaigos, tvarkydamos buhalterinę apskaitą ir sudarydamos finansinę atskaitomybę, nesilaikė tai reglamentuojančių teisės aktų.

Vilniaus rajono policijos komisariatas ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nurodė 141,1 tūkst. Lt didesnę negu faktiškai buvo atsiskaitymų už socialinio draudimo įmokas likutį (mokėtinos lėšos), todėl ir Departamento finansinėje atskaitomybėje nurodytas šia suma padidintas atsiskaitymų už socialinio draudimo įmokas likutis (mokėtinos lėšos).

Lietuvos policijos mokymo centre ir Klaipėdos rajono policijos komisariatais 2004–2005 metais ilgalaikio turto nusidėvėjimas buvo skaičiuojamas nesilaikant policijos generalinio komisaro patvirtintų Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvų. Todėl šiose įstaigose buvo apskaičiuota ir finansinėje atskaitomybėje nurodyta 353,5 tūkst. Lt mažesnė materialiojo turto nusidėvėjimo suma ir ta pačia suma padidintas ilgalaikio turto fondas. Be to, Lietuvos policijos mokymo centro finansinėje atskaitomybėje ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nurodyta 970,1 tūkst. Lt mažesnė, negu užregistruota apskaitos registruose, materialiojo turto nusidėvėjimo suma ir ta pačia suma didesnis ilgalaikio turto fondas. Dėl šių priežasčių Departamento finansinėje atskaitomybėje ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nurodyta 1 323,6 tūkst. Lt sumažinta ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo suma ir ta pačia suma padidintas ilgalaikio turto fondas. Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo suma sudaro 11,7 proc. visos Departamento suvestiniame balanse ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nurodytos ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimo sumos. Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas, nesivadovaudamas Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka, 2005 metais ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto nusidėvėjimą apskaičiavo ir apskaitė pagal ilgalaikio turto subsąskaitas, neapskaičiavęs nusidėvėjimo pagal kiekvieną ilgalaikio turto objektą. Todėl audito metu negalima buvo įvertinti Vilniaus miesto vyriausiojo policijos komisariato ir Departamento finansinėje atskaitomybėje nurodyto turto nusidėvėjimo teisingumo.

Nesilaikydamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo Departamentas, Lietuvos policijos kriminalistinių tyrimų centras, Lietuvos kriminalinės policijos biuras, Lietuvos policijos operatyvinės veiklos tarnyba be teisinio pagrindo faktiškai naudojami turto, kurį patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja juo Lietuvos policijos logistikos centras.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Klaipėdos rajono policijos komisariatas ir Lietuvos policijos mokymo centras perskaičiavo ilgalaikio turto nusidėvėjimą pagal policijos generalinio komisaro patvirtintus Ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus. Vilniaus miesto vyriausiasis policijos komisariatas perskaičiavo ilgalaikio turto nusidėvėjimą pagal kiekvieną ilgalaikio turto objektą.

Policijos departamentas rengia įsakymą, kad būtų pašalinti neatitikimai su Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatomis.

12.3. Šengeno priemonės programos projektų vertinimas (veiklos auditas)

Valstybės kontrolė atlikusi Šengeno priemonės projektų valstybinį auditą nustatė, kad Šengeno priemonės įgyvendinimui Europos Bendrijų komisijos sprendimais ir Vyriausybės

nutarimu patvirtintas finansavimas 2004–2006 metams – 617 625 tūkst. Lt. Projektams skirtos lėšos turi būti panaudotos pagal numatytą paskirtį ir nustatytais terminais. Vidaus reikalų ministerija, kaip atsakingoji institucija Šengeno priemonei administruoti, privalo užtikrinti tinkamą lėšų panaudojimą.

Audito metu nustatyta, kad Šengeno priemonės, projektų įgyvendinimas nėra pakankamai intensyvus. Iki 2006 m. birželio 1 d. buvo panaudota tik 3 proc. Šengeno priemonei numatytų lėšų. Projektų įgyvendinimui pasirašytų ir šiuo metu įgyvendinamų sutarčių bendra vertė sudarė 30 proc. visų numatytų lėšų. Pagal nustatytus įgyvendinimo grafikus, projektų įgyvendinimas vėluoja. Vidaus reikalų ministerija nepakankamai analizuoja vėlavimo priežastis, todėl yra rizika, kad projektai gali būti neįgyvendinti numatytu laiku. Be to užsitęsęs projektų įgyvendinimas dėl kylančių statybos kainų gali pareikalauti papildomų valstybės biudžeto lėšų.

Pakankamai žemas lėšų panaudojimo lygis paskatino mus įvertinti, ar Šengeno priemonės projektų įgyvendinimas valdomas taip, kad jie būtų įvykdyti Europos Bendrijų Komisijos nustatytu laiku. Įvertinę Šengeno priemonės administravimą, padarėme išvadas, kad jos planavimo trūkumai turėjo neigiamos įtakos programos projektų įgyvendinimui. Vidaus reikalų ministerija nepakankamai efektyviai koordinavo ir prižiūrėjo įgyvendinančios institucijos ir paramos gavėjų veiksmus, vykdomus įgyvendinant projektus, todėl didėja rizika, kad Šengeno priemonės projektai gali būti neįgyvendinti Europos Bendrijų Komisijos nustatytu laiku. Vidaus reikalų ministerija ir Šengeno priežiūros komitetas skyrė nepakankamai dėmesio projektų planavimo ir įgyvendinimo priežiūrai.

Atsižvelgdami į valstybinio audito metu nustatytus Šengeno priemonės administravimo trūkumus ir siekdami, kad projektų administravimas būtų vykdomas efektyviau, taupiau naudojami laiko ištekliai Šengeno priemonės projektų įgyvendinimui, pasiūlėme Vidaus reikalų ministerijai – Šengeno priemonės atsakingajai institucijai – išanalizuoti ataskaitoje nurodytus Šengeno priemonės projektų administravimo trūkumus ir numatyti priemones vėluojančių projektų vykdymui paspartinti. Numatyti priemones, kurios užtikrintų įgyvendinančios institucijos ir paramos gavėjų veiksmų efektyvų koordinavimą ir priežiūrą.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

13. ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA IR JOS VALDYMO SRITIS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Žemės ūkio ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	1564026,5
<i>Žemės ūkio ministerijos valdymo sritis</i>					
Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos	Sąlyginė	Neigiama	Sąlyginė	Sąlyginė	121380,4

13.1. Žemės ūkio ministerija (toliau- Ministerija)

Kai kurios Ministerijai pavaldžios biudžetinės įstaigos (Laukystos žuvų veislynas, Lietuvos valstybinis žuvininkystės tyrimų centras, Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis) apskaitą tvarkė nesivadovaudamos biudžetinių įstaigų apskaitą reglamentuojančiais teisės aktais, ir tai turėjo įtakos Valstybės kontrolės nuomonei apie finansines ataskaitas.

Ministerijos finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti duomenys, nes Ministerija ir jai pavaldi biudžetinė įstaiga Valstybinė augalų apsaugos tarnyba netinkamai tvarkė ilgalaikio turto buhalterinę apskaitą. Ministerija Lietuvos agrarinės ekonomikos institutui valstybės biudžeto asignavimus skyrė pagal sutartis, nors turėjo skirti kaip pavaldžiai biudžetinei įstaigai. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas nesudarė finansinės atskaitomybės, kuri turėjo būti įtraukta į Ministerijos finansinę atskaitomybę.

Ministerija iš Kaimo rėmimo programos pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms skyrė subsidijas ir kitus asignavimus funkcijoms, numatytoms pavaldžių įstaigų nuostatuose vykdyti, nors tai prieštarauja Biudžeto sandaros įstatymo ir Biudžetinių įstaigų įstatymo nuostatomis.

Pavaldžioms biudžetinėms įstaigoms skirtas lėšas, tarp jų ir darbo užmokesčiui, Ministerija finansinėje atskaitomybėje nurodė kaip subsidijas arba kitas išlaidas. Pažeisdama Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas, Ministerija Kaimo rėmimo programos lėšas panaudojo ne pagal paskirtį, t. y. savo darbuotojų darbo užmokesčiui mokėti.

Vykdydama Specialiąją žemės ūkio biudžetinių įstaigų mokamų paslaugų teikimo programą, Ministerija faktiškai paslaugų neteikė ir negavo pajamų, tačiau kiekvieną mėnesį iš biudžetinių lėšų sąskaitos į specialių lėšų sąskaitą pervesdavo lėšas ir užskaitydavo kaip pajamas. Ministerija nepagrįstai pervedė iš biudžetinių lėšų sąskaitos į administruojamųjų pajamų sąskaitą ir apskaitė kaip specialiosios programos pajamas į biudžetinių lėšų sąskaitą grąžintas iš Kaimo rėmimo programos 2004 metais padarytas kasines išlaidas.

Pavaldi biudžetinė įstaiga Valstybinė kiaulių veislininkystės stotis (toliau – Stotis), nesivadovaudama Vyriausybės patvirtintomis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, į valstybės biudžetą neįmokėjo visų pajamų. Ministerijai nepatvirtinus išlaidų sąmatos iš minėtų neįmokėtų pajamų buvo daromos išlaidos. Stotyje kai kurių kategorijų darbuotojams atlyginimas buvo mokamas neegzistuojančioje Gyvulių produktyvumo kontrolės tarnyboje, todėl 2005 metais nepagrįstai priskaičiuota ir išmokėta 45,7 tūkst. Lt darbo užmokesčio ir 14,2 tūkst. Lt socialinio draudimo įmokų. Stotis, 2005 metais įsigydama medikamentų, statybinių medžiagų, paslaugų pagal autorinę sutartį, nesivadovavo Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

Pažeisdamas Biudžeto sandaros įstatymo nuostatas, Lietuvos valstybinis žuvininkystės tyrimų centras prisiėmė skolinius įsipareigojimus pagal šešias lizingo sutartis dėl automobilių išpirkimo.

Dėl audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu¹⁹ priimtas sprendimas, kuriuo žemės ūkio ministrui nurodyti teisės aktų pažeidimai, juos padariusių asmenų atžvilgiu ministras įpareigotas taikyti drausminės (tarnybinės) atsakomybės priemones, pervesti į valstybės biudžetą nepagrįstai apskaitytas specialiosios programos pajamas, pakeisti, Agrarinės ekonomikos instituto įstatus, kad jie atitiktų Juridinių asmenų registre įregistruotą teisinę formą.

Audito dokumentai dėl galimai aplaidaus buhalterinės apskaitos tvarkymo Laukystos žuvų veislyne perduoti Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

13.2. Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba)

Tarnybos finansinėje atskaitomybėje nustatyti buhalterinės apskaitos tvarkymo trūkumai, t. y. neteisingai nurodyti pavedimų lėšų, atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais, atsiskaitymų už pavedimų lėšas 2005 m. pabaigos likučiai.

Įvykdytos rekomendacijos

Audito metu nustatytas pavedimų lėšų registravimo apskaitoje klaidas Tarnyba ištaisė sudarydama 2006 m. finansines ataskaitas.

¹⁹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468) 17 str. 2 d.

14. APSKRIČIŲ VIRŠININKŲ ADMINISTRACIJOS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m	2005 m	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Alytaus apskrities viršininko administracija	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	25019,3
Kauno apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	64046,2
Klaipėdos apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	49330,4
Marijampolės apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	29459,1
Panevėžio apskrities viršininko administracija	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	40538,5
Šiaulių apskrities viršininko administracija	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	51945,6
Tauragės apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	14380,9
Telšių apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	25276,6
Utenos apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	35080,1
Vilniaus apskrities viršininko administracija	Besąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	87366,5

14.1. Alytaus apskrities viršininko administracija (toliau – Apskrities administracija)

Nesilaikydama Biudžeto sandaros įstatymo nuostatų Apskrities administracija viešajai įstaigai Druskininkų vaikų reabilitacijos sanatorijai „Saulutė“ (toliau – Sanatorija) skyrė 850,8 tūkst. Lt valstybės biudžeto lėšų, nors pagrindinio ugdymo programą Sanatorija vykdė nustatyta tvarka neįregistravusi mokyklos, kaip reglamentuota Švietimo įstatymu.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Apskrities administracija patikslino Sanatorijos įstatus, ėmėsi priemonių, kad vaikų, moksleivių ir suaugusiųjų ugdymo programa būtų vykdoma ir valstybės biudžeto asignavimai būtų naudojami laikantis teisės aktų reikalavimų. 2006-01-04 Druskininkų sanatorinė mokykla įregistruota.

14.2. Šiaulių apskrities viršininko administracija (toliau – Apskrities administracija)

Šiaulių sutrikusio vystymosi kūdikių namuose Valstybės kontrolė neturėjo galimybės pasisakyti dėl 1901 tūkst. Lt asignavimų panaudojimo teisėtumo bei finansinės atskaitomybės teisingumo. 2005 m. pavasarį pareiškus įtarimus dėl galimos nusikalstamos veikos vaikų įvaikinimo

procese, Šiaulių sutrikusio vystymosi kūdikių namuose buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas. Tyrimo metu buvo paimti su kūdikių namų veikla susiję dokumentai ir buhalterinės apskaitos dokumentai.

14.3. Utenos apskrities viršininko administracija (toliau – Apskrities administracija)

Nesilaikydama Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, Apskrities administracija lėšas, skirtas atlyginimui už valstybės išperkamą žemę, mišką ir vandens telkinius, pagal sudarytas sutartis su bankais laikė ne pavedimų lėšų sąskaitoje, o terminuoto indėlio sąskaitoje. Pasibaigus terminuoto indėlio laikui, lėšas atlyginimui už valstybės išperkamą žemę, mišką, vandens telkinius mokėti, apskaitė pavedimų lėšų sąskaitoje.

Valstybės kontrolė rekomendavo:

- Apskrities administracijai gautas lėšas, skirtas kompensacijoms už valstybės išperkamą žemę, mišką, vandens telkinius, teisės aktų nustatyta tvarka apskaityti pavedimų lėšų sąskaitoje;
- Sukurti papildomas vidaus kontrolės procedūras lėšų, skirtų atlyginimui už valstybės išperkamą žemę, mišką, vandens telkinius mokėti, ir atsiskaitymų už pasėlių deklaravimo darbus apskaitos srityse.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

14.4. Vilniaus apskrities viršininko administracija (toliau – Apskrities administracija)

Apskrities administracijos Šalčininkų rajono žemėtvarkos skyriuje pradėtas ikiteisminis tyrimas, paimti su Šalčininkų rajono žemėtvarkos skyriaus veikla susiję buhalterinės apskaitos dokumentai, todėl negalėjome gauti įrodymų pagrįsti nuomonei dėl finansinių ataskaitų duomenų 1528,0 tūkst. Lt teisingumo ir asignavimų panaudojimo teisėtumo.

Šalčininkų rajono žemėtvarkos skyrius nesivadovavo Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos nuostatomis ir nevedė faktinių išlaidų analitinės apskaitos pagal kiekvieną programą, lėšų šaltinių ir išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnius, todėl negalėjome patvirtinti faktinių išlaidų, nurodytų finansinėje atskaitomybėje.

Valstybės kontrolė rekomendavo Apskrities administracijai sukurti papildomas vidaus kontrolės procedūras, kad faktinių išlaidų apskaita būtų tvarkoma teisės aktų nustatyta tvarka.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

14.5. Kauno ir Panevėžio apskričių viršininko administracijos

Programų „Vaikų ir suaugusiųjų globa ir mokymas“ ir „Vaikų ir suaugusiųjų socialinė globa“ vertinimas

Išlaidų planavimas programoms pagal valstybės funkcijas ir išlaidų ekonominės klasifikacijos straipsnius sudarė prielaidas lėšas planuoti ir skirti ne programų tikslams ir uždaviniams įgyvendinti, o įstaigų veiklai organizuoti. Nesant atskaitomybės pagal programos tikslus, uždavinius ir priemones atsiranda problemos vertinti programų įgyvendinimą ir palyginti apskričių programų įgyvendinimo rezultatus.

Kauno ir Panevėžio apskričių viršininko administracijoms sudėtinga numatyti programų „Vaikų ir suaugusiųjų globa ir mokymas“ ir „Vaikų ir suaugusiųjų socialinė globa“ tikslus, tinkamus uždavinius, priemones, uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijus, nes šalies mastu nėra parengtų rekomendacijų pagal socialines programas, kuriose būtų numatyti pagrindiniai uždaviniai, uždavinių įgyvendinimo kiekybiniai, kokybiniai ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijai.

Atlikusi valstybinį auditą Valstybės kontrolė pasiūlė Vyriausybei:

- Svarstyti galimybę dėl apskričių viršininko administracijų vienetų socialinės apsaugos programų sudarymo.
- Parengti rekomendacijas apskričių viršininko administracijų vykdomoms socialinėms programoms, kuriose būtų numatyti pagrindiniai uždaviniai, uždavinių įgyvendinimo kiekybiniai, kokybiniai ir išlaidų efektyvumo vertinimo kriterijai.
- Nustatyti lėšų ugdymui (moksleivio krepšeliui finansuoti) iš valstybės biudžeto skyrimo tvarką ir patvirtinti atskaitomybę apskričių viršininko administracijoms, vykdančias atskiras programas.
- Svarstyti galimybę dėl finansinės atskaitomybės pagal programos tikslus, uždavinius ir priemones nustatymo tikslingumo.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

15. VYRIAUSYBĖS ĮSTAIGOS IR KITOS VALSTYBĖS INSTITUCIJOS IR ĮSTAIGOS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Atsisakyta pareikšti	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	46638,3
Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	31211,5
Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	1389,7
Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	16685,9
Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	6197,1

Kūno kultūros ir sporto departamentas (toliau – Departamentas)

Departamente nebuvo galima patvirtinti finansinėje atskaitomybėje nurodytų 7752,5 tūkst. Lt faktinių išlaidų, nes Kultūros ministerijai perduotų Kultūros ir sporto rėmimo fondo asignavimų panaudojimas nepagrįstas išlaidas patvirtinančiais dokumentais. Departamentas pervedė Kultūros ministerijai 50 procentų Kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšų, skirtų kultūros programoms finansuoti, nesilaikydamas Kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymo nuostatų.

Nesivadovaudama Biudžetinės sandaros įstatymu Departamentui pavaldi įstaiga (Lietuvos olimpinis sporto centras) su UAB SAMPO banko lizingu ir UAB „Hansa“ lizingu sudarė automobilių nuomos sutartis.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Kūno kultūros ir sporto departamentas patikslino su Kultūros ministerija pasirašytą sutartį, nurodydamas Kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšų naudojimo ir atsiskaitymo tvarką, kol bus inicijuota Kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymo pataisa.

16. MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Vilniaus universitetas	Neigiama	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	127654,7
Vilniaus universiteto Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutas	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	4237,3
Vilniaus universiteto Onkologijos institutas	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	4172,3
Vytauto Didžiojo universitetas	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	39168,1
Kauno technologijos universitetas	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	117385,7
Kauno technologijos universiteto Maisto institutas	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	1018,9
Klaipėdos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	42294,8
Lietuvos žemės ūkio universitetas	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	36851,1
Lietuvos žemės ūkio universiteto Žemės ūkio inžinerijos institutas	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	1489
Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas	Atsisakyta pareikšti	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	2494
Mykolo Romerio universiteto Teismo medicinos institutas	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	12388,7
Kauno medicinos universitetas	Sąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	59981,5
Šiaulių universitetas	Sąlyginė	Sąlyginė	Atsisakyta pareikšti nuomonę	Atsisakyta pareikšti nuomonę	41735
Lietuvos mokslų akademija	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	4710,6
Lietuvos žemdirbystės institutas	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	Besąlyginė	9103,9
Lietuvos energetikos institutas	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	13225,7
Lietuvos istorijos institutas	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	Sąlyginė	3215,1
Lietuvos miškų institutas	Neaudituoja	Neigiama	Besąlyginė	Besąlyginė	2064,4

16.1. Vilniaus universiteto Eksperimentinės klinikinės medicinos institutas (toliau – Institutas)

Sudarydamas finansinę atskaitomybę Institutas padarė klaidų, t. y. neapskaitė ir nenurodė viso valdomo turto, nenurodė pagal atskirus išlaidų straipsnius skirtų asignavimų plano ir gautų asignavimų, neteisingai nurodė kasines išlaidas arba ne Instituto reikmėms panaudotus asignavimus.

Dėl audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu²⁰ priimtas sprendimas, kuriuo Instituto direktoriui nurodyti teisės aktų pažeidimai, juos padariusių asmenų atžvilgiu direktorius įpareigotas taikyti drausminės (tarnybinės) atsakomybės priemones, informacija dėl galimai neteisėto piniginių lėšų išmokėjimo perduota Generalinei prokuratūrai.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Institutas ėmėsi priemonių, kad valdomas turtas būtų teisiškai registruojamas, teisingai apskaitytas ir atskleistas finansinėje atskaitomybėje.

Institutas pasitvirtino naujas apskaitos darbuotojų pareigines instrukcijas, apskaitos darbuotojai dalyvavo buhalterinės apskaitos tvarkymo mokymuose, patvirtino naujas kontrolės tvarkas atskirose srityse, patikslino Finansų kontrolės taisykles.

16.2. Vilniaus universiteto onkologijos institutas (toliau – Onkologijos institutas)

Onkologijos institutas finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodė ilgalaikio turto, ilgalaikio turto fondo, ilgalaikio nematerialaus turto nusidėvėjimo, trūkumų, išsiskolinimo biudžetui, išlaidų iš biudžeto, finansavimo iš biudžeto, atsiskaitymų su kitais debitoriais ir kreditoriais, pajamų už teikiamas paslaugas, atsiskaitymų su biudžetu ir lėšų, gautų už teikiamas paslaugas, pavedimų lėšų likučius. Institutas neužregistravo VI Registrų centre 2001 metais pastatyto statinio. Patikėjimo teise valdomą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą Onkologijos institutas suteikė naudotis jungtinės veiklos partneriams, o tokio valstybės turto disponavimo būdo Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas nenumato.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Onkologijos institutas ėmėsi priemonių dėl darbuotojams paskirstytų finansinių-ūkinių operacijų teisingumo užtikrinimo, kontrolės procedūrų tikrinimo, finansų kontrolės sistemos diegimo ir veikimo procedūrų priežiūros funkcijų ir atsakomybės už visų tinkamai informintų ir apskaitos dokumentais pagrįstų ūkinių įvykių bei operacijų įtraukimą į apskaitą.

16.3. Klaipėdos universitetas (toliau – Universitetas)

Be panaudos sutarties Universiteto buhalterinėje apskaitoje apskaitytas žemės sklypas ir mūro tvora, kurios dalis nugriauta be Vyriausybės sprendimo pripažinti šį turtą nereikalingu ir nurašyti.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

²⁰ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468) 17 str. 2 d.

16.4. Lietuvos žemės ūkio universitetas (toliau – Universitetas)

Universitetas neužtikrino, kad struktūrinis padalinys – Mokomasis ūkis – apskaitą tvarkytų ir finansinę atskaitomybę sudarytų laikydamasis tuo metu galiojusios Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos ir finansų ministro patvirtintų Valstybės ir savivaldybių biudžetų vykdymo, biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų programų sąmatų vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių. Be to, Universitetas į finansinę atskaitomybę neįtraukė Mokomojo ūkio sudaryto atskiro balanso.

Valstybės kontrolė rekomendavo Universiteto struktūrinio padalinio – Mokomojo ūkio – apskaitą tvarkyti laikantis Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių, biudžeto ir kitų lėšų išlaidų sąmatų vykdymo apskaitą tvarkyti sudarant bendrą balansą.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

16.5. Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas (toliau – Gyvulininkystės institutas)

Gyvulininkystės institutas finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodė ilgalaikio turto likutį, nes dėl atliktų pastato rekonstrukcijos darbų 535,7 tūkst. Lt. nepadidino ilgalaikio turto vertės.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Gyvulininkystės institutas 2006 m. gegužės mėn. ištaisė audito metu nustatytas ilgalaikio turto apskaitos klaidas.

16.6. Mykolo Romerio universiteto Teismo medicinos institutas (toliau – Institutas)

Institutas neteisingai apskaitė 270 tūkst. Lt pastato projektavimo išlaidas, todėl finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodytas ilgalaikio turto ir ilgalaikio turto fondo ir išlaidų iš biudžeto bei finansavimo iš biudžeto likučiai. Institute neteisingai buvo tvarkoma pajamų apskaita, finansinėje atskaitomybėje pateikti neteisingi duomenys, todėl nebuvo galima patvirtinti šių duomenų teisingumo. Naujo pastato statybą Institutas vykdo nesivadovaudamas Statybos įstatymu, neturėdamas žemės sklypo (pastatas statomas Mykolo Romerio universiteto pagal panaudos sutartį valdomame žemės sklype) ir neturėdamas leidimo statyboms vykdyti (leidimas išduotas Mykolo Romerio universitetui).

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Institutas ištaisė klaidas apskaitoje, nustatė papildomas kontrolės procedūras srityse, kuriose buvo nustatytos klaidos, ėmėsi priemonių įteisinti naudojamą žemės sklypą, kuriame statomas

Instituto pastatas. Gauta pažyma iš Vilniaus apskrities viršininko administracijos Žemėtvarkos skyriaus apie nebaigtą statybą ir pateikta VĮ Registrų centrui teisinei registracijai.

16.7. Šiaulių universitetas (toliau – Universitetas)

Universitetui iškeltos dvi baudžiamosios bylos ir ikiteisminiam tyrimui atiduota dalis buhalterinės apskaitos dokumentų, todėl Valstybės kontrolė negalėjo pasisakyti dėl 4 838,0 tūkst. Lt asignavimų panaudojimo teisėtumo ir jų pateikimo finansinėje atskaitomybėje teisingumo.

Universitetas nesivadovavo Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarka apskaitydamas ir finansinėje atskaitomybėje nurodydamas duomenis apie 1070,1 tūkst. Lt. pavedimų lėšas. Neatsižvelgdamas į Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos reikalavimus, nepagrįstai skaičiavo nusidėvėjimą unikaliam architektūros ir meno paminklui, neteisingai nurodė ilgalaikio turto nusidėvėjimą ir ilgalaikio turto fondą. Apskaitydamas 147,6 tūkst. Lt išlaidas šiluminei energijai, Universitetas nesivadovavo Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklėmis, todėl neteisingai pateikė duomenis finansinėje atskaitomybėje apie faktines išlaidas ir tiekėjų įsiskolinimus.

Nesivadovaujant Biudžeto sandaros įstatymu ir Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, pakeitus asignavimus pagal išlaidų straipsnius, išlaidų sąmata nebuvo patikslinta. Perkant autorines paslaugas, ne visais atvejais buvo taikomos viešųjų pirkimų procedūros arba nebuvo vadovaujama Viešųjų pirkimų įstatymo pagrindiniais pirkimo principais.

Universitetas yra atsakovas teismo procese, susijusiame su nekilnojamojo turto įsigijimu ir nuosavybės teisių registracija. Valstybinėje įmonėje Registrų centre universitetas pastatus Šiauliuose, įsigytus iš specialiųjų programų lėšų, įregistravo Universiteto nuosavybės teise. Vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymu, valstybės turtą valstybinės institucijos valdo, naudoja ir disponuoja juo patikėjimo teise, todėl Universitetas privalėjo registruoti turtą valstybės nuosavybe, valdoma patikėjimo teise.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Universitetas parengė ir patvirtino darbuotojų, kurių darbas susijęs su mokslo ir studijų institucijos akademinės ir mokslinės veiklos uždavinių įgyvendinimu, tarnybinio atlyginimo nustatymo taisyklės. Parengtos ir patvirtintos Universiteto finansų kontrolės taisyklės dėl tikslinės paskirties lėšų panaudojimo.

16.8. Lietuvos istorijos institutas (toliau – Institutas)

Institutas, tvarkydamas apskaitą, nesilaikė Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkos, neteisingai apskaitė pajamas už suteiktas paslaugas, neteisingai nurodė finansavimo iš biudžeto likutį, neatvaizdavo dalies specialiosios programos kasinių ir faktinių išlaidų.

Nesivadovaudamas Vyriausybės nustatyta tvarka lengvąjį automobilį įsigijo be Vyriausybės leidimo.

Dėl audito metu nustatytų teisės aktų pažeidimų vadovaujantis Valstybės kontrolės įstatymu²¹ priimtas sprendimas, kuriuo Instituto direktoriui nurodyti teisės aktų pažeidimai, juos padariusių asmenų atžvilgiu direktorius įpareigotas taikyti drausminės (tarnybinės) atsakomybės priemonės.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Instituto vadovybė dėl sprendime nurodytų teisės aktų pažeidimų ir juos padariusiems asmenims taikė drausmines (tarnybines) atsakomybės priemones, vyriausioji buhalterė už blogą buhalterinės apskaitos organizavimą nubausta.

17. TEISĖSAUGOS INSTITUCIJOS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m	2005 m	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Generalinė prokuratūra	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	80990,0
<i>Teismai</i>					
Šiaulių apygardos	Sąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	4211
Panevėžio apygardos	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	4162
Panevėžio miesto apylinkės	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	3866
Druskininkų miesto apylinkės	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	889
Akmenės rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	824
Biržų rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	868
Joniškio rajono apylinkės	Sąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	743
Kelmės rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	756
Kupiškio rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	675,7
Pakruojo rajono apylinkės	Sąlyginė	Sąlyginė	Besąlyginė	Sąlyginė	822
Pasvalio rajono apylinkės	Sąlyginė	Neaudituoja	Sąlyginė	Sąlyginė	754,9
Radviliškio rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	1104,7
Raseinių rajono apylinkės	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	972
Rokiškio rajono apylinkės	Neigiamą	Neigiamą	Besąlyginė	Sąlyginė	1254
Šakių rajono apylinkės	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	844
Šiaulių rajono apylinkės	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	1225
Varėnos rajono apylinkės	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	948,8
Šiaulių apygardos administracinis	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	1143
Panevėžio apygardos administracinis	Besąlyginė	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	1074

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymo 2, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 23, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo, V skyriaus pavadinimo pakeitimo ir 42 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo (2005 m. gruodžio 22 d. Nr. X-468) 17 str. 2 d.

17.1. Generalinė prokuratūra

Generalinėje prokuratūroje auditoriai negalėjo nustatyti, ar 6 596,2 tūkst. Lt ilgalaikis turtas apskaitytas ir atvaizduotas finansinėje atskaitomybėje teisingai, nes nėra šio turto vertę pagrindžiančių įsigijimo dokumentų arba pateiktuose dokumentuose nurodyta vertė neatitinka apskaitoje užregistruotos vertės.

Generalinė prokuratūra 2005 metais iš buhalterinės apskaitos nepagrįstai nurašė tris jos patikėjimo teise valdomus butus, todėl finansinėje atskaitomybėje ilgalaikio turto likutis ataskaitinio laikotarpio pabaigoje nepagrįstai sumažintas 253 tūkst. Lt.

Pažeisdama Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą, Generalinė prokuratūra pagal panaudos sutartį neteisėtai perdavė patalpas uždarajai akcinei bendrovei „Už tave“.

Generalinė prokuratūra, nesilaikydama Vyriausybės patvirtintos Valstybės turto perdavimo valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise tvarkoje nustatyto 15 dienų termino, Valstybės turto fondui neperdavė patalpų Panevėžyje, o Valstybės turto fondui ir tuometiniam Mokesčių policijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos – patalpų Marijampolėje.

Nesilaikydama Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų, Generalinė prokuratūra 2005 metais nepaskyrė pirkimų organizatorių pirkimams taikyti įprastą komercinę praktiką. Netaikė audito metu galiojusios Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintos Prekių ir paslaugų viešojo pirkimo vertės nustatymo metodikos, todėl Valstybės kontrolė neturėjo galimybės įsitikinti, ar visais atvejais taikant įprastos komercinės praktikos pirkimo būdą nebuvo viršytos audituojamu laikotarpiu galiojusio Viešųjų pirkimų įstatymu nustatytos vertės.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Generalinė prokuratūra informavo, kad paskirti asmenys, atsakingi už pastatų, kurių vertės neįmanoma pagrįsti įsigijimo dokumentais, įkainojimo organizavimą. Patikėjimo teise valdomus butus 253 tūkst. Lt 2006 m. balandžio mėnesį įtraukė į apskaitą ir finansinę atskaitomybę. Sutartis su UAB „Už tave“ dėl patalpų perdavimo nutraukta.

17.2. Išteklių panaudojimas Generalinės prokuratūros funkcijoms vykdyti (veiklos auditas)

Audito metu vertinome išteklių planavimo procesą, žmogiškųjų, finansinių ir darbo laiko išteklių naudojimo racionalumą ir kontrolę, taip pat išteklių naudojimą prokurorų ir valstybės tarnautojų mokymui ir jų kvalifikacijos kėlimui.

Audito metu buvo nustatyta, kad institucijos strateginio planavimo sistema nevisiškai atitinka Strateginio planavimo metodikos nuostatas, todėl neskatina į rezultatus orientuoto veiklos valdymo organizavimo ir optimalaus išteklių panaudojimo būdų pasirinkimo. Generalinėje

prokuratūroje ištekliai prokurorų ir valstybės tarnautojų mokymui ir jų kvalifikacijos kėlimui naudojami nepakankamai rezultatyviai. Nepakankama prokurorų ir valstybės tarnautojų darbo laiko panaudojimo kontrolė sudaro prielaidas netaupiam biudžeto lėšų naudojimui ir gali turėti neigiamos įtakos prokuratūros darbo kokybei. Prokuratūros sistemos darbuotojų pareigybėms ne visada pagrįstai suteikiamas prokuroro statusas. Prokuroro statuso suteikimas pareigybėms, kurioms priskirtos funkcijos, tiesiogiai nesusijusios su ikiteisminiu tyrimu, valstybinio kaltinimo palaikymu ir nuosprendžių vykdymo kontrole, sudaro prielaidas neekonomiškam lėšų naudojimui, nes prokurorams nustatytas darbo užmokestis yra pastebimai didesnis už prokuratūros valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo užmokestį.

Auditoriai apskaičiavo, kad pareigybes, kurioms priskirtos funkcijos, tiesiogiai nesusijusios su ikiteisminiu tyrimu, valstybinio kaltinimo palaikymu ir nuosprendžių vykdymo kontrole, pakeitus valstybės tarnautojų pareigybėmis, per metus susidarytų mažiausiai 0,47 mln. Lt darbo užmokesčiui skiriamų biudžeto lėšų ekonomija (neįvertinus ekonomijos dėl įvairių socialinių garantijų, galimų papildomų išmokų ir kt., numatytų išimtinai prokurorams).

Taip pat audito metu nustatyta, kad netolygus darbo krūvis tenkantis atskiroms teritorinėms prokuratūroms gali turėti neigiamos įtakos prokuratūros darbo kokybei.

Audito išvadų pagrindu pateiktos rekomendacijos, kad ištekliai prokuratūroje būtų naudojami ekonomiškiau ir rezultatyviau.

Rekomendacijų vykdymas

Generalinė prokuratūra informavo, kad, įgyvendinant ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, reglamentuota prokurorų ir valstybės tarnautojų darbo laiko panaudojimo kontrolė; parengtos ir patvirtintos prokurorų ir prokuratūros personalo mokymo ir kvalifikacijos kėlimo gairės; patvirtinti Vidaus audito tarnybos nuostatai ir profesinės etikos taisyklės, sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta parengti prokurorų veiklos ir darbo krūvio vertinimo metodiką, pagal kurią bus siekiama ekonominiais skaičiavimais pagrįsti etatų naikinimo ir steigimo būtinumą.

Rekomendacija dėl, mūsų nuomone, nepagrįstai įsteigtų prokurorų pareigybių pakeitimo į valstybės tarnautojų pareigybes, iš esmės neįgyvendinta. Generalinis prokuroras informavo, kad priimta strateginė koncepcija prokuratūros sistemoje kai kurias funkcijas pavesti vykdyti prokuratūros valstybės tarnautojams, tačiau panaikinti tik du prokurorų, neatliekančių prokurorinio darbo, etatai. Rekomendacijų vykdymas stebimas.

17.3. Joniškio rajono apylinkės teismas (toliau – Teismas)

Teismo darbo užmokesčio faktinės išlaidos viršijo patvirtintus asignavimus darbo užmokesčiui, nes Teismo pirmininkas, nesivadovaudamas teisės aktais, teismo darbuotojams skyrė

vienkartines išmokas. Nustatyta atveju, kai tarnybinis transportas buvo naudojamas be Teismo pirmininko įsakymo.

Nesant teisėjų atlyginimų dydžio aiškaus teisinio reglamentavimo, valstybinio audito metu nebuvo pasisakyta dėl valstybės biudžeto asignavimų darbo užmokesčiui panaudojimo 2005 m. teisėtumo.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Teismas papildė Tarnybinio transporto naudojimo taisykles, Finansų kontrolės taisyklėse įvardijo asmenį, atsakingą už paskesniąją finansų kontrolę, papildė vidaus kontrolės procedūras atliekančių darbuotojų pareigybių aprašymus atitinkamomis funkcijomis.

17.4. Pasvalio rajono apylinkės teismas (toliau – Teismas)

Teismas, skaičiuodamas nusidėvėjimą, neteisingai taikė turto nusidėvėjimo normatyvus, todėl finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodė ilgalaikio turto nusidėvėjimą.

Nesilaikant Buhalterinės apskaitos įstatymo nuostatų, į apskaitą neįtrauktas visas valdomas turtas, todėl finansinėje atskaitomybėje pateikti neteisingi duomenys.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Teismas patikslino finansų kontrolės taisyklės, ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimo normatyvus papildė nematerialaus turto nusidėvėjimo normatyvais.

17.5. Akmenės, Biržų, Kelmės, Kupiškio, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Šakių, Šiaulių, Varėnos rajonų apylinkių teismai, Panevėžio m., Druskininkų, Panevėžio ir Šiaulių apygardų, Panevėžio ir Šiaulių apygardų administraciniai teismai.

Audituojamu laikotarpiu nesant teisėjų atlyginimų dydžio aiškaus teisinio reglamentavimo, auditas negalėjo pasisakyti dėl šių biudžeto lėšų panaudojimo 2005 m. teisėtumo Akmenės, Biržų, Kelmės, Kupiškio, Pakruojo, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Šakių, Šiaulių, Varėnos rajonų apylinkių teismai, Panevėžio m., Druskininkų, Panevėžio ir Šiaulių apygardų, Panevėžio ir Šiaulių apygardų administraciniuose teismuose.

18. KITOS ĮSTAIGOS IR ORGANIZACIJOS

Valstybės institucijos ir įstaigos	Nuomonė dėl				2005 m. panaudoti asignavimai (tūkst. Lt)
	finansinės atskaitomybės ir kitų ataskaitų duomenų			valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams	
	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2005 m.	
1	2	3	4	5	6
Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	3602,6
Etninės kultūros globos taryba	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Besąlyginė	425,6
Lietuvos mokslų akademijos biblioteka	Neaudituoja	Neaudituoja	Sąlyginė	Besąlyginė	4810,8
Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centras	Neaudituoja	Neaudituoja	Besąlyginė	Sąlyginė	206

18.1. Lietuvos mokslų akademijos biblioteka (toliau – Biblioteka)

Bibliotekos finansinėje atskaitomybėje neteisingai nurodyti atsiskaitymų su biudžetu, pavedimų lėšų, kitų lėšų, finansavimo iš kitų šaltinių ir pajamų už teikiamas paslaugas likučiai.

Nenurodyta dalis specialiosios programos išlaidų, finansinėje atskaitomybėje neteisingai atskleistos kasinės ir faktinės išlaidos.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Biblioteka ištaisė didžiąją dalį audito metu nustatytų apskaitos klaidų, ėmėsi priemonių kontrolės priežiūros procedūrų veikimui sustiprinti.

18.2. Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centras (toliau – Centras)

Centras, įsigydamas ilgalaikį materialųjį ir nematerialųjį turtą, netaikė Viešųjų pirkimų įstatyme numatytų pirkimo būdų. Nesilaikydamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo nuostatų, pagal bendradarbiavimo sutartį Lietuvos nepriklausomybės gynimo sausio 13-osios brolijai suteikė naudotis patalpų dalį.

Įvykdytos ir vykdomos rekomendacijos

Sutartis su Lietuvos nepriklausomybės gynimo sausio 13-osios brolija nutraukta.

18.3. Viešosios įstaigos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (Toliau – LRT) finansavimas ir lėšų panaudojimas (veiklos auditas)

Audito metu Valstybės kontrolė įvertino, kaip VšĮ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (toliau – LRT) naudoja gautas lėšas. Auditoriai pažymėjo, kad per penkerius nuo paskutinio valstybinio audito praėjusius metus LRT finansinė būklė pagerėjo.

Nenumatyta, kokias laidas LRT, kaip nacionalinis transliuotojas, turėtų rengti vykdydama programos „Visuomenės informavimas radijo ir televizijos komunikacijų tinklais“ tikslus ir uždavinius, todėl neaišku, ar valstybės institucijos turėtų mokėti LRT už paslaugas, kurios, auditorių nuomone, yra susijusios su programos, kuriai buvo skirtos valstybės biudžeto lėšos, tikslais ir uždaviniais. Neapibrėžta, kokias viešąsias paslaugas ir kokios apimties turėtų teikti nacionalinis transliuotojas visuomenei už skirtas valstybės biudžeto lėšas. Nereglamentuotas LRT sąnaudų viešosioms paslaugoms priskyrimas, todėl nėra galimybės įvertinti, kiek valstybės biudžeto lėšų buvo panaudota viešosioms paslaugoms teikti vykdant nacionalinio transliuotojo funkcijas.

LRT kaip ir kitoms viešosioms įstaigoms nereglamentuotas darbo užmokestis. Nepakankamai aišku, pagal kokius kriterijus darbuotojams buvo nustatyta skirtinga mėnesinė alga, apie 35 proc. darbuotojų nustatyta minimali mėnesinė alga. Darbuotojams, gaunantiems minimalią mėnesinę algą ir autorinį atlyginimą, nepakankamai užtikrinamos socialinės garantijos. Seimas²² pasiūlė Vyriausybei nustatyti viešųjų įstaigų, kurių dalininkės yra ministerijos ar kitos valstybinės institucijos, valstybės turto ir valstybės biudžeto lėšų naudojimo atskaitomybės, kontrolės ir šių lėšų naudojimo darbo apmokėjimui tvarką, tačiau tokia tvarka nenustatyta.

LRT neatliko 2005 metais sezoninėms laidoms rengti suteiktų išteklių (patalpų, įrangos, žmogiškųjų išteklių) ekonominių apskaičiavimų ir, sudarydama sutartis su juridiniais asmenimis (prodiuserinėmis kompanijomis), nenumatė, kad būtų rengiamos kai kurių kuriamų ir gaminamų laidų sąmatos.

2005 metais perkant sezoninių laidų, kurios buvo transliuotos 2004–2005 metų sezono metu ir atrinktos į 2005–2006 m. sezono tinklėlių sukūrimo paslaugas iš juridinių asmenų ir sudarant autorines sutartis su fiziniais asmenimis dėl įvairių kūrinių, susijusių su laidomis, sukūrimo, nebuvo taikomos nei Viešųjų pirkimų įstatymo, nei Vyriausybės nutarimu patvirtinto Pirkimų tvarkos aprašo nuostatos.

LRT su VšĮ Kauno radijas ir televizija sudarė ekonomiškai nenaudingą sutartį. 2005 metais dalis programų transliavimui skirtų valstybės biudžeto lėšų buvo panaudota neefektyviai, nes reklamos transliavimo išlaidas apmokėjo LRT, o pajamas už reklamą gavo kitas juridinis asmuo – VšĮ Kauno radijas ir televizija.

LRT, nesilaikydama Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatytų apribojimų valstybės turtą išnuomoti ir suteikti panaudos pagrindais, dalį turto nuomojo juridiniams ir fiziniams asmenims ir perdavė panaudos pagrindais VšĮ Kauno radijui ir televizijai.

²² LR Seimo 2005-06-30 nutarimas Nr. X-303 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės rekomendacijų viešųjų įstaigų valdymui tobulinti įgyvendinimo“

Dalį patikėjimo teise valdomo valstybės turto LRT naudojo ne priskirtoms funkcijoms vykdyti ir nepakankamai efektyviai.

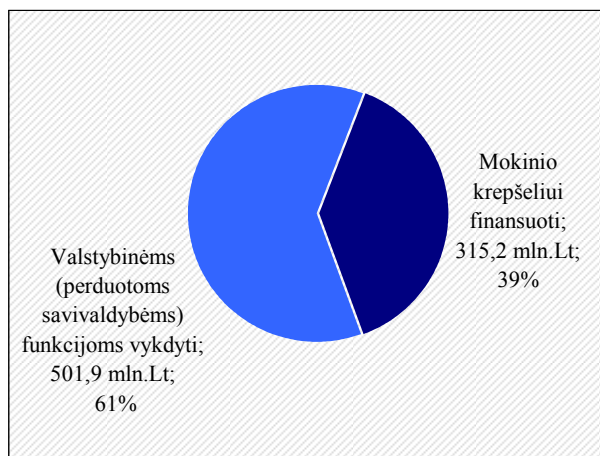
Audito metu nustatytiems trūkumams šalinti pasiūlyta Vyriausybei nustatyti LRT skiriamų valstybės biudžeto lėšų planavimo tvarką, apibrėžiant, kokias viešąsias paslaugas ir kokios apimties nacionalinis transliuotojas turėtų teikti visuomenei už valstybės biudžeto lėšas. Svarstyti tikslingumą LRT valstybės biudžeto lėšas skirti per vieną programą, sujungiant programas „Radijo ir televizijos programų siuntimas LRTC komunikacijų tinklais“ ir „Visuomenės informavimas radijo ir televizijos komunikacijų tinklais“. Apsvarstyti galimybę nustatyti darbo apmokėjimo iš valstybės biudžeto lėšų tvarką, atsižvelgiant į LRT statusą. Įvertinti ir priimti sprendimą dėl LRT naudojamo, išnuomoto, perduoto panaudos pagrindais ir nenaudojamo valstybės turto reikalingumo priskirtoms funkcijoms vykdyti. Priėmus sprendimą, įpareigoti valstybės instituciją sudaryti su LRT jos priskirtoms funkcijoms vykdyti reikalingo perduoto valstybės turto patikėjimo sutartį. Taip pat pateiktos rekomendacijos LRT tarybai ir administracijai.

Ankstesnių Valstybės kontrolės auditų LRT metu pateiktos rekomendacijos dėl darbo apmokėjimo sistemos peržiūrėjimo nevisiškai įgyvendintos. Rekomendacija dėl nenaudojamo valstybės turto, perduoto LRT patikėjimo teise, neįgyvendinta.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

6 DALIS

VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ, SKIRIAMŲ SAVIVALDYBĖMS, VALSTYBINIS AUDITAS

4 pav. *Audituotoms savivaldybėms 2005 metais patvirtintos valstybės biudžeto dotacijos, mln. Lt*

Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu audituotoms savivaldybėms iš valstybės biudžeto buvo patvirtinta 817,1 mln. Lt specialių tikslinių dotacijų, iš jų 315,2 mln. Lt – valstybinėms funkcijoms atlikti, o 501,9 mln. Lt – mokinio krepšeliui finansuoti (4 pav.).

1. Auditų metu nustatytos problemos

- *Nepagrįstai padidinamas planuojamų lėšų poreikis valstybinėms funkcijoms atlikti, savivaldybės neatsiskaito už valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų vykdymą*

2005 metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybių biudžetams valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms (toliau – valstybinės funkcijos) vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti, valstybinis finansinis auditas atliktas devyniose savivaldybėse.

Audituotų savivaldybių tarybos 2005 metais tikslino biudžetus ir valstybinėms funkcijoms vykdyti patvirtino ir panaudojo 296,4 mln. Lt specialių tikslinių dotacijų, arba 18,8 mln. Lt (6 proc.) mažiau, mokinio krepšeliui finansuoti – 487,4 mln. Lt, arba 14,5 mln. Lt (3,0 proc.) mažiau, negu buvo patvirtinta 2005 m. valstybės biudžeto įstatymu. Savivaldybės, pasinaudojusios 2005 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymu suteikta teise nepanaudotas specialiąsias tikslines dotacijas naudoti bendroms savivaldybių biudžeto ir kitoms švietimo reikmėms finansuoti, likusias lėšas panaudojo kitoms savivaldybių reikmėms finansuoti. Į valstybės biudžetą savivaldybės grąžino 2,1 mln. Lt nepanaudotų specialios tikslinės dotacijos lėšų. Taigi, kaip ir ankstesniais metais, dalis specialiųjų tikslinių dotacijų lėšų, kurios buvo nepanaudotos valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti, 2005 m. buvo perskirstytos kitoms reikmėms.

Valstybės kontrolė kasmet, teikdama išvadas dėl valstybės biudžeto projekto, pasisakydavo, kad netikslinga suteikti teisę savivaldybėms naudoti specialiąsias tikslines dotacijas kitoms

savivaldybių biudžetų reikmėms. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nepakankamai aiški ir pagrįsta Valstybės biudžeto dotacijų savivaldybių biudžetams bei lėšų poreikio valstybinėms funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui finansuoti apskaičiavimo tvarka ir metodika.

Atlikus tyrimą savivaldybėse nustatyta, kad dalis valstybės institucijų ir įstaigų, kuruojančių valstybines (perduotas savivaldybėms) funkcijas, prašo savivaldybių pateikti duomenis dėl specialių tikslinių dotacijų poreikio apskaičiavimo. Kai kurios valstybės institucijos/įstaigos šį poreikį apskaičiuoja pačios arba prašo pateikti duomenis tik dėl dalies kuruojamų valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų. Todėl neaišku, kaip ir kokiais duomenimis vadovaudamasi atitinkama valstybės institucija ar įstaiga apskaičiuoja specialių tikslinių dotacijų poreikį valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti. Savivaldybės pagal įstatymus ir kitus teisės aktus neįpareigos skaičiuoti bei teikti atitinkamoms valstybės institucijoms/įstaigoms ar Finansų ministerijai specialių tikslinių dotacijų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti poreikio duomenis. Esant tokiai teisinei aplinkai, susidaro prielaidos planuoti nepagrįstai dideles arba mažas valstybės biudžeto specialiąsias tikslines dotacijas savivaldybių biudžetams valstybinėms funkcijoms atlikti.

- *Daugumoje savivaldybių įvairiuose valdymo lygiuose nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, nepajėgiančios užtikrinti išlaidų valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti panaudojimo teisėtumo kontrolės*

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis ir Biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka savivaldybių taryboms suteikta teisė prirėikus tikslinti biudžetą. Savivaldybėse nesukurtos arba neveiksmingos išankstinės finansų kontrolės procedūros, nes administracijos ir jų struktūriniai padaliniai, kuriems vidiniais teisės aktais suteiktos teisės rengti savivaldybių biudžetų projektus ir teikti juos tvirtinti, pateikė taryboms tvirtinti biudžetų projektus neįvertinę pasekmių dėl teisės aktų nuostatų pažeidimų. Daugumoje audituotų savivaldybių įvairiuose valdymo lygiuose nenumatytos arba numatytos nepakankamos ir neveiksmingos finansų kontrolės procedūros, nepajėgiančios užtikrinti išlaidų valstybinėms funkcijoms vykdyti ir mokinio krepšeliui finansuoti panaudojimo teisėtumo kontrolės.

Valstybės kontrolė antrus metus nustatė teisės aktų pažeidimus savivaldybių taryboms tvirtinant išlaidas valstybinėms funkcijoms atlikti ir mokinio krepšeliui finansuoti:

- lėšas, skirtas mokinio krepšeliui finansuoti, paskirstė kitoms švietimo reikmėms nesilaikant Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytų terminų arba neįvykdžius 2004–2005 mokslo metų ugdymo

planų Vilniaus rajono savivaldybės taryba²³ (3 tūkst. Lt) ir Marijampolės savivaldybės taryba²⁴ (809,3 tūkst. Lt ir 408,8 tūkst. Lt);

- lėšas, skirtas valstybinėms funkcijoms atlikti, kitoms savivaldybės biudžeto reikmėms nesilaikant Lietuvos Respublikos 2005 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatyto termino (biudžetinių metų pradžioje) perskirstė Marijampolės savivaldybės taryba²⁵ – 1432,2 tūkst. Lt (kompensacijoms mažas pajamas turinčioms šeimoms už patalpų šildymą, karštą ir šaltą vandenį skirtas lėšas), o nesilaikant šio įstatymo nuostatos, draudžiančios skirti valstybės garantijų nuomininkams vykdymui skirtas lėšas kitoms savivaldybės reikmėms – Kauno rajono savivaldybės taryba²⁶ – 47, 1 tūkst. Lt (valstybės garantijų nuomininkams vykdymui skirtas lėšas);

- Marijampolės savivaldybės taryba perskirstė kaip nepanaudotas valstybinės funkcijos (kompensacijoms (lengvatinio keleivių vežimo) skaičiuoti ir mokėti) lėšas ugdymo įstaigų mokymo aplinkai finansuoti, tačiau iki šio tarybos sprendimo priėmimo mokinių važiavimo išlaidoms kompensuoti geltonaisiais autobusais ir specialiujų reisų autobusais jau buvo panaudota tikslinės paskirties lėšų, todėl tarybos sprendimo priėmimo dieną nepanaudotų asignavimų pagal nurodytą sumą nebuvo, priėmė sprendimus dėl mokinio krepšelio ir mokinių pavėžėjimo lėšų perskirstymo, o asignavimų valdytojai šias lėšas jau buvo panaudoję mokymo aplinkai finansuoti.

Audito metu nustatyta, kad savivaldybių biudžetų asignavimų valdytojai ne pagal paskirtį kitoms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti arba pažeisdami teisės aktus iš viso panaudojo 1929,0 tūkst. Lt lėšų, skirtų valstybinėms funkcijoms atlikti ir mokinio krepšeliui finansuoti. Dėl panaudotų ne pagal paskirtį ar pažeidžiant teisės aktus ir nepanaudotų bei negrąžintų į valstybės biudžetą tikslinės paskirties lėšų buvo priimti valstybės kontrolieriaus pavaduotojo sprendimai, kuriais savivaldybės įpareigos grąžinti šias lėšas į valstybės biudžetą:

- Marijampolės savivaldybė – 942,3 tūkst. Lt ne pagal tikslinę paskirtį panaudotas valstybinės funkcijos (kompensacijų (lengvatinio keleivių vežimo) skaičiavimas ir mokėjimas) ir mokinio krepšelio lėšas;

- Kauno rajono savivaldybė – 662,1 tūkst. Lt ne pagal tikslinę paskirtį panaudotos lėšos valstybinėms funkcijoms vykdyti;

- Kauno miesto savivaldybė – 324,6 tūkst. Lt (metų pabaigoje nepanaudotas ir iki 2006 m. sausio 10 d. negrąžintas į valstybės biudžetą lėšas.

²³ Vilniaus rajono tarybos 2005m lapkričio 18 d. sprendimas Nr. T3-312 „Dėl lėšų perkėlimo“

²⁴ Marijampolės savivaldybės tarybos 2005 m. kovo 25 d. sprendimas Nr. 1-499 ir Marijampolės savivaldybės tarybos 2005 m. rugsėjo 30 d. sprendimas Nr. 1-623

²⁵ Marijampolės savivaldybės tarybos 2005 m. vasario 25 d. sprendimas Nr. 1-494

²⁶ Kauno rajono savivaldybės 2005 m. lapkričio 3 d. sprendimas Nr. TS 225

Pažymėtina, kad Kauno miesto savivaldybė 324,6 tūkst. Lt grąžino į valstybės biudžetą. Dėl Marijampolės ir Kauno rajono savivaldybėse panaudotų ne pagal paskirtį ar pažeidžiant teisės aktus tikslinės paskirties lėšų vyksta teisminis nagrinėjimas.

2. Pasiiekta pažanga šalinant nustatytus trūkumus

Valstybės kontrolė savivaldybių institucijų vadovams rekomendavo nustatyti papildomas vidaus kontrolės procedūras, kurios administracijose ir jų struktūriniuose padaliniuose teikiant savivaldybių taryboms tvirtinti biudžeto projektus, užtikrintų išankstinę finansų kontrolę. Valstybės kontrolė pažymi daugumos (Klaipėdos miesto, Vilniaus miesto, Šiaulių miesto ir kt.) audituotų savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovų pažangą vykdant audito metu pateiktas rekomendacijas, šalinant nustatytus trūkumus ir tobulinant valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti ir mokinio krepšeliui finansuoti skirtų lėšų planavimo, skirstymo ir naudojimo vidaus kontrolės sistemą ir finansų valdymą.

Audito metu nustačius specialių tikslinių dotacijų naudojimą ne pagal paskirtį arba pažeidžiant teisės aktus, iki biudžetinių metų pabaigos savivaldybės atstatė 694,9 tūkst. Lt (400,6 tūkst. Lt – Vilniaus miesto, 191,7 tūkst. Lt – Šiaulių miesto ir 102,6 tūkst. Lt – Kauno rajono savivaldybės). Pasibaigus biudžetiniams metams savivaldybės grąžino į valstybės biudžetą 593,7 tūkst. Lt (382,3 tūkst. Lt – Vilniaus miesto, 139,3 tūkst. Lt – Raseinių rajono, 62,2 tūkst. Lt – Šiaulių miesto, 6,7 tūkst. Lt – Mažeikių rajono ir 3,2 tūkst. Lt – Klaipėdos miesto savivaldybės).

Valstybės kontrolė Išvadose dėl 2004 m. Apyskaitos ir 2006 metų valstybės biudžeto projekto atkreipė dėmesį į tai, kad valstybės lėšos savivaldybėms skiriamos procesui, o ne rezultatams finansuoti. Skirtingai nuo kitų asignavimų valdytojų, Seimas asignavimus iš valstybės biudžeto savivaldybėms skiria kaip tikslines dotacijas, nesant programų, lėšų panaudojimo, rezultatų pasiekimo vertinimo kriterijų. Atitinkamai Seimui nėra atsiskaitoma už savivaldybėms perduotų valstybinių funkcijų įgyvendinimo, lėšų panaudojimo, rezultatyvumą ir efektyvumą.

Rekomendacijų vykdymas stebimas.

7 DALIS

EUROPOS SAJUNGOS FINANSINĖS PARAMOS AUDITAS

ES finansinės paramos privalomasis auditas

Seimo nutarimu²⁷ Valstybės kontrolei pavesta atlikti ES finansinės paramos baigiamuosius ir patvirtinamuosius auditus, numatytus tarptautinėse sutartyse ir Europos Komisijos reglamentuose. Privalomieji ES finansinės paramos valstybiniai auditai atliekami pagal atitinkamų tarptautinių sutarčių ir Europos Tarybos bei Komisijos reglamentų nuostatas, nacionalinius teisės aktus, įskaitant valstybinį auditą reglamentuojančius aktus, Valstybės kontrolės, Europos Komisijos parengtą audito metodiką ir gerą audito praktiką.

Atlikdama privalomuosius ES finansinės paramos auditus, Valstybės kontrolė vertina Lietuvos Respublikoje sukurtų ES finansinės paramos valdymo ir kontrolės sistemų veiksmingumą, išlaidų ataskaitų teisingumą, pilnumą ir tikslumą.

Apibendrinus auditų rezultatus, galima teigti, kad Lietuvoje sukurtos ES finansinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos iš esmės atitinka joms keliamus reikalavimus, išlaidų ataskaitos parengtos tinkamai. Egzistuojančioms sistemoms tobulinti pateiktos rekomendacijos.

ES struktūrinių fondų privalomojo audito rezultatai

Lietuvos Respublikoje sukurtos ES struktūrinių fondų projektų paraiškų atrankos sistemos vertinimo audito metu nustatyta, kad paraiškų atrankos sistema iš esmės atitinka keliamus reikalavimus, išskyrus tai, kad dar yra ne visai aiškiai reglamentuotų procedūrų, nėra pakankamai kontrolės priemonių arba jos veikia nepakankamai, paraiškų vertinimo kriterijai nėra aiškūs.

Sistemai tobulinti pateiktos 35 rekomendacijos, jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai ir Finansų ministerijai.

Lietuvos Respublikoje sukurtos ES struktūrinių fondų pažeidimų administravimo sistemos vertinimo audito metu nustatyta, kad ES struktūrinių fondų pažeidimų administravimo sistema atitinka jai keliamus reikalavimus. Pasiūlyta nacionaliniuose teisės aktuose detalizuoti kai kurias reglamentų nuostatas, nustatyti tarpinių, vadovaujančios ir mokėjimo institucijų informacijos apie pažeidimus formą, būdus ir terminus, aiškiai ir nuosekliai reglamentuoti pranešimų apie pažeidimus teikimo tvarką. Vadovaujančiai institucijai rekomenduota prižiūrėti procedūrų Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengimą ir tvirtinimą. Audito ataskaitoje pateikti pastebėjimai dėl ES struktūrinių fondų informacinės valdymo ir

²⁷ Seimo 2003-07-01 nutarimas Nr. IX-1667.

priežiūros sistemos veikimo (šis auditas yra Aukščiausiųjų audito institucijų vadovų Ryšių komiteto inicijuoto lygiagrečiojo audito dalis).

Sistemai tobulinti pateikta 16 rekomendacijų jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Finansų ministerijai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL paramos valdymo ir kontrolės sistemos vertinimo audito metu nustatyta, kad Lietuvoje sukurtos teisinės bazės pagrindinės nuostatos dėl EQUAL paramos administravimo atitinka ES reglamentų reikalavimus, ir sukurta valdymo ir kontrolės sistema gali užtikrinti paramos panaudojimą, išskyrus tai, kad vadovaujančios institucijos funkcijos neviseškai tiksliai atitinka Tarybos reglamento reikalavimus, nėra nustatytos visos reikiamos vidaus darbo procedūros, nėra užtikrintas pakankamas darbuotojų mokymas. Kai kurių programą administruojančių institucijų funkcijos buvo patvirtintos vėliau, negu jos pradėjo vykdyti administravimo funkcijas. Nacionaliniais teisės aktais nenustatyta atsakomybė už valdymo ir kontrolės sistemos aprašo atnaujinimą ir teikimą Komisijai, metinės ataskaitos apie atliktus atrankinius patikrinimus parengimą bei teikimą Komisijai, kita. Mokėjimo institucijos funkcijos jokiais nacionaliniais teisės aktais nėra priskirtos vykdyti atitinkamoms institucijoms. Pagal įgyvendinančiai institucijai suteiktą teisinę formą ji negali vykdyti jai nustatytų viešojo administravimo funkcijų, ne visoms funkcijoms yra priskirta atsakomybė.

Sistemai tobulinti pateiktos 49 rekomendacijos, jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Finansų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoms, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Lietuvos Respublikoje sukurtos Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL pažeidimų administravimo sistemos vertinimo audito metu nustatyta, kad pažeidimų administravimo sistema iš esmės atitinka jai keliamus reikalavimus, tačiau nacionaliniuose teisės aktuose būtina detalizuoti kai kurias reglamentų nuostatas, sąvokų apibrėžimus, inicijuoti teisės aktų pakeitimus dėl pažeidimų pateikimo tvarkos reglamentavimo. Vadovaujantjai institucijai rekomenduota patvirtinti pranešimų apie pažeidimus teikimo kitoms institucijoms tvarką, geresniam sistemos duomenų valdymui baigti kurti EQUAL informacinę sistemą, ypač dėmesį skiriant pažeidimų administravimo sričiai, reglamentuoti informacijos apie pažeidimus perdavimo Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) būdą, nustatyti vidaus kontrolės procedūras, užtikrinančias Europos Sąjungos teisės aktų vykdymą.

Sistemai tobulinti pateikta 15 rekomendacijų, jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Finansų ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoms, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Sanglaudos fondo privalomojo audito rezultatai

LR sukurtos ES sanglaudos fondo pažeidimų administravimo sistemos vertinimo audito metu nustatyta, kad pagrindiniai ES reglamentų reikalavimai dėl Sanglaudos fondo pažeidimų administravimo iš esmės yra perkelti į nacionalinius teisės aktus, tačiau trūksta aiškesnio (detalesnio) jų reglamentavimo. Vadovaujančiai institucijai rekomenduota inicijuoti nacionalinių teisės aktų pakeitimus, nustatyti informacijos apie pažeidimus administravimo procedūras, vykdyti Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai perduotos informacijos apie pažeidimus teikimo EK funkcijos priežiūrą.

Sistamai tobulinti pateiktos 22 rekomendacijos jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Finansų ministerijai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Sanglaudos fondo (ISPA) projekto „IXB transporto koridoriaus rekonstrukcija 2003–2004 metais“ baigiamojo audito metu nustatyta keletas valdymo ir kontrolės sistemos trūkumų. Nebuvo tinkama audito seka dėl projekto dalies išlaidų atvaizdavimo Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamento, Transporto investicijų direkcijos prie Susisiekimo ministerijos ir Lietuvos automobilių kelių direkcijos apskaitos registruose. Tam tikruose administravimo lygiuose nebuvo atliekamos finansinės patikros, nurodytos EK reglamente. Susisiekimo ministerijos vidaus auditoriai ir Valstybės kontrolės auditoriai nustatė netinkamų dėl prekių kilmės projekto išlaidų.

Audito metu pateikta 15 rekomendacijų jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Finansų ministerijai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyriaus (EŽŪOG GS) privalomojo audito rezultatai

Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų skyriaus 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu nustatyta, kad paramos už žemės ūkio naudmenų plotą administravimui neįdiegtos kryžminių patikrinimų priemonės netinkamų blokų atmetimui informacinėse administravimo sistemose. Vertinant ir apmokant paraiškas pagal Vienkartinės išmokos už plotą schemą nebuvo taikytos tikslingos kontrolės priemonės, kurios užtikrintų, kad išmokos mokamos už žemės ūkio naudmenų plotą, kuris buvo geros agrarinės būklės. Kaimo plėtros plano nuostatos, Žemės ūkio ministerijos įsakymais patvirtintos administravimo taisyklės,

pagal minėtus dokumentus parengtos Nacionalinės mokėjimo agentūros (toliau – Agentūra) rašytinės procedūros ir skaičiavimo algoritmai neatitinka kai kurių Komisijos reglamentų nuostatų. Administruojant mokėjimo prašymus pagal vieną Kaimo plėtros priemonę (toliau – KPP) visos privalomos patikros buvo atliktos žiemos periodu, t.y. buvo neveiksmingos. Pagal kitą KPP Agentūra išmokėjo paramą ir už tą laikotarpį, kada pareiškėjai dar nebuvo pasitraukę iš žemės ūkio gamybos srities ir nebuvo prisiėmę išsipareigojimų pasitraukti. Agentūra neturėjo pakankamų kontrolės priemonių, kad delpinigiaai būtų priskaičiuoti teisingai ir laiku. Nustatyta keletas finansinių ir formalių klaidų, kurios nebuvo reikšmingos ir neturėjo įtakos finansinių ataskaitų teisingumui.

Sistemai tobulinti pateiktos 74 rekomendacijos jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Nacionalinei mokėjimo agentūrai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba ir Žemės ūkio ministerija.

Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (SAPARD) privalomojo audito rezultatai:

Specialiosios žemės ūkio ir kaimo plėtros programos (toliau – SAPARD) 2005 m. išlaidų ataskaitų patvirtinimo audito metu nustatyta, kad Europos Komisija nebuvo informuota apie didelius projektų pakeitimus, Agentūros atliktus įgyvendinimo ir mokėjimų tvarkos pakeitimus. Projektų atrankos komisija, turėdama informacijos apie sutarties nuostatų pažeidimus, Paramos gavėjo nusikalstamą veiką, to nevertino ir Paramos sutarties nutraukimo neinicijavo. Agentūra kompensavo „sėkmės mokesčio“ išlaidas, kurios nepagrįstos atliktomis paslaugomis, mokesčio esmė prieštarauja gero finansinio valdymo principams. Agentūra kompensavo kai kurias grynais pinigais apmokėtas išlaidas (sukčiavimo rizika). Nustatyta keletas atsitiktinių klaidų, kurios nebuvo reikšmingos ir neturėjo įtakos finansinių ataskaitų teisingumui.

Sistemai tobulinti pateiktos 37 rekomendacijos jų įgyvendinimas vykdomas.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Nacionalinei mokėjimo agentūrai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Veiklos audito rezultatai

Specialiosios nacionalinės kaimo plėtros programos SAPARD programai įgyvendinti 2000-2006 metais audito metu nustatyta, kad vidutiniškai 2003–2005 metų laikotarpiu 19 proc. visų nagrinėtų baigusių projektus paramos gavėjų pagal 2 ir 3 SAPARD priemones sudarė nuostolingai dirbantys ūkio subjektai. Įgyvendinus projektus pagal SAPARD programą 2005-12-31 du ūkio subjektai (iš 752 baigusių įgyvendinti projektus), gavę 5,6 mln. Lt paramą, bankrutavo. Vykdam SAPARD programą iki 2005-12-31 pagal baigtus paramos subjektų projektus išmokėta 546,9 mln.

Lt. Nacionalinės mokėjimo agentūros paramos sutartys įpareigoja Paramos gavėją teikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai metines ataskaitas, o kaip priedus – finansinės atskaitomybės dokumentus, tačiau ne visais atvejais finansinės atskaitomybės dokumentai pateikiami kartu su metine ataskaita. Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašymo procedūros nenumato termino, per kurį projekto administratorius turi įvertinti metines ataskaitas ir finansinės atskaitomybės dokumentus. Nacionalinės mokėjimo agentūros Kaimo plėtros programų departamento darbo aprašyme nenumatyta ūkio subjektų finansinė analizė, t.y. projekto priežiūrą vykdančys administratoriai turi stebėti ūkio subjekto finansinę būklę ir taikyti kontrolės priemones.

Nacionalinei mokėjimo agentūrai pateiktos 3 rekomendacijos.

Ataskaita pateikta Seimo Audito komitetui, Žemės ūkio ministerijai, Nacionalinei mokėjimo agentūrai.

Informacinių technologijų audito rezultatai

Bendrosios informacinės sistemos, ES struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo informacinės kompiuterizuotos valdymo ir priežiūros sistemos (SFMS) kontrolės audito metu buvo nustatyta, kad nebuvo užtikrinta pakankama SFMS projekto kontrolė (nepatvirtinti SFMS projekto dokumentai, neišnaudotos IT valdymo komiteto galimybės, sistemos kūrimo rizika valdyta intuityviai). Sistemos kūrimas pradėtas nesuformavus ir nepatvirtinus ES struktūrinių ir sanglaudos fondų valdymą reglamentuojančių teisės aktų ir procedūrų, neatlikus išsamios galimybių studijos. Tarpinių ir įgyvendinančių institucijų procedūros nesuderintos su SFMS reikalavimais. Šiose institucijose duomenų parengimas suvedimui į sistemą, suvedimas, apdorojimas ir pateikimas vykdomas neturint duomenų apdorojimo procedūrų arba pagal procedūras, kuriose nėra užtikrinta pakankama kontrolė. Audito metu nustatyta ir keletas teisės aktų neatitikimų.

Audito metu pateikta 10 rekomendacijų.

Ataskaita pateikta Europos Komisijai, Seimo Audito komitetui, Finansų ministerijai, informuota Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

8 DALIS

INFORMACINIŲ SISTEMŲ VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS

Informacinės visuomenės plėtra yra vienas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos²⁸ prioritetų. Vienas šios programos tikslų – suteikti Lietuvos gyventojams galimybę gauti valstybės institucijų teikiamas paslaugas elektroniniu būdu. Įgyvendinant šį tikslą labai svarbu užtikrinti tinkamą valstybės informacinių sistemų valdymą, suderinamumą ir funkcionavimą.

Norėdami nustatyti, ar valstybės institucijose yra sukurta informacinių sistemų vidaus kontrolės aplinka, užtikrinanti patikimą valstybės informacinių sistemų darbą ir elektroninių duomenų apsaugą Vidaus reikalų ministerijos, Informacinės visuomenės plėtros komitete prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kitose 30-yje valstybinių institucijų atlikome informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimus. Apibendrinus atliktų informacinių sistemų auditų rezultatus, valstybinėse institucijose pastebėtos besikartojančios problemos ir kontrolės aplinkos spragos.

1. Valstybės institucijų informacinių sistemų strateginis valdymas

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės neturi oficialios informacijos apie valstybės institucijų informacinių sistemų specializuotų strateginių planų rengimą. Pažymėtina, kad teisės aktai nereglamentuoja valstybinių institucijų specializuotų informacinių sistemų strateginių planų rengimo ir strateginio valdymo organizavimo. Informacinių sistemų plėtros strateginių planų ir šių sistemų valdymo komitetų nebuvimas valstybės institucijose didina riziką, kad informacinių sistemų plėtros priemonės nesutaps su institucijų poreikiais, o lėšos šių sistemų plėtrai bus naudojamos neefektyviai ir neturint aiškiai suformuluotų tikslų.

Daugelyje valstybinių institucijų neįvardyti informacinių sistemų valdytojai („savininkai“). Informacinių sistemų audito ir valdymo asociacijos (ISACA) geroje praktikoje²⁹ nurodoma, kad duomenų valdytojais „savininkai“ turėtų būti konkrečių padalinių, kurie yra atsakingi už duomenis, vadovai.

Valstybiniai auditoriai įvertino keturiolikos institucijų informacinių sistemų valdymo dokumentavimą ir tik vienoje iš jų buvo aiškiai įvardyti informacinių sistemų valdytojai.

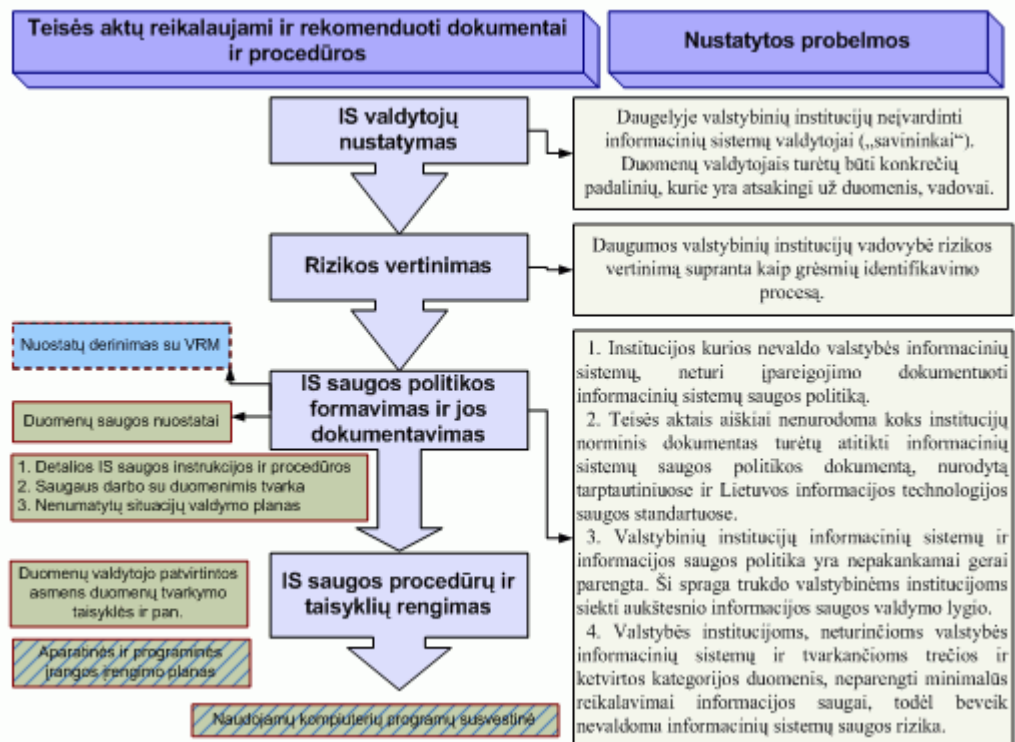
²⁸ Lietuvos Respublikos Seimo 2006-07-18 nutarimas Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“

²⁹ 2001 Certified Information Systems Auditor Review Technical Information Manual. ISACA, 424 psl.

Duomenų ir informacinių sistemų valdytojų paskyrimas yra svarbi informacinių sistemų kontrolės priemonė, nes ji mažina riziką, susijusią su neaiškia asmenine atsakomybe už informacinių sistemų valdymą ir netinkamu atsakomybės ir darbų pasidalinimu tarp institucijų veiklos padalinių darbuotojų ir informacinių sistemų specialistų.

Informacinių sistemų strateginių planų rengimo ir jų valdymo bei šių sistemų ir informacijos saugos politikos formavimo problemos kyla dėl to, kad institucijų aukščiausiojo lygio vadovai neturi reikiamų informacinių technologijų strateginio valdymo (angl. *IT governance*) žinių.

2. Informacinių sistemų saugumo užtikrinimas valstybės institucijose

5 pav. Informacinių sistemų saugumo užtikrinimo reikalavimai ir audito metu nustatytos problemos

Valstybiniai auditoriai pastebėjo, kad valstybės institucijų vadovybė dažnai neįvertina visų galimų pavojų, kylančių informacinėms sistemoms. Daugumos valstybės institucijų vadovybė rizikos vertinimą supranta kaip grėsmių identifikavimo procesą. Toks supratimas neatitinka Vyriausybės nutarimu³⁰ rekomenduoto LST ISO/IEC 17799:2004 standarto nuostatos, kuri teigia, kad, identifikuojant saugumo reikalavimus, reikia įvertinti organizacijos informacinį turta, jai

³⁰ Vyriausybės 1997-09-04 nutarimo Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Vyriausybės 2002-12-31 nutarimo Nr. 2105 redakcija).

gresiančius pavojus, jos silpnąsias vietas, informacinės sistemos pažeidimo tikimybę ir galimą grėsmės poveikį.³¹

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad valstybės mastu nėra parengti minimalūs reikalavimai valstybinių institucijų, kurios neturi sudėtingų valstybės informacinių sistemų arba tvarko tik trečios ir ketvirtos kategorijos duomenis³², informacijos saugai.

Išanalizavę informacinių sistemų saugos valdymą, valstybiniai auditoriai padarė išvadą, kad valstybės institucijų informacinių sistemų ir informacijos saugos politika yra nepakankamai gerai parengta. Ši spraga trukdo valstybinėms institucijoms siekti aukštesnio informacijos saugos valdymo lygio.

3. Informacinių sistemų kūrimas

Daugelyje valstybės institucijų informacinių technologijų diegimas pradedamas kompiuterizuojant buhalterinę apskaitą. Valstybiniai auditoriai pastebėjo, kad šios institucijos neturi aiškių buhalterinės apskaitos kompiuterizavimo gairių, todėl įsigydamos programinę įrangą neišvengia klaidų, pvz., dauguma buhalterinės apskaitos programų neintegruotos su Finansų ministerijos valdoma Valstybės biudžeto, mokėjimo ir apskaitos sistema.

Įvertinę informacinių sistemų kūrimą valstybės institucijose, auditoriai nustatė, kad jo reglamentavimas tobulintinas. Taip pat pastebėjo, kad valstybės institucijose nesilaikoma informacinių sistemų kūrimą reglamentuojančių teisės aktų – institucijos dažniausiai neanalizuoja informacinių sistemų kūrimo alternatyvų, institucijų vadovybė netvirtina informacinių sistemų specifikacijos projektų ir jos pakeitimų.

4. Informacinių sistemų eksploatavimas

Informacinių sistemų eksploatavimo ir rutininių darbų valdymas menkai reglamentuotas. Informacinių sistemų eksploatavimą daugiausiai reglamentuoja su informacijos sauga susiję teisės aktai, kuriuose rekomenduojama naudotis tarptautiniais informacijos saugos standartais (pvz. ISO 17799). Teisės aktuose kol kas nėra rekomenduota diegti tarptautinius informacinių technologijų paslaugų valdymo standartus (pvz., ISO 20000).

³¹ Lietuvos standartas. Informacijos technologija. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas (tapatus ISO/IEC 17799:2000). Kaip nustatyti saugumo reikalavimus.

³² Informacinės sistemos duomenų svarbumą apibrėžia kategorija, kuri nustatoma pagal informacinės sistemos duomenų grupes ir pagal duomenų grupių savybių įtaką informacinės sistemos darbui. Pirmoji kategorija suteikiama informacinei sistemai, kurios duomenų praradimas gali sukelti ypač sunkių padarinių valstybei, antroji – jei gali turėti sunkių padarinių valstybės institucijos ar įstaigos darbui bei turėti esminę neigiamą įtaką kitų valstybės institucijų ar įstaigų veiklai (žr. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-01-27 įsakymas Nr. 1V-33 „Dėl Informacijos klasifikavimo pagal duomenų grupes rekomendacijų patvirtinimo“).

Nustatyta, kad daugelyje audituotų valstybės institucijų nėra sukurtų informacinių sistemų pakeitimų valdymo procedūrų, neaiškiai įvardinami darbuotojai ar padaliniai, atsakingi už pakeitimų perkėlimą į darbinę aplinką, pakeitimai nedokumentuojami arba nenurodoma, kas juos turi dokumentuoti.

Ne visos valstybės institucijos vadovaujasi Kompiuterių programų naudojimo rekomendacijomis³³. Valstybinėse institucijose pastebėtas pasikartojantis trūkumas – į programinės įrangos sąrašus neįtraukiama pačios institucijos ar jos užsakymu kitų kompanijų sukurta taikomoji programinė įranga. Naudojamos programinės įrangos sąrašai nederinami su buhalterinės apskaitos registrais, todėl minėta programinė įranga lieka neapskaityta.

Nustatyta, kad daugelis valstybinių institucijų visiškai neturi veiklos tęstinumo ir informacinės sistemos atstatymo planų, sutrikus jos darbui.

5. Informacinių sistemų vidaus kontrolės branda

Valstybiniai auditoriai 2005 metais pradėjo vertinti valstybės institucijų vidaus kontrolės brandą. Šiam vertinimui taikomas institucijos brandos modelis (angl. *CMM*). Vadovaujantis šiuo modeliu buvo įvertinta 2005 metais buvusi informacinių sistemų vidaus kontrolės branda keturiose valstybės institucijose. Visose jose nustatytas pradinis / ad hoc informacinių sistemų vidaus kontrolės lygis.

Vidaus reikalų ministerijai ir Informacinės visuomenės plėtros komitetui pateiktos rekomendacijos dėl informacinių sistemų saugos reglamentavimo ir valdymo, informacinių sistemų eksploatavimo, dėl informacinių sistemų strateginių tikslų.

³³ Vidaus reikalų ministerijos 2001-05-09 įsakymas Nr. 220 „Kompiuterių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijos“.

9 DALIS

**BENDRA VALSTYBINIO SEKTORIAUS PAGRINDINIŲ FINANSŲ VALDYMO
SRIČIŲ PAŽANGA**

Vykdydamos Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto ir Valstybės kontrolės siūlymus bei šalindamos nustatytus trūkumus³⁴, Vyriausybė ir Finansų ministerija pasiekė pažangą. Dalis siūlymų įvykdyta arba vykdomi:

Rekomendacija (siūlymas)	Įvykdymas
Biudžeto ir finansų komiteto siūlymai Vyriausybei	
1. Dėl atskaitingumo stiprinimo	
1.1. Paveisti Finansų ministerijai Seimo Biudžeto ir finansų komitetui teikiamą metinę vidaus audito tarnybų veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaitą, kuri rengiama pagal gautą informaciją iš vidaus audito tarnybų, papildyti vidaus kontrolės būklės analize.	Finansų ministerijos parengta Metinė vidaus audito tarnybų 2005 m. veikimo viešuosiuose juridiniuose asmenyse ataskaita papildyta Viešųjų juridinių asmenų vidaus kontrolės sistemos įvertinimu.
1.2. Pateikti siūlymus, pagal kuriuos visų valstybės pinigų fondų sąmatos ir ataskaitos būtų tvirtinamas parlamentiniu lygiu.	Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšų 2005 m. metinė sąmatos įvykdymo ataskaita pateikta Seimui tvirtinti kartu su valstybės biudžeto 2005 m. įvykdymo apyskaita. 2006 m. priimtas Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriame nustatyta, kad parengtą fondo lėšų sąmatos įvykdymo ataskaitą Vyriausybė kartu su atitinkamų metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita teikia Seimui tvirtinti. Parengtas Garantinio fondo įstatymo atskirų straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir numatoma Garantinio fondo lėšų sąmatą ir įvykdymo ataskaitą tvirtinti parlamentiniu lygiu. 2006 m. įsigaliojo Užimtumo rėmimo įstatymas, kuriame numatyta, kad Užimtumo fondo lėšų sąmatą ir panaudojimo ataskaitą tvirtina socialinės apsaugos ir darbo ministras. Tokia nuostata pasiūlyta atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo fondo veikla baigiasi 2009 metais.
2. Dėl vidaus kontrolės	
Pasiūlyti Vyriausybei plėtojant visų lygių vidaus kontrolę ir vidaus audito tarnybų veiklą:	
2.1. Stiprinti asignavimų panaudojimo nustatytiems tikslams kontrolę, vykdomą valstybės institucijose ir įstaigose, ir vadovų atsakomybę.	Rekomendacijų įgyvendinimas stebimas.
2.2. Stiprinti valstybės investicinių projektų ir teisės aktų atitikimo kontrolę.	Siekiant sustiprinti biudžetinių įstaigų išankstinę finansų kontrolę, ūkinių operacijų teisėtumą ir kt. 2005 m. finansų ministro įsakymu patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklės, kurios reglamentuoja biudžetinių įstaigų vadovų ir apskaitos tvarkytojų atsakomybę organizuojant išankstinę finansų kontrolę.
2.3. Biudžetinėse įstaigose stiprinti darbo užmokesčio nustatymo ir gautinų skolų išieškojimo kontrolę.	

³⁴ Seimo Biudžeto ir finansų komiteto siūlymai pateikti Vyriausybei 2005-12-14 raštu Nr. 109-S-277, rekomendacijos ir siūlymai pateikti Valstybės kontrolės išvadoje dėl 2004 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos ir valstybinio audito ataskaitoje „Dėl Lietuvos Respublikos 2004 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos vertinimo rezultatų“.

Rekomendacija (siūlymas)	Įvykdymas
Budžeto ir finansų komiteto siūlymai Vyriausybei	
2.4. Stiprinti vidaus audito tarnybų gebėjimus atlikti informacinių sistemų auditus.	Finansų ministerija parengė ir interneto puslapyje „Vidaus auditas“ paskelbė pavyzdinį klausimyną informacinių sistemų vidaus auditui atlikti. 2005 m. spalio ir lapkričio mėn. organizuoti mokymai. 2005 metais finansų ministerija skyrė dėmesį Europos Sąjungos lėšų vidaus audito metodologijos plėtrai. 2005 m. parengtos ir patvirtintos veiklos atrankinių patikrinimų, ES sanglaudos fondo lėšų atrankinių patikrinimų pavyzdinės metodikos, Informacijos apie ES ir užsienio institucijų ar fondų lėšomis finansuojamų projektų ar programų vidaus auditą ir vidaus audito veiklą teikimo taisyklės.
2.5. Stiprinti Europos Sąjungos finansinės paramos kontrolę, didesnę dėmesį skiriant veikiančių administravimo sistemų patikrinimui, specialistų, atliekančių informacinių sistemų bei Europos Sąjungos finansinės paramos lėšų vidaus auditą, kvalifikacijos kėlimui ir kitų gebėjimų stiprinimui.	
Valstybės kontrolės rekomendacijos pateiktos Vyriausybei Išvadoje dėl 2004 m. Apyskaitos	
1. Inicijuoti viešojo sektoriaus darbo apmokėjimo sistemos reglamentavimą atskirose srityse	Rekomendacijų įgyvendinimas stebimas.
1.1. Reglamentuoti teisėjų darbo užmokesčio nustatymo tvarką.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2006 m. birželio 9 d. pavedimą Nr. 27-3954, parengė ir pateikė Vyriausybei svarstyti Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 3, 5 straipsnių ir priedėlio II skirsnio pakeitimo įstatymo projektą. Darbo užmokesčio reglamentavimo klausimas kol kas neišspręstas
1.2. Reglamentuoti aukštųjų mokyklų ir institutų darbuotojų darbo užmokesčio, mokamo ne iš darbo užmokesčio fondo, nustatymo tvarką.	Darbo užmokesčio reglamentavimo klausimas kol kas neišspręstas
1.3. Reglamentuoti viešųjų įstaigų, kurių dalininkės yra ministerijos ar kitos valstybės institucijos ir didžiąją dalį lėšų sudaro valstybės biudžeto, valstybės institucijų ar kitų pinigų fondų pervestos lėšos, šių lėšų naudojimo darbo apmokėjimui tvarką.	2006-07-18 priimtas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo atskirų straipsnių pakeitimo, pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo įstatymas. Įstatymo 19 str. nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių turtinės ir neturtinės teisės viešosiose įstaigose, akcinėse bendrovėse, uždarosiose akcinėse bendrovėse bei kitos teisinės formos juridiniuose asmenyse įgyvendinamos Vyriausybės nustatyta tvarka. Todėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė derinti Vyriausybės nutarimo „Dėl viešųjų įstaigų vadovų darbo apmokėjimo“ projektą.
2. Stiprinti valstybės lėšų ir turto, perduodamo savivaldybėms, valdymą ir atsiskaitymą už juos	Patikslintos Biudžetinių įstaigų apskaitos taisyklės, kuriose nustatyta, kad Savivaldybių biudžetinės įstaigos apskaitos registruose turi tvarkyti kasinių išlaidų apskaitą pagal kiekvieną iš valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų lėšų atliekamą (perduotą savivaldybei) funkciją ir mokinio krepšelį. 2006 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme yra nustatyti savivaldybėms patvirtintų specialiųjų tikslinių dotacijų naudojimo atvejai tikslu stiprinti valstybės lėšų naudojimo kontrolę.

Išvadą ir Ataskaitą parengė:

Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktorė Jolita Korzunienė, direktoriaus pavaduotojas Remigijus Pužauskas, vyriausiosios valstybinės auditorės Aldona Meiluvienė, Birutė Žašnienė, vyresnioji valstybinė auditorė Dainora Paužinskienė.

Ataskaitos dėl valstybinių auditų, atliktų vertinant Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto apyskaitą ir valstybės biudžeto vykdymą, rezultatų priedas

AUDITUOTŲ INSTITUCIJŲ/ĮSTAIGŲ IR VEIKLOS AUDITŲ SĄRAŠAS

Sąrašas institucijų/įstaigų, kuriose atlikti finansiniai (teisėtumo) auditai:

1. Aplinkos ministerija
2. Finansų ministerija
3. Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos
4. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos
5. Kultūros ministerija
6. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
7. Valstybinė kalbos inspekcija
8. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
9. Lietuvos dailės muziejus
10. Nacionalinis m. K. Čiurlionio dailės muziejus
11. Lietuvos nacionalinis operos ir baletų teatras
12. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
13. Susisiekimo ministerija
14. Valstybinė geležinkelio inspekcija prie Susisiekimo ministerijos
15. Lietuvos saugios laivybos administracija
16. Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos
17. Sveikatos apsaugos ministerija
18. Švietimo ir mokslo ministerija
19. Teisingumo ministerija
20. Nacionalinė vartotojų teisių apsaugos taryba
21. Ūkio ministerija
22. Užsienio reikalų ministerija
23. Vidaus reikalų ministerija
24. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
25. Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos
26. Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
27. Žemės ūkio ministerija
28. Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
29. Alytaus apskrities viršininko administracija
30. Kauno apskrities viršininko administracija
31. Klaipėdos apskrities viršininko administracija
32. Marijampolės apskrities viršininko administracija
33. Panevėžio apskrities viršininko administracija
34. Šiaulių apskrities viršininko administracija
35. Tauragės apskrities viršininko administracija
36. Telšių apskrities viršininko administracija
37. Utenos apskrities viršininko administracija
38. Vilniaus apskrities viršininko administracija
39. Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
40. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
41. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija
42. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba
43. Vyriausybinių ryšių centras prie Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento
44. Vilniaus universitetas
45. Vilniaus universiteto Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutas

Ataskaita dėl valstybinių auditų, atliktų vertinant Lietuvos Respublikos 2005 m. valstybės biudžeto apyskaitą ir valstybės biudžeto vykdymą, rezultatų

46. Vilniaus universiteto Onkologijos institutas
47. Vytauto Didžiojo universitetas
48. Kauno technologijos universitetas
49. Kauno technologijos universiteto Maisto institutas
50. Klaipėdos universitetas
51. Lietuvos žemės ūkio universitetas
52. Lietuvos žemės ūkio universiteto Žemės ūkio inžinerijos institutas
53. Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas
54. Mykolo Romerio universiteto Teismo medicinos institutas
55. Kauno medicinos universitetas
56. Šiaulių universitetas
57. Lietuvos mokslų akademija
58. Lietuvos žemdirbystės institutas
59. Lietuvos energetikos institutas
60. Lietuvos istorijos institutas
61. Lietuvos miškų institutas
62. Generalinė prokuratūra
63. Šiaulių apygardos teismas
64. Panevėžio apygardos teismas
65. Panevėžio miesto apylinkės teismas
66. Druskininkų miesto apylinkės teismas
67. Akmenės rajono apylinkės teismas
68. Biržų rajono apylinkės teismas
69. Joniškio rajono apylinkės teismas
70. Kelmės rajono apylinkės teismas
71. Kupiškio rajono apylinkės teismas
72. Pakruojo rajono apylinkės teismas
73. Pasvalio rajono apylinkės teismas
74. Radviliškio rajono apylinkės teismas
75. Raseinių rajono apylinkės teismas
76. Rokiškio rajono apylinkės teismas
77. Šakių rajono apylinkės teismas
78. Šiaulių rajono apylinkės teismas
79. Varėnos rajono apylinkės teismas
80. Šiaulių apygardos administracinis teismas
81. Panevėžio apygardos administracinis teismas
82. Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba
83. Etninės kultūros globos taryba
84. Lietuvos mokslų akademijos biblioteka
85. Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centras

Sąrašas institucijų/įstaigų, kuriose atlikti ribotos apimties finansiniai (teisėtumo) auditai:

1. Valstybinė ligonių kasa
2. Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija

Sąrašas veiklos ir programų vertinimo auditų, kurių rezultatai panaudoti Ataskaitoje:

1. Komunalinių atliekų tvarkymas
2. Lietuvos kariuomenės pertvarkymas
3. Investicijų Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste vertinimas
4. Visuomenės sveikatos priežiūros stiprinimas
5. Specialistų rengimo programa
6. Ministerijų užsakomųjų mokslinių tyrimų tikslingumas
7. Šengeno priemonės programos projektai
8. Programos „Vaikų ir suaugusiųjų globa ir mokymas“ ir „Vaikų ir suaugusiųjų socialinė globa“

9. Išteklių panaudojimas Generalinės prokuratūros funkcijoms atlikti
 10. VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos finansavimas ir lėšų panaudojimas
 11. Programos „Sveikatos sistemos plėtra“ vertinimas
 12. Nacionalinės turizmo plėtros programos vykdymo vertinimas
 13. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos bendradarbiavimo su Europos Sąjungos šalių mokesčių administratoriais keičiantis informacija pridėtinės vertės mokesčio srityje vertinimas
-